

وزارت معارف

معینیت انکشاف نصاب تعلیمی و تربیهٔ معلم

ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی

رهنمای معلم

تعلیم و تربیهٔ اسلامی

(مذهب جعفری)

صنف سوم

رهنمای معلم تعلیم و تربیهٔ اسلامی

صنف سوم

سال چاپ: ۱۳۹۳ هـ. ش.

وزارت معارف

معینیت نصاب تعلیمی، تربیهٔ معلم و مرکز ساینس

ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف

کتاب معلم

(رهنمای تدریس)

تعلیم و تربیه اسلامی

صنف سوم

«مذهب جعفری»

سال چاپ: ۱۳۹۳

مؤلف

- مؤلف: محمد باقر حلیمی (جعفری)

ایدیت علمی و مسلکی

- مؤلف محمد باقرحلیمی «جعفری»

ایدیت زبان

- مؤلف مدینه شکیب

کمیتۀ دینی، سیاسی و فرهنگی

-

-

کمیتۀ نظارت

- دکتور اسدالله محقق معین انکشاف نصاب تعلیمی و تربیۀ معلم
- دکتور شیر علی ظریفی مسؤول پروژۀ انکشاف نصاب تعلیمی
- سرمؤلف عبدالظاهر گلستانی رئیس عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی

طرح و دیزاین

- محمدعلی نظری

تنظیم امور چاپ: محمدکبیر حقمل رئیس نشرات و اطلاعات وزارت معارف

بسم الله الرحمن الرحيم

سرود ملی

دا وطن افغانستان دی — دا عزت د هر افغان دی

کور د سولې کور د تورې — هر بچی یې قهرمان دی

دا وطن د ټولو کور دی — د بلوڅو د ازبکو

د پښتون او هزاره وو — د ترکمنو د تاجکو

ورسره عرب، ګوجر دي — پامیریان، نورستانیان

براهوي دي، قزلباش دي — هم ایماق، هم پشه یان

دا هیواد به تل ځلیږي — که لمر پر شنه آسمان

په سینه کې د آسیا به — لکه زړه وي جاویدان

نوم د حق مو دی رهبر — وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحیم

پیش گفتار

۱- معرفی کتاب درسی

کتاب درسی صنف سوم دارای سی و پنج درس است که در سه فصل تألیف و تنظیم شده است. فصل اول آن در باره مفاهیم اعتقادی است و دارای سیزده درس می‌باشد؛ فصل دوم آن به مسایل احکام پرداخته است که این فصل دوازده درس را در بر می‌گیرد ، فصل سوم آن به موضوعات آداب و اخلاق پرداخته است که این فصل در ده درس تألیف گردیده است.

۲- احترام و رفتار عادلانه نسبت به شاگردان

یکی از مواردی که در فرایند تعلیم و تربیت بسیار مهم به نظر می آید، رعایت عدالت و انصاف بین شاگردان و نیز احترام گذاشتن نسبت به همهٔ آن‌ها است. معلم موفق و اثرگذار همواره به شاگردان خود از هر نژاد، فرهنگ و یا جنسیتی که باشند، احترام می‌گذارد ، عدالت و انصاف را در مورد آن‌ها رعایت می‌کند. مصاحبه‌ها و نظرسنجی‌های مربوط به نگرش شاگردان در بارهٔ صنف درس مؤفق، نکات مهم زیر را نشان می‌دهد:

الف) شاگردان ، احترام را با عدالت مرتبط می‌دانند و انتظار دارند معلمان با همه آن‌ها عادلانه رفتار کنند.

ب) شاگردان ، به معلمان علاقه مند می شوند و به سخنانشان گوش میدهند که از مسخره کردن دیگران پرهیز می‌کنند و از ایجاد زمینه بی احترامی شاگردان در مقابل هم‌سالان شان جلوگیری می‌کنند.

پ) شاگردان ، معلمان موفق کسانی را میدانند که بی‌طرفی فامیلی، قومی، نژادی، منطقه‌ای، زبانی، مذهبی و... را رعایت می‌کنند.

ث) شاگردان ، معلمانی را می پسندند که رفتارشان باثبات است و فرصت مشارکت و موفقیت آنان را در ساحه آموزشی فراهم می‌کنند.

ج) معلمان مؤثر ضمن حفظ رابطهٔ مناسب معلمی- شاگردی، همواره با فرد فرد شاگردان برخوردی صمیمانه دارند.

د) معلمان مؤفق به شاگردان اجازه می‌دهند که در تصمیم‌گیری‌ها مشارکت کنند و به فعالیت های جمعی باورمند است.

ر) معلمان مؤثر شوخ‌طبع‌اند و به لطیفه‌گویی تمایل دارند. آنان برای بازی و شرکت در فعالیت‌های مشترک با شاگردان شان پیش‌قدم می‌شوند.

۳- محبت، تشویق

محبت و رویهٔ مناسب و خوب انسان‌ها نسبت به همدیگر یک اصل مهم و اساسی در روابط اجتماعی به شمار رفته و از اهمیتی خاص برخوردار است. رعایت این اصل خصوصا برای کسانی که معمولاً با کودکان و نوجوانان سر و کار دارند، اهمیت فراوان می‌یابد. کسانی که با کودکان مهربان اند، علاوه بر اینکه به آن‌ها مهر می‌ورزند، باید با آنان مثل خودشان رفتار نمایند و به زبان آن‌ها سخن بگویند؛ چه اینکه به تعبیر مولانا جلال الدین بلخی:

چون که با کودک سر و کارت فتاد   هم زبان کـــــــــودک باید گشاد

بنابراین، هر زمانی که فضای صنف و درس مملو از مهر و محبت، تشویق و مثبت‌نگری باشد، نتیجهٔ بسیار خوب و ارزشمند آموزشی به دست خواهد آمد. درست به همین خاطر است که کارشناسان علوم تربیتی به تشویق بیشتر از تنبیه توصیه می‌کنند.

متأسفانه در کشور ما تا هنوز هم در موارد استفاده از تنبیه بدنی بهترین وسیله برای تربیت و آرام نگاه داشتن شاگردان محسوب میگردد.
اگر معلمان عزیز ما به جای تنبیه بدنی محبت و تشویق را سرچشمۀ کار خود قرار دهند، آنگاه همۀ کودکان نه از مکتب متنفر می‌شوند و نه استعدادهای آن‌ها به هدر می‌رود. اگر معلمان ما دیواری از مهر و محبت دور مکتب بکشند، مطمئن خواهند شد که هیچ شاگردی نسبت به آن دید منفی نخواهند داشت و هرگز از مکتب فرار نخواهند کرد؛ زیرا:

درس معلم ار بود زمزمۀ محبتی   جمعه به مکتب آورد طفل گریزپای را

به تعبیر یکی از دانشمندان موفق سویسی: «قبل از هر نوع آموزش جلب اعتماد کودکان لازم است. اگر معلم در این کار موفق شود، بقیۀ کارها به راحتی صورت می‌گیرد.[1]» او رمز این توفیق را محبت، عشق و علاقۀ خود به شاگردان می‌داند و می‌گوید: «همه چیز از عشق و محبت واقعی من نسبت به کودکان سرچشمه می‌گیرد. برای تعلیم بهتر اولین کار جلب اعتماد و محبت کودکان است.[2]» اگر در مکتب به اذیت و آزار جسمانی و روانی شاگردان پرداخته شود، در آینده آنان از مکتب فقط خاطرات و احساسات منفی به یاد خواهند آورد؛ احساساتی از قبیل خستگی، عصبانیت، حقارت و حتی وحشت.
بنا بر این معلم گرامی خوب است به جای تحقیر و تنبیه، به شاگردان شخصیت بدهد؛ یعنی چگونه آموختن، چگونه اندیشیدن و چگونه زنده‌گی کردن را به آنان بیاموزد.
برخی از اندیشمندان به این باورند که روش تربیتی مبتنی بر اعمال فشار و قدرت‌مداریِ مداوم معلم در ساحه آموزش، خمودی بار می‌آورد و حاصل آن بیش از هر چیز قبول سلطه دیگران است. جامعه یی که از افراد آماده برای قبول فشار مرکب باشد، هرگز مفهوم حق و برابری را احساس نمی‌کنند؛ بر همین اساس است که ستم‌پذیری را به یک اعتبار نتیجۀ ستمگری مداوم دیگران دانسته‌اند[3]؛ البته باید توجه داشت که تشویق هم باید حساب شده باشد و از حد اعتدال خارج نشود؛ زیرا اغلب جوانان از خودراضی، پرتوقع، بی‌اعتنا به دیگران و به موازین اجتماعی، بدبین و منزوی، که در هیچ شرایط زنده‌گی به حد خود قانع نیستند، همان‌هایی‌اند که احیاناً در دوران کودکی و بلوغ بیش از حد مورد توجه قرار داشته اند و درنتیجه متوقع بار آمده‌اند. این چنین کودکان با شرایط و مقتضایات زنده‌گی سازگار کمتر داشته و به واقعیت‌ها فکر نمی کنند و گاهی در اثر برخورد مستمر با مشکلات و پدیده‌های ناخواستۀ محیط، به یأس، بدبینی و انزوا کشیده می‌شوند.[4]

۴- توجه به تفاوت‌های استعدادی ، اجتماعی و محیطی شاگردان

معلم محترم ضمن تدریس باید استعدادهای متفاوت شاگردان را در نظر گرفته، تمام تمایزات و تفاوت‌های ذهنی، اجتماعی و محیطی آنان را درک نماید، تا همۀ آن ها را بر اساس همان تفاوت های در نظر گرفته شده در فعالیت های صنفی مشارکت دهد و همۀ شاگردان را اعم از قوی، ضعیف و متوسط در فعالیت های درسی سهیم سازد. به عبارت دیگر، باید بداند که:

- برای چه کسانی تدریس می‌کند؟

---

[1]. فرخنده مفیدی: آموزش و پرورش دبستانی و دبستان، دانشگاه پیام نور، ۱۳۷۲، چاپ اول، ص ۸۸.
[2]. همان.
[3]. محمدطاهر معیری: مسائل آموزش و پرورش، تهران، امیرکبیر، ۱۳۸۴، چاپ شانزدهم، ص ۱۹۰.
[4]. همان، ص ۱۹۳.

- برای چگونه جامعه‌ای تدریس می‌کند؟
- در چه زمانی و شرایطی تدریس می‌کند؟

۵- آشنایی با شیوه‌های تدریس

یکی از مهم‌ترین مسایل در تدریس، شیوه و روش تدریس است که خود انواع مختلفی دارد و تأثیر آن در بازدهی تدریس به اندازه‌یی مهم است که اگر تمامی امکانات برای یک تدریس خوب فراهم شود؛ ولی شیوۀ تدریس مناسبی وجود نداشته باشد، درس ما نتیجه چندانی نخواهد داشت. متأسفانه یکی از مشکلات مهم و اساسی در نظام معارف؛ خصوصاً در کشور ما، به کار نگرفتن شیوه های نوین تدریس در پروسه آموزش است. به همین دلیل کیفیت آموزشی از سطح مطلوب برخوردار نیست و شاگردان علاقۀ زیادی به آموزش نشان نمی‌دهند. معلم باید با روش‌های مختلف تدریس آشنا باشد و بداند در کدام موقعیت آموزشی از کدام روش استفاده نماید؛ بنابراین، در تألیف کتاب راهنمای معلم حاضر کوشش به عمل آمده تا تعداد از شیوه‌ها و روش‌های جدید تدریس مطرح و معلم محترم با آن‌ها آشنا شود. یاد آوری این نکته هم خالی از فایده نخواهد بود که آنچه تحت عنوان شیوه تدریس ، معلومات تکمیلی، فعالیت و ارزیابی برای هر درس ارائه گردیده است، صرف پیشنهاداتی است برای معلمین محترم، آنچه در این کتاب آمده است، وسایل کمکی برای معلمین گرامی است که در کنار تجربیات، نوآوری‌ها و خلاقیت‌های خویش از آن برای بهتر شدن کار تدریس استفاده نمایند.

روش‌های تدریسی که در این کتاب راهنما معرفی شده، عبارت‌اند از:

الف) شیوۀ مشارکتی

معلمان باید برای شاگردان زمینه را فراهم کند تا به صورت گروهی و از طریق مشارکتی به یادگیری اقدام کنند. در این شیوه گروه‌های شاگردان ناهمگن از سوی معلم شکل داده می‌شوند و به فعالیت می‌پردازند.

هدف نهایی از به کار گیری این روش، دستیابی شاگردان به فعالیت‌های عالی ذهنی است. این روش می‌تواند ظرفیت های زیر را افزایش دهد: همبسته‌گی مثبت، مسؤولیت پذیری فردی، تعامل رو به رو به ، مهارت‌های اجتماعی. این عناصر معلم را از سخنرانی صرف و شاگرد را از تکرار بی‌مورد آموخته‌هایش رها می‌سازد. افزون بر این، یادگیری از طریق مشارکتی فرصت‌هایی را پدید می‌آورد که یادگیرنده‌گان بتوانند در موقعیت‌هایی چون کار گروهی، ارتباطات، ایجاد هماهنگی اثرگذار و تقسیم کار موفق شوند.

ب) شیوۀ تمثیل و نمایشنامه‌ای

در این شیوه یک یا دو یا چند شاگرد مفهوم درس را به صورت نمایشنامه اجرا می‌کنند. این روش نیاز به مهارت-های خاص بازیگری ندارد؛ بلکه معلم می‌تواند بر اساس محتوای درس مورد نظر، از آن استفاده کند. از ویژه گی‌های مهم روش نمایشنامه این است که شاگردان با نمایش و بازیگران آن ارتباط عاطفی برقرار کرده، با شوق خاص مراحل نمایش را مشاهده می‌کنند و به این طریق، دقت و توجه به مطالب افزایش می‌یابد و یادگیری بهتر و مؤثرتر انجام می‌گیرد. هم‌چنین این شیوه برای مقابله با کم‌رویی و خجالتی بودن بعضی از شاگردان که در فعالیت‌های صنفی مشارکت کمی دارند، بسیار مفید است.

ج) شیوۀ داستان سرایی و قصه‌گویی

این روش یکی از بهترین روش‌هایی است که تأثیر زیادی در آموزش و یادگیری شاگردان دارد و اثر آن تا مدت‌های زیادی در ذهن شاگردان نقش می‌بندد و به آسانی فراموش نمی‌شود. در این روش، معلم می‌تواند موضوع درس را به صورت داستان، خاطره، قصه و... برای شاگردان بیان کند.

د) شیوهٔ سؤال و جواب

این روش ممکن است بین دو نفر و یا بین معلم و شاگرد در صنف انجام شود. این روش می‌تواند در بیشتر مضامین، مورد استفادهٔ معلمان محترم قرار گیرد؛ ولی توجه به این نکته لازم است که سؤالات باید با توجه به استعدادها و زمینه‌های علمی شاگردان طرح شوند و به گونه‌یی باشند که توجه آنان را برانگیزند و ذهن آنان را به حرکت درآورند.

درس اول

دانش لازمی برای معلم:

مردم کشور عزیز ما افغانستان مسلمان و پیرو دین مقدس اسلام هستند، دین اسلام در چهارده قرن پیش در شبه جزیره عربستان بر پیامبر اکرم، حضرت محمد مصطفی (ص) نازل گردید. دین اسلام دین حق و عدالت است و هر کسی که مؤمن به خدای یگانه بوده و شریعت حضرت محمد مصطفی(ص) را قبول داشته باشد همگی یکسان هستند و در پیشگاه خداوند(ج) پرهیز کاران مقدم هستند.

هر دین و آیینی از خود دستورات و اصولی دارد که دین بر همان اصول استوار شده است. اصول دین به منزله پایه های آن دین است که اگر یکی از این اصول ضعیف باشد بنای آن سست خواهد بود.

اصول دین اسلام پنج تا است، توحید، نبوت و معاد که این سه اصل در میان اهل تسنن و اهل تشیع مورد قبول همگی است که اصول دین می باشد هر شخصی که به این سه اصل معتقد نباشد مسلمان نیست؛ اما عدل و امامت اصولی هستند که شیعیان جهان به آن باور دارند و جزء اصول دین میدانند. و هر کسی که به پنج اصل معتقد نباشد شیعه نیست.

اصول دین پنج بود	دانستنش گنج بود
توحید اولین است	معاد آخرین است
نبوت سومین است	این سه اصول دین است
دو اصل دیگر اما	در نزد ما شیعه ها
عدل و امامت بود	راه سعادت بود

اصول دین:

۱- توحید: خداوند(ج) یکی است ، مثل و مانند ندارد ؛ زیرا تمام کائنات با یک نظم خاص اداره می شود و معلوم می شود که تقدیر و اداره تمام امور این جهان بدست یک خالق مدبر است و او خالق همه چیز است توحید از مهمترین محورهای اصول عقاید است. اهمیت این اصل اعتقادی آنگونه است که می توان قرآن کریم را که آخرین کتاب آسمانی است کتاب توحیدی نامید. بنا بر این دو موضوع بسیار مهم در این باید طرح و بررسی شود:

۱- جهان هستی خالقی دارد و این خالق مدبر را خوب است بشناسیم راههای شناخت خداوندﷻ زیاد است اما ساده ترین راه شناخت خدا توجه به نشانه های وجود خداوند (ج) است که در اطراف ما قرار دارد.

تمام موجودات که در اطراف ما قرار دارد توسط خدای متعال خلق شده است، حیوانات، غذاها، میوه ها، جنگل ها، هوایی که تنفس می کنیم و اگر به هر کدام از اینها اندکی دقت نماییم همه آنها نشانه های وجود خداوند یگانه است.

هر روز خورشید از مشرق طلوع کرده و در مغرب غروب می کند ؛ حتی لحظه یی توقف و بی نظمی وجود ندارد زیرا یک موجود قدرتمند آن را اداره می کند که خدای واحد است.
زنبور ها را مشاهده کنید هر روز از خانه خود خارج شده کیلومترها دور می روند و باز به همان خانه خود بر می گردند که این نشانه خالق یگانه ای است که چنین موجوداتی را خلق نموده است.
مغزی که خدا برای انسان داده است که انسان بااستفاده از آن می تواند کار های خارق العاده نماید. با این همه آیات و نشانه آیا میتوان گفت خالقی وجود ندارد؟ ؛ بطور مثال شما یک دوربین ساده عکاسی را ببینید که باید خالقی هوشمند داشته باشد که آنرا ساخته است ؛ پس این جهان با این همه بزرگی و عظمت آیا می تواند بدون یک خالق قوی که به همه چیز آگاه است باشد؟
۲- آن خالق هستی یکی است، شریک و مانند ندارد ؛ لذا هماهنگی نظام عالم وعدم اختلاف در آن نشانه آشکار واحد و یکی بودن خالق و مدبر جهان هستی می باشد.
۲- عدل: به معنای برابری و برابر کردن و یا هر چیزی را در جای مناسب خودش قرار دادن است و در عرف مردم رعایت حقوق دیگران می باشد
عدل یعنی اینکه خداوند (ج) همه چیز را طوری آفریده است که بتواند خوب زنده گی کند و بیشترین بهره را از جهان هستی ببرد.
به پرندگان پرداده است که آزادانه پرواز کنند به حیوانات چهار پا که بتوانند به سرعت بدوند و به انسانها عقل که بتوانند با استفاده از عقل خود بهره کافی از طبیعت و جهان ببرند. خداوند[ج]تمام کارهایش بر مبنای عدالت صورت گرفته است و هیچگاه ظلم نمی کند (و یا اینکه خلق نمودن او بر مبنای ظلم و ضایع کردن حق دیگر مخلوقات صورت گرفته باشد).
۳- نبوت: خداوند(ج) برای هدایت انسانها که بر ترین مخلوق است انسانهای شایسته را فرستاده است تا آنها را هدایت نمایند راههای خوب را برای آنها نشان داده و آنها را از سایه جهل و نادانی برهانند، این ها پیامبران الهی هستند، خداوند تعداد زیادی پیامبر را برای هدایت انسانها فرستاده است که اولین آن بزرگواران حضرت آدم (ع) و آخرین و بهترین آنها حضرت محمد[ص] پیامبر ما مسلمانان می باشد و دیگر بعد از او پیامبری نیامده و نخواهد آمد زیرا او کامل ترین دین را برای هدایت انسانها آورده است که دین اسلام می باشد.
۴- امامت: وقتی پیامبر اسلام [ص] پایه های یک حکومت اسلامی را گذاشت و برای پیشرفت اسلام زحمت های فراوانی را متقبل گردید حفظ چنین جامعه اسلامی و دین جهانی که برای هدایت تمام انسانها آمده است نیاز به افرادی داشت که بعد از وفات پیامبر[ص] آنرا رهبری کنند، طبق عقیده ما شیعیان خداوند متعال برای حفظ حکومت و جامعه اسلامی و پیشرفت دین اسلام دستور داده است که رهبرانی بعد از پیامبر، وظیفه هدایت بشر و تبیین شریعت پیامبر گرامی اسلام را بر دوش بکشند که آنها از نسل پیامبر اسلام هستند.
(یازده) امام ما اولاد حضرت علی[ع] و حضرت فاطمه علیها السلام دختر رسول خدا(ص) می باشند، امامان دوازده گانه کسانی هستند که از هر گونه خطا بدور بوده و دارای درجه عصمت می باشند و آخرین امام ما حضرت مهدی (عج) زنده است اما از دیده ها پنهان بوده و روزی ظهور خواهد نمود و جهان را پر از عدل خواهد کرد.
۵- معاد: یعنی اینکه تمام موجودات دو باره زنده می شوند، وقتی عمر این جهان تکمیل شود همه می میرند؛ سپس زنده می شوند تا در پیشگاه خداوند همگی جواب بدهند که در این دنیا چه کرده اند.

بعد از مرگ همه انسانها در دنیای بنام عالم برزخ به سر میبرند لفظ برزخ سه بار در قرآنکریم در سوره المؤمنون آیه ۱۰۰، سوره الفرقان آیه ۵۳ و سوره الرحمن آیه ۲۰ آمده است. از آیات قرآنکریم کاملاً این مطلب استفاده می‌شود که غیر از دنیای قیامت که در آن به حساب کلی افراد رسیدگی می‌شود ، دنیای دیگری در بین این دنیا و دنیای قیامت وجود دارد که آن را اصطلاحاً می‌گویند عالم برزخ . برزخ یعنی حایل و واسطه . عالم برزخ یعنی عالمی که در بین عالم دنیا و عالم آخرت قرار گرفته ؛ لهذا در عالم برزخ هم با اینکه هنوز حساب کلی افراد رسیدگی نشده است و در قیامت باید رسیدگی بشود ، افراد مختلفند ، بعضی متنعمند و بعضی معذب . این است که فرموده‌اند : « القبر اما روضه من ریاض الجنه ، او حفره من حفر النیران » عالم قبر برای انسان یا به منزله باغی است از باغهای بهشت و یا به منزله گودالی است از گودالهای جهنم . در روز قیامت و عالم آخرت به حساب همگی انسانها رسیده گی می شود و بد کاران به جهنم می روند و خوبان به بهشت، همگی نتیجه اعمال خود را می بینند، تمام بدی ها و خوبی های انسانها در آن روز معلوم می شود، روز قیامت روز حساب است و همگی باید نتیجه اعمال خود را ببینند.

فهرست مطالب کتاب صنف سوم

فصل اول: عقاید

درس اول: (بخش اول)

عنوان: اصول دین

وقت: یک ساعت درسی (۴۵دقیقه)

هدف: شناخت اصول دین

نکات مهم رسیدن به هدف

■شاگردان با اصول دین به صورت درست آشنا شوند.

■شاگردان فرق اصول دین و اصول مذهب را بدانند.

معنای لغات و اصطلاحات:

توحید _ ایمان به یگانگی خداوند(ج)

دین _ آیین

عدل _ برابری

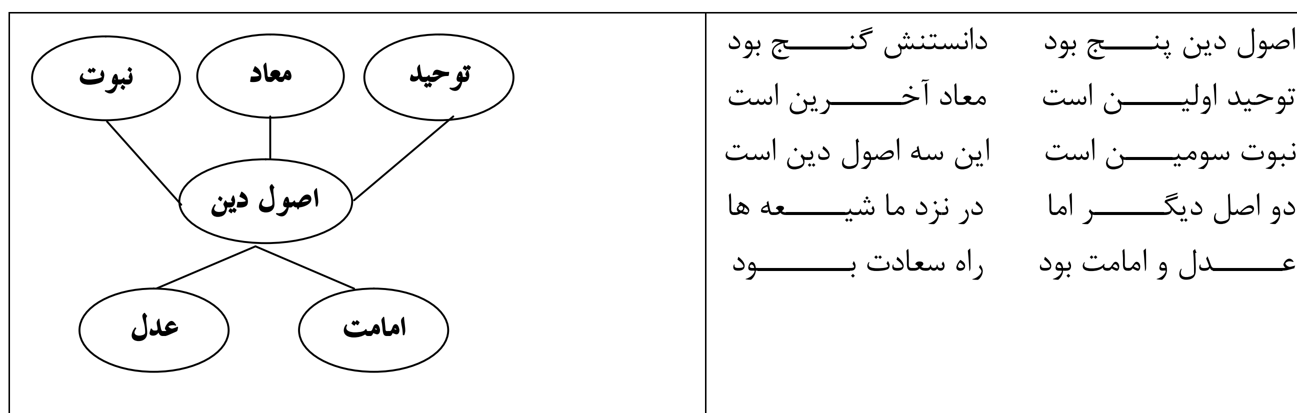
پیامبر _ پیام آور، پیام رسان

روش تدریس:

توضیح انفرادی توسط استاد، سؤال و جواب

مواد ممد درسی:استفاده از چارت:

استاد محترم می تواند چارتی مانند شکل مقابل را آماده کرده و در صنف استفاده نماید.

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	- معلم سلام و احوالپرسی نموده و ورود شاگردان به صنف بالاتر را به آنها تبریک می گوید، معلم شاگردان را به درس خواندن و اخلاق نیکو تشویق می نمایید و از هر یک از شاگردان می خواهد که خودش را معرفی نماید، معلم لیست حاضری شاگردان را ملاحظه می نماید.	- شـاگردان به حرفهای معلم توجه می کنند و جواب میدهند.

۲۰دقیقه	- معلم برای دادن انگیزه به شاگردان آنها را تشویق به مطالعه و درس خواندن نموده و از ارزش علم و دانایی و ایمان برای آنها سخن می گوید و به طرح سؤالاتی می پردازد: • آیا میدانید اصول دین چند وکدام ها اند؟ • آیا می توانید آنها را توضیح دهید؟ - معلم محترم چارت مربوط به درس را روی تخته قرار می دهد و شعر را با صدا و آهنگ زیبا می خواند – معلم عنوان درس را روی تخته می نویسد و درس را از (سطر اول الی آخر) مبحث نبوت برای شاگردان می خواند. – معلم در باره توحید و عدل معلومات کافی برای شاگردان ارائه می دهد و در ضمن آن، از چارت درسی هم استفاده می کند.	- شاگردان پاسخ می دهند. - شاگردان به نوبت درس را می خوانند.
۱۰دقیقه	– معلم به یکی از شاگردان وظیفه می دهد تا درس را بلند بخواند. – معلم محترم به شاگردان فرصت می دهد تا درس را دوباره خاموشانه بخوانند و اگر مشکل و سؤالی دارند بپرسند.	
۱۰دقیقه	**ارزیابی** ■ چه کسی درس را می خواند؟ ■ کدام یک از شما معنی توحید را روی تخته می نویسد؟ ■ خداوند(ج) پیامبران را برای چه کاری فرستاده است چه کسی جواب می دهد؟ ■ اهمیت توحید در چیست چه کسی می گوید؟ **خلاصه درس** توحید یعنی ایمان به یکتا بودن خداوند و عدل یعنی اینکه خدا عادل است و به کسی ظلم نمی کند، اصول دین را اگر کسی قبول نداشته باشد مسلمان نیست و ما چون مسلمانیم بایدآنرا یاد داشته باشیم.	■ شاگردان پاسخ می دهند.

کار خانه گی

- معلم محترم از شاگردان می خواهد از روی درس یک بار در کتابچه های خود بنویسند.

درس اول: (بخش دوم)

عنوان: اصول دین

وقت: یک ساعت درسی (۴۵دقیقه)

هدف: شناخت اصول دین

نکات مهم رسیدن به هدف:

- شاگردان بتوانند اصول دین را نام ببرند.
- شاگردان بتوانند خلاصه درس را بیان کنند.

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط استاد، سؤال و جواب و بحث گروهی

مواد ممد درسی

استفاده از چارت اصول دین

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	- سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف، توجه به نظافت شاگردان، دیدن کار خانگی و گرفتن حاضری - معلم محترم با طرح سوالات زیر درس گذشته را ارزیابی می کند. • توحید چه معنا دارد؟ • آخرین پیامبر خدا کیست؟	- شاگردان به حرفهای معلم توجه می کنند و جواب می دهند.
۱۰دقیقه	معلم محترم برای تولید انگیزه در شاگردان و ایجاد علاقه برای یادگیری درس جدید سوالات زیر را می پرسد؟ - آیا ما انسانها بعد از مردن دو باره زنده می شویم؟ - معلم محترم درس جدید را از ابتدای بخش امامت تا آخر درس می خواند و سپس معنای لغت هایی را که شاگردان نمی دانند روی تخته می نویسد.	
۱۰دقیقه	- معلم در باره امامت و معاد معلومات داده در باره جهان آخرت با شاگردان گپ می زند. - معلم از شاگردان می خواهد که درس را خاموشانه بخوانند. - معلم از یکی از شاگردان می خواهد تا پیش صنف آمده و درس را بخواند.	
۱۰دقیقه	- معلم شاگردان را به چند گروه تقسیم کرده از آنها می خواهد که درس (اصول دین) را با همدیگر بخوانند و	- شاگردان به گروهها تقسیم می شوند و

	یاد بگیرند و بین خود سوال و جواب نمایند. – معلم بر کار گروهها نظارت کرده و به مشکلات شاگردان پاسخ می دهد و از شاگردان می خواهد که برای یادگیری آسانتر درس، شعری را که در چارت نوشته شده حفظ نمایند.	به کار گروهی می پردازند.
۱۰دقیقه	**ارزیابی:** ■ اصول دین را چه کسی از حفظ بیان می کند؟ ■ معاد چه معنایی دارد کی آنرا روی تخته می نویسد؟ ■ کدام یک از شما علاقه دارد اصول دین را در درس آینده تشریح نماید؟ ■ اهمیت دانستن اصول دین در چه چیز است؟ **خلاصه:** ما شیعیان (۱۲) امام داریم که یازده امام ما از اولاد حضرت علی (ع) و حضرت فاطمه علیها السلام می باشند. معاد یعنی روز قیامت که همگی انسانها در آن روز دوباره زنده می شوند و باید همگی نتیجه کارهای خود را در آن دنیا ببینند.	■ شاگردان جواب می دهند.

کار خانه گی:

- شاگردان برای هر اصل از اصول دین یک جمله بنویسند.

دانش لازمی برای معلم

لا اله الاالله محمد رسول الله

نیست معبودی جز خدای یکتا و بی همتا. محمد فرستاده شدۀ همان خدای یکتا و یگانه است.

مرا خدایی جز خدای واحد و یگانه نیست.

خداوند بزرگ که او قادر لایزال است در قرآن میفرماید: (**لَوْكَانَ فِيهِمَآ ءِالِهَةٌ إِلاَّ اللهُ لَفَسَدَتَا**). (سوره الانبیاء آیه ۲۲) ترجمه:

یعنی اگر خدایی غیر از خدای واحد بود حتماً نظم آسمان و زمین به هم میخورد و هر خدا برای خود یک فکر و اندیشه ای داشت فکر و اندیشهٔ مختلف، خواستهای مختلف را به وجود میآورد اگر خداوند دوتا و یا بیشتر از دو تا می بود یکی از آنها می گفت عالم اینطور خلق شود دیگری می گفت طور دیگر، یکی می گفت باران ببارد دیگری می گفت باران نبارد. در اینجا اختلاف پیش میآمد و در نتیجه باعث برهم خوردن نظم عالم می شد.

چند دلیل جهت روشن شدن مطلب بیان می گردد:

- اگر خدایی غیر از خدای یگانه می بود او هم بندگانی داشت و برای اداره و راهنمایی آنها پیامبرانی میفرستاد در حالیکه تمام پیامبران از طرف یک خدا فرستاده شده و به یک راه که همان راه توحید باشد دعوت می کنند.

- اگر دو خدا یا بیشتر ازآن می بود قدرتهای آنها یا محدود بود و یا بی نهایت، اگر محدود می بود قدرتهای محدود از بین رفتنی و زایل شدنی است پس آنچیزی که از بین برود و زایل شود خدا نیست. اگر بی نهایت باشد دیگر حد و حدود برای قدرتی دیگر نیست چون قدرت دیگری را از بین میبرد و جایی برای دیگری نمیماند. مثال اگر شما به انجینیری بگویید که خانه ای بسازد که بی نهایت زمین داشته باشد مسلماً یک خانه بیشتر نمیسازد چون جای برای خانه دیگر وجود ندارد.
- پس اگر دو یا بیشتر خدا می بود یکی از آن در یک موردی امر به انجام آن میداد و دیگری امر به ترک آن، در نتیجه تضاد به وجود میآمد. پس نتیجه میگیریم که خدای جز خدایی واحد نیست ، معنا و مفهوم کلمه طیبه همین است.

درس دوم

عنوان: کلمۀ طیبه

وقت: یک ساعت درسی (۴۵دقیقه)

هدف

- یاد گیری خواندن کلمۀ طیبه لا اله الا الله محمد رسول الله

نکات مهم رسیدن به هدف:

- شاگردان خواندن کلمه طیبه را یاد بگیرند.

معنای لغات و اصطلاحات

- لا اله الا الله: هیچ معبودی جز خدای تعالی، لایق عبادت نیست
- مُحمد رسول الله: حضرت محمد (ص) فرستاده و رسول خداوند متعال است.

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط استاد، سؤال و جواب، گروهی

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	- سلام و احوالپرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری، - معلم محترم جهت ارزیابی درس گذشته چند سؤال مطرح می کند. مثلاً: - کی می تواند اصول دین و اصول مذهب را نام ببرد؟ - کی می تواند معنا و مفهوم توحید را بگوید؟ - کی می تواند معنا و مفهوم عدل را بگوید؟	- شاگردان به توضیحات معلم محترم توجه نموده و جواب می دهند.
۲۰دقیقه	- معلم محترم برای تولید انگیزه از شاگردان سوالاتی را مطرح می کند. • آیا شما با کلمه طیبه آشنایی دارید؟ • آیا کسی میتواند کلمه طیبه را بگوید؟ - معلم محترم عنوان درس را روی تخته می نویسد و از شاگردان می خواهد که خاموشانه درس را بخوانند (سطر ۱ تا ۸) - معلم محترم یک بار درس را با صدای بلند می خواند و تکرار می کند از سطر (۱ تا ۸)	- شاگردان جواب می دهند. - شاگردان خاموشانه درس را می خوانند. - شاگردان گوش می دهند.
۱۰دقیقه	- معلم محترم شاگردان را به گروههای چند نفره تقسیم می کند و از آنها می خواهد که در مورد عنوان درس با هم گفتگو کنند.	- شاگردان به گروههای چند نفره تقسیم می شوند. - یک نفر جلوی صنف آمده و

	- معلم محترم از گروهها می خواهد تا یک نفر از هر گروه پیش صنف آمده نتیجۀ گفتگوی خود را بیان کنند.	نتیجه گفتگوی خود را بیان می کند.
۱۰دقیقه	**ارزیابی** ■ کی می تواند بگوید که معنی کلمۀ لا اله الا الله چیست؟ ■ چه کسی می تواند کلمۀ طیبه را بنویسد؟ ■ چه کسی علاقمند است که در مورد کلمۀ طیبه در صنف صحبت کند؟ **خلاصه درس:** معلم محترم خلاصه درس را اینطور بیان می کند که انسان با گفتن کلمۀ طیبه (لا اله الا الله محمد رسول الله) مسلمان می شود و معنای آن این است که هیچ معبودی جز خدای تعالی لایق عبادت نیست و حضرت محمد (ص) فرستاده و رسول خداوند(ج) است.	- شاگردان جواب میدهند.

کار خانه گی

- شاگردان درس را در خانه بخوانند و کلمۀ طیبه و معنای آن را در کتابچه خود بنویسند.

توحید

دانش لازمی برای معلم

توحید در فرهنگ دینی ـ قرآن و روایات ـ از جایگاه بسیار برجسته و ممتازی برخوردار است و تمام موضوعات و معارف در حوزه دین هر یک از راهی به موضوع توحید بر می گردند. حدیث شناسان و کارشناسان عالی علوم اسلامی که عهده دار جمع آوری روایات و بررسی و ارزیابی سندی و محتوایی آنها هستند بخش عمده ای را به مباحث توحیدی اختصاص داده اند. و در طول تاریخ اسلام آثار بسیار فراوانی در زمینه های مختلف مباحث توحید نگارش یافته است.

در قرآن کریم آیات وجود دارد که صراحت درتوحید دارد، سوره اخلاص تماما دلالت بر یگانگی خداوند متعال میکند (**بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ** - **قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ**- بگو: خداوند، یکتا و یگانه است. - **اللَّهُ الصَّمَدُ**- خداوندی است که همه نیازمندان قصد او می‌کنند - **لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ**-(هرگز) نزاد، و زاده نشد - **وَلَمْ يَكُن لَّهُ كُفُوًا أَحَدٌ**-و برای او هیچگاه شبیه و مانندی نبوده است). و در سوره شورا قرآن کریم میفرماید (لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ — خداوند متعال ذات است که هیچ چیز مثل و مانند او نیست) خداوند متعال پرورش دهنده همه عالمیان است ، رزق و نعمت های فراوان برای همه مخلوقات عطا فرموده است و ما باید قدر دان نعمت های او باشیم و فقط او تعالی را لایق عبادت بدانیم و از او تعالی شکر گزاری نموده و او را پرستش کنیم و توحید هم مراتب دارد

۱- توحید در ذات او ذات یگانه است که هیچ چیزی شبیه و مانند او نیست.
۲- توحید در افعال که فاعل همه کارها او است.
۳- توحید در خالقیت و ربوبیت که بوجود آورنده همه چیز او است وپرورش دهنده همه چیز هم او است.
۴- توحید در عبادت که هیچ چیزی غیر از ذات او لایق عبادت نیست.

درس سوم

عنوان: توحید

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

هدف

- آگاهی و ایمان به یگانگی خداوند متعال.

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان بتوانند معنی کلمه توحید را بیان کنند.
- شاگردان بتوانند چندین نعمت الهی را که خداوند به ما عطا کرده نام بگیرند.

معنای لغات و اصطلاحات

- توحید: یگانگی، یکتا پرستی
- اصل: ریشه
- ایمان: باور داشتن

روش تدریس:

توضیح انفرادی توسط معلم، پرسش و پاسخ و گفتگوی گروپی.

مواد ممد درسی:

استفاده از عکس های نعمت های الهی در صنف.

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	- سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری - معلم با طرح این سوالات به ارزیابی درس گذشته می پردازد: • به چه کسی مسلمان گفته می شود؟ • کلمه طیبه چه معنی می دهد؟	- شاگردان به حرفهای معلم گوش می دهند.
۲۰دقیقه	- معلم محترم برای تولید انگیزه سوالات زیر را مطرح می سازد: • آیا می توانید چند صفت از صفات خداوند را نام بگیرید؟ • چند نعمت از نعمت های الهی را نام بگیرید؟ - معلم عنوان درس را از شاگردان سوال نموده و آن را روی تخته می نویسد.	- شاگردان جواب می دهند.
۱۰دقیقه	- معلم به شاگردان فرصت می دهد تا خاموشانه درس را	- شاگردان درس را آرام می خوانند.

	بخوانند. - معلم لغات را روی تخته همراه با معنی می نویسد. - معلم محترم درس جدید را با صدای بلند خوانده و چندین بار تکرار می کند و مفهوم درس را تشریح میکند. - معلم محترم از یکی شاگردان خواسته تا پیش صنف آمده و درس را بخواند. - معلم معنی لغات را از شاگردان می پرسد.	- شاگردان با دقت گوش میکنند..
۱۰دقیقه	**ارزیابی** ■ چه کسی می تواند مفهوم کلمۀ توحید را بگوید؟ ■ چه کسی می تواند در مورد درس صحبت کند؟ ■ چه کسی در تمام امور زندگی متوجه انسان است؟ ■ کدام یک از شما می تواند اهمیت توحید را بگوید؟ **خلاصه درس:** - اولین اصل مسلمانی توحید است. خداوند نعمت های فراوانی برای ما داده است، غذایی که می خوریم، پدر و مادر مهربان را همه خدا برای ما داده است و برای هدایت ما هم پیامبرانی را فرستاده است.	■ شاگردان جواب می دهند.

کار خانه گی

- معلم محترم از شاگردان می خواهد از روی درس یک بار بنویسند و از نعمت های خداوند نیز (۴) مورد را پیدا کرده درباره آن بنویسند.

دانش لازم برای معلم

عدل در لغت به معنای برابری ، مساوات و دادگری است. و در اصطلاح علمی و عرف عامه مردم به معنای گذاشتن هر چیزی در جای مناسب اش و دادن حق به صاحب حق میباشد.

در مقابل عدل، ظلم قرار دارد، و آن عبارت است از خارج نمودن یک شی از مسیر اصلی و واقعی اش و گذاشتن و قرار دادن آن در جای غیر اصلی و واقعی اش.

در قرآن کریم و دستورات اسلامی در مورد عدالت سفارش زیاد شده است که هر فرد مسلمان باید آن را انجام دهد چنانچه خداوند (ج) در قرآن کریم میفرماید:(**اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ**- عدالت کنید، که به پرهیزگاری نزدیکتر است) در جای دیگر میفرماید «والسّماءَ رَفَعَها و وضَعَ المیزان» یعنی آسمان را برافراشت و قانون در آن گذاشت. (سوره الرّحمن آیه (۷)) در آیۀ دیگر میفرماید: «**شَهِدَ الله اَنَّهُ لا اله الّا هُوَ والملئکةُ و اولوالعلم قائِماً با القسط**». خداوند (با ایجاد نظام واحد جهان هستی) گواهی میدهد که معبودی جز او نیست و فرشتگان و صاحبان دانش گواهی میدهند در حالی که خداوند (ج) در تمام عالم قیام به عدالت دارد. سورۀ ال عمران آیه (۱۸)

در احادیث و روایات اسلامی نیز روی عدالت تأکید زیاد شده است پیامبر (ص) میفرماید: «**باالعدل قامت السموات والارض**». ترآسمانها وزمین به عدل بر پا است. وهمچنین آن بزرگوار در اجرای عدالت هرگز کوتاهی ننمود و در عین حال که از کسی نسبت به خود انتقام نکشید و پیوسته حقوق خود را میبخشید، در اجرای احکام الهی و احیای حقوق مردم کمترین کوتاهی و اغماضی به کار نمیبرد و خویش و بیگانه و توانا و نا توان بزرگ و کوچک نزد وی از جهت اجرای احکام خدا یکسان بود چنانچه میفرمود اگر دخترم فاطمه که نزد من محبوبترین مردم است دزدی کند دستش را قطع می کنم.

نمونهٔ دیگر برای اجرای عدالت پیامبر(ص) این است که پیامبر در آخرین روز های عمرش برای اصحاب سخنرانی می کرد و بعد از آن به اصحابش رو کرد و گفت: ای اصحابم هر کدام از شما اگر حقی به گردن من دارید آنرا مطالبه نمائید یکی از اصحاب پیش آمد و به پیامبر (ص) عرض کرد یا رسول الله حقی به گردن شما دارم و آن این است که دریکی از جنگها تازیانه ای به شکم من زدید و من میخواهم امروز از شما تقاص کنم پیامبر گرامی پیراهن مبارکش را بالا زد فرمود تقاص نمائید آن شخص به جای زدن تازیانه بر شکم پیامبر بوسه زد و حقش را بخشید.

بنابر این روشن می شود که عدل از دیدگاه اسلام اهمیت زیادی دارد و یکی از حکمت های ارسال رسل و پیامبران بخاطر اجرای عدالت و قسط میباشد چنانچه خداوند می فرماید: (**لَقَدْ اَرْسَلنَا رُسُلَنَا با البَیّنات و اَنْزَلنَا مَعَهُمُ الکِتابَ و المِیزَانَ لِیُقَومَ النَّاسُ با القِسطِ**). (سوره حدید آیهٔ ۲۵) ترجمه: یعنی ما پیامبران را با نشانه ها ی روشن فرستادیم و کتاب و میزان را همراه آنان روان نمودیم تا مردم به عدالت بسر ببرند.

درس: چهارم

عنوان: عدل الهی

وقت: یک ساعت درسی (۴۵دقیقه)

هدف

- آشنائی با عدالت خداوند (جل جلا له)

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان بتوانند مفهوم عدل را بیان کنند.
- شاگردان بتوانند دلایل ظلم ظالم را توضیح دهند.

معنای لغات و اصطلاحات

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط معلم، گروهی

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	- سلام و احوالپرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری، - معلم محترم جهت ارتباط دادن درس گذشته به درس جدید سؤالاتی را از شاگردان می پرسد: • کی می تواند اولین اصل از اصول پنجگانه مذهب ما را بگوید؟ • کی می تواند بگوید که توحید یعنی چه؟	- شاگردان به صحبت های معلم محترم گوش می دهند. - یکی از شاگردان جواب می دهد.
۲۰دقیقه	- معلم محترم جهت تولید انگیزه به طرح سؤال های زیر می پردازد: • به نظر خود تان آیا شما در زندگی خود فرد عادلی هستید؟ • چگونه می توان در زندگی عدالت را مراعات کرد؟ - معلم محترم با بیان داستان کوتاهی در مورد رعایت عدالت شاگردان را متوجه ضرورت رعایت عدالت در زندگی فردی و اجتماعی می نماید. - معلم محترم درس را با صدای بلند می خواند (صفحهٔ ۱۷).	- شاگردان به صحبت های معلم محترم گوش می دهند. - شاگردان خاموشانه درس را می خوانند. - شاگردان گوش می دهند.
۱۰دقیقه	- معلم محترم در مورد مفهوم عدل و عدل الهی به روش سخزانی به شاگردان معلومات می دهد. - معلم محترم از شاگردان می خواهد که درس را	- شاگردان در گروه های چند نفره

	خاموشانه بخوانند. - معلم محترم شاگردان را در گروه های مناسب تقسیم می کند و به هر گروه هدایت می دهد که در مورد عدل، بحث و گفتگو نمایند و در مورد این که چرا خداوند عادل است چند سطری بنویسند. - معلم محترم از گروه ها می خواهد تا از هر گروه یک نفر جلو صنف آمده و مقاله کوتاه خود در مورد عدل الهی را بخوانند.	تقسیم می شوند وبا یک دیگر گفتگو می کنند. - از هر گروه یک نفر جلو صنف آمده و نتیجه گفتگوی خود را بیان می کند.
۱۰دقیقه	**ارزیابی:** ■ که می تواند مفهوم کلمهٔ عدل را بگوید؟ ■ چه کسی می تواند در باره عدل یک جمله روی تخته بنویسد؟ ■ چه کسی علاقه دارد که یک داستان در مورد عدل بیان کند؟ ■ چه کسی می تواند بگوید که برقراری عدل در جامعه چه اهمیت دارد؟ **خلاصه درس:** عدل یکی از اصول پنجگانه دین و مذهب ما و یکی از صفات خداوند متعال است. خداوند عادل است و هیچ گاه ظلم از او سر نزده و بر بندگانش ظلم نمی کند و آنچه برای ما اتفاق می افتد نتیجه عملکرد ماست خداوند عادل است و اجرای عدالت را دوست می دارد.	- شاگردان جواب میدهند.

کار خانه گی

- شاگردان در خانه درس را بخواند و دو جمله در مورد عدل در کتابچه خود بنویسند.

خداوند (ج) وقتی انسان را به عنوان افضل مخلوقات آفرید برای هدایت و به کمال رسیدن او راههای زیادی را نیز قرار داد که،یکی از مؤثر ترین راههای هدایت انسانها فرستادن پیامبرانی بوده است که هدایت انسان ها را بر عهده داشته اند.

خداوند (ج) از آغاز خلقت تا اکنون بنابر روایتی یکصدو بیست و چهار هزار پیامبر برای هدایت انسان ها فرستاده است.

پیامبران علاوه بر اینکه پیام خدا را به انسان رسانده اند برای آنها فرا تر از توان آدمی تلاش کرده اند و تأثیرات مهمی را در تکامل جامعه انسانی داشته اند که میتوان به بعضی از آنها اشاره نمود:

الف: عقل انسان در بسیاری از حکمتهایی خدایی لنگ می ماند و توان درک آنرا ندارد و این گذشت زمان است که خیلی چیزها را به انسان می آموزاند، چنین حکمتهای توسط پیامبران به مردم ابلاغ شده است، بطور نمونه، اسلام در چهارده قرن قبل بسیاری از مسائل را بیان نموده است که حال بعد از گذشت قرنها حکمت و علت آن برای ما کم کم معلوم می شود.

ب: خداوند پیامبران را فرستاده است که بعنوان الگو در جامعه انسانی قرار بگیرند و سایرین با الگو برداری از سیره آنها بسوی کمال و ترقی و تقرب به خدا حرکت کنند، پیامبران همواره انسان ها را به راه راست هدایت نموده و آنها را از گمراهی نجات داده اند، آنان ساربانانی هستند که قافله جامعه انسانی را هدایت می کنند.

ج: پیامبران فرستاد گان الهی هستند و تحت هدایت خداوند قرار دارند، آنان جامعه انسانی را بسوی کمال سوق می دهند، پیامبر گرامی اسلام که آخرین پیامبر الهی می باشد در جامعه ای مبعوث گردید که بی عدالتی و ظلم در آن موج می زد و این پیامبر بود که از چنین مردم و جامعه ای یک مردم متمدن و با فرهنگ و جامعه ای بر مبنای عدل و برابری ساخت، اکنون اگر ما واقعاً به دستورات الهی توجه کنیم و بزرگان دین را الگو و سر مشق قرار بدهیم سر بلند و موفق خواهیم بود.

پنج تن از پیامبران الهی بنام رسولان اولوالعزم یاد می شوند که عبارتند از حضرت ابراهیم(ع) حضرت نوح(ع) حضرت موسی(ع) حضرت عیسی(ع) و حضرت محمدﷺکه نشان دهنده مقام و منزلت بالای آنان است. این پیامبران صاحب کتاب و شریعت مستقل از جانب پروردگار متعال هستند که هر کدام در میان قومی مبعوث به هدایت شده اند.

اولین آنها حضرت ابراهیم(ع) و آخرین آنها حضرت محمدﷺ خاتم پیامبران است که کاملترین دین را آورده و کتاب آسمانی قرآن از معجزات ایشان می باشد.

درس: پنجم (بخش اول)

عنوان: پیامبران الهی

وقت: یک ساعت درسی(۴۵دقیقه)

هدف

- آشنائی با پیامبران الهی .

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان بتوانند نام اولین و آخرین پیامبر را بیان کنند.
- شاگردان بتوانند به طور خلاصه وظیفه پیامبران را بگویند.

لغات و اصطلاحات جدید

- پیامبر: پیام آور، فرستاده خداوند برای رهنمایی مردم.
- گمراه: منحرف

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط معلم محترم، سؤال و جواب.

مواد ممد درسی

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	- سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری، دیدن کار خانگی. - معلم محترم برای ارزیابی درس گذشته سوالاتی را از شاگردان می پرسد: • چه کسی می تواند مفهوم عدالت را توضیح دهد؟ • کدام یک از شما می تواند یک مثال در مورد رعایت عدل در جامعه بیان کند؟ - معلم محترم بعد از ارزیابی درس تولید انگیزه می نماید با طرح این سوال که: • چه کسی می تواند نام آخرین پیامبر ما را بگوید؟ • نام اولین پیامبر الهی چیست؟	- شاگردان به صحبت های معلم محترم گوش می دهند. - شاگردان جواب می دهند. - شاگردان جواب می دهند.
۱۰دقیقه	- چه کسی می تواند بگوید که پدر و مادر تمام ما انسان ها چه کسانی هستند؟ - معلم محترم عنوان درس راروی تخته می نویسد.	

۱۰دقیقه	- سپس معلم محترم با صدای بلند درس را (از سطر اول الی دهم) خوانده و چندین بار تکرار می کند. - معلم محترم در مورد موضوع درس که در مورد پیامبران الهی و کتابهای مربوط به آنها می باشد با کمک دانش لازمی توضیح می دهد.	- شاگردان خاموشانه گوش می کنند.
۱۰دقیقه	- معلم محترم به شاگردان هدایت می دهد تا در گروه های خود درس را بخوانند و با یکدیگر سوال و جواب نمایند. - معلم بر گروه ها نظارت کرده و آنها را رهنمائی می کند. - معلم محترم از هر گروه یک نفر را خواسته تا جلو صنف آمده و خلاصه درس را بیان کند و گروه های موفق را مورد تشویق قرار می دهد.	- شاگردان به فعالیت گروهی می پردازند.
۱۰دقیقه	**ارزیابی** ▪ چه کسی می تواند سومین اصل از اصول پنجگانه را نام ببرد؟ ▪ کدام یک از شما می تواند نام اولین و آخرین پیامبر الهی را روی تخته بنویسد؟ ▪ کدام یک از شما علاقمند است تا جلو صنف آمده و در مورد وظیفه پیامبران به طور خلاصه صحبت نماید؟ ▪ چه کسی می تواند توضیح دهدکه چرا خداوند(ج) پیامبران را برای هدایت انسان ها فرستاد؟ **خلاصه:** - معلم خلاصه درس را بیان می کند. خداوند چون انسان ها را دوست دارد برای هدایت آنها پیامبران الهی را فرستاد. اولین آنها حضرت آدم (ع) و آخرین آنها حضرت محمد (ص) است.	- شاگردان جواب میدهند.

کار خانه گی

- شاگردان درس را بخوانند و در مورد وظیفه پیامبران الهی (۲) خط در کتابچه خود بنویسند.

بعضی از پیامبران ما دارای دستور العمل مدون از طرف خداوند(ج) بودند . تعداد از آن دستور العمل بنام صحف یاد می شود و مجموعا صد صحیفه می باشد که بر رسولان الهی قرار ذیل نازل شده است (که ده صحیفه از آن بر آدم و پنجاه صحیفه بر شعیب و سی صحیفه بر ادریس و ده صحیفه بر ابراهیم) تعداد دیگر آن به نام کتب آسمانی یاد می شود که از صحف زیاد تر بوده و دستورات زیاد تری را در خود داشته اند مثلاً کتاب زبور حضرت داود(ع) ، کتاب تورات حضرت موسی(ع)، کتاب انجیل حضرت عیسی (ع) است و کتاب قرآن حضرت محمد (ص) ودر این میان قرآن کریم عالی ترین و غنی ترین کتاب الهی می باشد که دارای قوانین عالی برای بهتر شدن وضعیت جوامع انسانی می باشد.

کتاب حضرت موسی ((تورات)) و کتاب حضرت عیسی ((انجیل)) نیز از سوی خدا نازل شده است اما همه آنها تحریف شده اند، تورات و انجیل واقعی امروزه موجود نیست بلکه بعضی از راهبان و علمای آنها از جانب خود دستوراتی را داده اند که امروزه بنام انجیل و تورات در میان یهودیان و مسیحی ها استفاده می شود اما قرآن از هر گونه تحریف بدور مانده است و کسی هم نمی تواند آنرا تحریف نموده و بدیلی برای آن بیاورد.

همان گونه که پروردگار متعال خود در این باره فرموده است: (**إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ** - ما قرآن را نازل کردیم؛ و ما بطور قطع نگهدار آنیم)

درس: ششم (بخش اول)

عنوان: کتب آسمانی

وقت: یک ساعت درسی(۴۵دقیقه)

هدف

- آشنائی با صحف و کتاب های آسمانی

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان نام کتاب های آسمانی را بدانند.
- شاگردان بتوانند به طور خلاصه اهمیت قرآن کریم را بگویند.

لغات و اصطلاحات جدید

- کتب: کتابها
- گمراه: منحرف

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط معلم محترم ، گروهی

مواد ممد درسی:

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	- سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری، دیدن کار خانگی. - معلم محترم برای ارزیابی درس گذشته سوالاتی را از شاگردان می پرسد: • چه کسی می تواند نام پیامبران اولوالعزم بیان کند؟ • کدام یک از شما می تواند نام پیامبر اسلام بگوید؟	- شاگردان به صحبت های معلم محترم گوش می دهند. - شاگردان جواب می دهند.
۲۰دقیقه	- معلم محترم بعد از ارزیابی درس تولید انگیزه می نماید با طرح این سوال که: • چه کسی می تواند نام کتاب های آسمانی را بگوید؟ • نام آخرین کتاب آسمانی چیست؟ - معلم محترم عنوان درس راروی تخته می نویسد. - سپس معلم محترم با صدای بلند درس را (از سطر اول الی دهم) خوانده و چندین بار تکرار می کند.	- شاگردان جواب می دهند.

۱۰دقیقه	- معلم محترم در مورد موضوع درس که در مورد پیامبران الهی و کتابهای مربوط به آنها می باشد با کمک دانش لازمی توضیح می دهد. - معلم محترم ابتدا شاگردان را به خواندن خاموشانه درس هدایت میدهد . - معلم محترم به شاگردان هدایت می دهد تا در گروه های خود درس را بخوانند و با یکدیگر سوال و جواب نمایند. - معلم بر گروه ها نظارت کرده و آنها را رهنمائی می کند. - معلم محترم از هر گروه یک نفر را خواسته تا جلو صنف آمده و خلاصه درس را بیان کند و گروه های موفق را مورد تشویق قرار می دهد.	- شاگردان خاموشانه گوش می کنند. - شاگردان به فعالیت گروهی می پردازند.
۱۰دقیقه	**ارزیابی** ■ چه کسی می تواند سومین اصل از اصول پنجگانه را نام ببرد؟ ■ کدام یک از شما می تواند نام اولین و آخرین کتاب آسمانی را روی تخته بنویسد؟ ■ کدام یک از شما علاقمند است تا جلو صنف آمده و در مورد تعداد صحف به طور خلاصه صحبت نماید؟ **خلاصه:** - معلم خلاصه درس را بیان می کند. خداوند چون انسان ها را دوست دارد برای هدایت آنها پیامبران الهی را فرستاد. پیامبران الهی (ع) دستور العمل های بنام صحف و کتب آسمانی از جانب خداوند برای رهنایی انسانها آوردند.	- شاگردان جواب میدهند.

کار خانه گی

- شاگردان درس را بخوانند و در مورد کتب آسمانی (۲) خط در کتابچه خود بنویسند.

آخرین دین و شریعت که برای هدایت انسان ها از جانب خداوند متعال آمده دین متین اسلام است و حضرت محمد آخرین فرستادهٔ خداوند برای هدایت بشریت است که بعد از آنحضرت دیگر پیامبری نیامده و نخواهد آمد، آن حضرت در سال عام الفیل بدنیا آمد پدرش عبدالله نام دارد و مادرش بی بی آمنه می باشد.

حضرت محمد(ص) در کودکی پدر و مادر خود را از دست داد و تحت تربیه پدرکلان خود عبدالمطلب پرورش یافت، او دوران کودکی خود را در بادیه گذراند، دایهٔ گرامی او بی بی حلیمه سعدیه نام داشت. در تواریخ آمده است که از وقتی که بی بی حلیمه حضرت محمدﷺ را به شیرخواره گی گرفت خیر و برکت در بادیه و قریه آنها بسیار زیاد گردید. و او قبل از مبعوث شدن به پیامبری به محمد امین مشهور بود زیرا امانتدار واقعی اموال مردم بوده و در میان مردم از محبوبیت خاصی برخوردار بود.

هنگامی که در یک سیل خانه کعبه آسیب دیده بود بزرگان مکه در قسمت اینکه حجرالاسود (سنگی مقدس که در خانه کعبه قرار دارد) را چه کسی در جایش می گذارد اختلاف پیدا کردند و نزدیک بود که جنگی خطرناک شروع شود اما حضرت محمدﷺ با زیرکی و هوشیاری حجر الاسود را در میان چادری نهاد و هر گوشه آن را به دست یکی از بزرگان مکه داد و به این ترتیب سنگ را در جایش نهادند و اختلاف از میان رفت.

حضرت محمدﷺ هنگامی که ۴۰ساله بود به پیامبری مبعوث گردید، او به مدت ۳سال بصورت مخفیانه به ترویج دین مبین اسلام پرداخت و بعد از آن به دستور خداوند بصورت علنی به تبلیغ دین اسلام دست زد، او در این سالها زحمات فراوانی را متحمل گردید اما موفق شد که دین اسلام را گسترش بدهد.

حضرت محمد (ص) در سن ۶۳ سالگی از دنیا رفت اما دین مقدس اسلام را از خود به یادگار نهاد، دینی که برای هدایت تمام بشریت نازل شده است. و کامل ترین دین می باشد. مامسلمانان باید در هنگام شنیدن نام مبارک آن حضرت بخاطر احترامی که به وی داریم صلوات بگوییم.

درس: هفتم (بخش اول)

عنوان: نبی رحمت

وقت: یک ساعت درسی(۴۵دقیقه ای)

هدف

- آشنائی با شخصیت پیامبر بزرگ اسلام صلی الله علیه وآله وسلم.

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان بتوانند درس را درست بخوانند.
- شاگردان با شخصیت پیامبر بزرگ اسلام آشنا شوند.

لغات و اصطلاحات جدید

مبعوث شدن: برگزیده شدن، انتخاب شدن

زادگاه: محل تولد

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط معلم محترم، سؤال و جواب، کارگروهی

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	-معلم محترم بعد از سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری، کار خانه گی را می بیند. - معلم محترم جهت ارزیابی درس گذشته از شاگردان میپرسد: • چه کسی می تواند بگوید که کدام کتاب برحضرت موسی وکدام کتاب برحضرت داوود نازل شده است؟ • چه کسی می تواند بگوید که کدام کتاب بر حضرت عیسی نازل شده است؟ • چه کسی می تواند بگوید که کدام کتاب برحضرت محمد (ص) نازل شده است.	- شاگردان به صحبت های معلم محترم گوش داده و جواب می دهند.
۱۰دقیقه	- معلم محترم جهت تولید انگیزه از شاگردان می پرسد که: • چه کسی می تواند بگوید که آخرین پیامبری که به پیامبری مبعوث شد چه کسی بود؟ - معلم محترم عنوان درس را بر روی تخته می نویسد و با استفاده از دانش لازمی به شاگردان معلومات می دهد. - معلم محترم درس را با صدای بلند می خواند و تکرار می کنند.	- شاگردان جواب میدهند. - شاگردان به صحبت های معلم محترم گوش می دهند و به فعالیت ها شرکت می کنند.

۲۰دقیقه	- معلم محترم از دو یا چند شاگرد می خواهد که درس را بخوانند. - معلم محترم از شاگردان می خواهد که در گروههای مناسب تقسیم شوند و در مورد درس گفتگو کنند و نتیجهٔ گفتگوی خود را در چند سطر بنویسند. - معلم محترم از هر گروه می خواهد که یک نفر به پیش صنف آمده و نتیجهٔ گفتگوی خود را برای دیگر هم صنفی های خود بخوانند. - معلم محترم گروهها را مورد تشویق قرار می دهد.	
۱۰دقیقه	**ارزیابی** ■ چه کسی می تواند درس را روان بخواند؟ ■ چه کسی می تواند خلاصه درس را بیان کند؟ ■ پیامبر گرامی اسلام پیش از پیامبری به چه نام شهرت داشت؟ چرا به پیامبر گرامی اسلام صلوات می فرستیم؟ **خلاصه:** حضرت محمد(ص) از دوران کودکی یک انسان پاک، درستکار و مهربان بود و همیشه انسان ها را به نیکی و نیکوکاری دعوت می کرد. حضرت محمد(ص) در میان مردم به امانتداری و رستگاری مشهور بود به همین خاطر به آن حضرت محمد امین (امانتدار) می گفتند.	- شاگردان به پرسش های معلم محترم گوش می دهند و جواب میدهند.

کار خانه گی

- شاگردان در خانه درس را خوب بخوانند و از درس یکبار در کتابچه خود بنویسند و در مورد درس با خانواده خود گفتگو کنند.

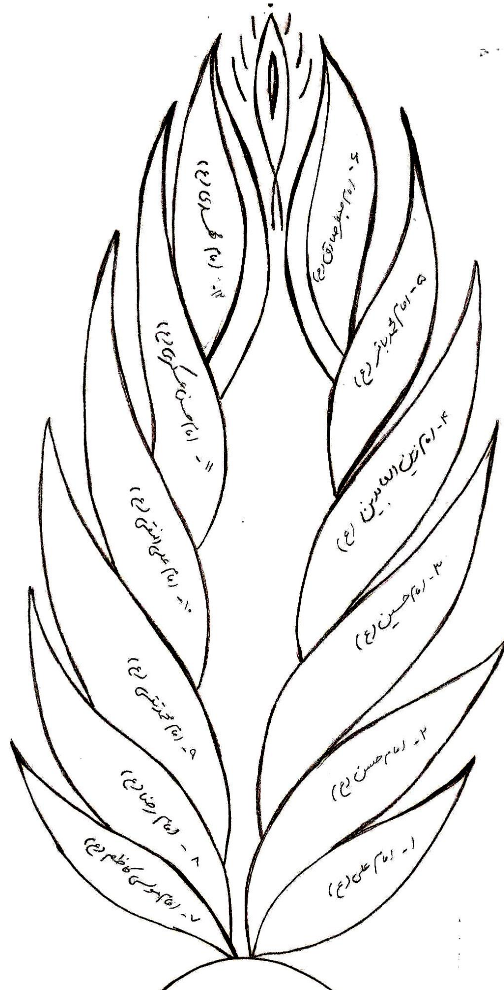
دانش لازمی برای معلم محترم

ما مسلمانان پیروان یک دین و یک آئین می باشیم و در میان خود فرق زیادی نداریم بلکه تمام پیروان مذاهب اسلامی در اکثریت اصول و فروع دین با هم مشترک هستند، اما تفاوتهای اندک در میان مذاهب وجود دارد که این تفاوت ها طبیعی بوده و بخاطر همین تفاوت ها است که مذاهب بوجود آمده است و چنین تفاوتها در تمام فرقه های سایر ادیان نیز موجود می باشد.

ما شیعیان عقیده داریم که عدل و امامت نیز مهم است و از اصول دین شمرده میشود و چون سه اصل دیگر را همگی قبول دارند به آن سه اصل (توحید؛ نبوت، معاد) اصول دین گفته میشود، و در مذهب شیعه به امامت و عدل اصول مذهب نیز گفته می شود زیرا ما شیعیان به آن باور داریم.

در عدالت خداوند متعال هیچ کس شک ندارد و همگی به عدالت خدای پاک عقیده دارند.

در اوایل رسالت پیامبر، آن حضرت روزی قوم و خویش خود را جمع نمود و از رسالت خود صحبت نموده از آنها خواست که به دین اسلام ایمان بیاورند، در آن جمع جز حضرت علی(ع) کسی حاضر نگردید و حضرت محمد (ص) فرمود هرکس که امروز به پیامبری من ایمان بیاورد او جانشین و وصی من خواهد بود و به باور ما شیعیان حضرت محمد(ص) به امر خداوندﷻ امام علی (ع) و یازده فرزندش را برای رهبری و هدایت جامعه اسلامی موظف فرموده اند.
اولین کسانی که از میان مردان به دین مقدس اسلام ایمان آوردند حضرت علی(ع) و حضرت ابوبکر صدیق (رض) بودند و از میان زنان نیز حضرت خدیجه(علیهاالسلام) بودند.
حضرت علی (ع) در طول زندگی اش جز به اسلام و پیشرفت آن به چیز دیگر توجه نداشتند و توسط نبرد ها و صلابت او بود که اسلام قدرتمند شد، در تمام جنگها او شرکت داشت، فتح جنگ خندق وکشته شدن عمر بن عبدود قهرمان کفار بدست توانایی حضرت علی(ع) انجام شد ، فتح قلعه خیبر از نمونه های فداکاری آن حضرت میباشد؛ حضرت علی در صبحگاه نوزدهم رمضان ودر حال خواندن نماز صبح ضربت خورد و در شب بیست و یکم رمضان به شهادت رسید.
پیامبر در حدیثی گرانبها فرموده است (**انی تارک فیکم الثقلین کتاب الله و عترتی**) من درمیان شما دو چیز گرانبها به امانت می گذارم، کتاب خداوند (قرآن) و اهل بیتم و اگر از آنها جدا نشوید هرگز گمراه نخواهید شد.
امامان معصوم همگی از نسل حضرت علی(ع) و حضرت فاطمه (علیهاالسلام) دختر حضرت رسول میباشند وتمامی امامان دوازده تن هستند که آنها برای ترقی و پیشرفت اسلام تلاش فراوان نموده اند و همهٔ آنها به جز امام دوازدهم که غایب هستند در این راه به شهادت رسیده اند.

درس هشتم

عنوان: امامت

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

هدف: آشنایی با اصول مذهب؛ به خصوص امامت.

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان در باره امامان معلومات بدست آورند.
- شاگردان با نامهای ۱۲ امام آشنا شوند.

معنای لغات و اصطلاحات

ابلاغ: رساندن،

رحلت: فوت کردن، مردن

مکرم: گرامی، عزیز

عترت: خانواده

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط استاد، سوال و جواب، گروهی

مواد ممد درسی: چارت نام های امامان (ع)

جریان درس

وقت	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان
۵ دقیقه	سلام و احوالپرسی، تنظیم و ترتیب صنف، توجه به نظافت شاگردان، گرفتن حاضری. – معلم با طرح سوالاتی به ارزیابی درس گذشته می پردازد و سوالاتی را از این قبیل مطرح میکند. ● چگونه بر پیامبر اسلام صلوات می فرستیم؟ ● چرا حضرت محمد (ص) از مکه به مدینه مهاجرت کردند؟	- شاگردان به حرفهای معلم محترم گوش میدهند و پاسخ می دهند.
۱۰دقیقه	– معلم در ابتدای درس، شاگردان را تشویق به خواندن درس می کند و با طرح سوالات زیر ایجاد انگیزه مینماید. ● کی میداند که ما چند امام داریم؟ ● کی میتواند نام چند امام مارا بیان کند؟ – معلم عنوان درس را روی تخته می نویسد. – معلم محترم درس امامت را یکبار باصدای بلند می خواند و تکرار می کند.	- شاگردان جواب می دهند. - شاگردان به حرفهای معلم توجه کرده کاری که از آنها خواسته شده را انجام

<table>
<tr>
<td>۲۰دقیقه</td>
<td>- معلم محترم با کمک دانش لازمی در مورد درس با شاگردان معلومات میدهد.
- به شاگردان وقت داده شود تا درس را یک بار خاموشانه بخوانند.
- از چند شاگرد می خواهد تا پیش صنف آمده ودرس را با صدای بلند بخوانند.
- به گروه های درسی هدایت داده میشود تا درس را با یکدیگر بخوانند و سوالات زیر را با استفاده از متن درس پاسخ دهند:
۱- چرا خداوند پیامبران را فرستاد؟
۲- مدت پیامبری رسول خدا چند سال بود؟
۳- دو امانت رسول خداﷺ برای ما مسلمانان را بیان کنید.
- سپس از هر گروه یک نفر را خواسته تا جلو صنف آمده و پاسخ های خود را بیان کنند.
- معلم محترم ضمن راهنمایی و ارزیابی شاگردان آنان را مورد تشویق قرار می دهد.</td>
<td>میدهند.</td>
</tr>
<tr>
<td>۱۰ دقیقه</td>
<td>ارزیابی:
■ چه کسی درس را روان خوانده میتواند؟
■ چه کسی می تواند مدت پیامبری رسول اکرم (ص) را بگوید؟
■ کدام یک از شما می تواند در مورد وظیفه امامان معصوم صحبت کند؟
■ کدام یک از شما می تواند دوازده امام را نام ببرد ؟
خلاصه:
- حضرت محمد آخرین فرستاده خدا است ودین اسلام نیز برای هدایت بشریت آمده است.حضرت محمد برای دین اسلام ۲۳ سال زحمت کشید و امامان بعد از او نیز برای هدایت بشریت و راهنمایی مسلمانان و تشریح جزئیات دستورات دین اسلام مامور شده اند.
حضرت محمدﷺ نیز می فرماید که من در میان شما مسلمانان دوچیز گرانبها که قرآن و اهل بیت است به امانت می گذارم.</td>
<td>■ شاگردان جواب میدهند.</td>
</tr>
</table>

کارخانه گی

- شاگردان درس را در خانه خوانده و مفهوم آن را درک کرده و در مورد وظیفه امامان چند سطر بنویسند.

معلومات لازمی برای معلم

زندگی نامه مختصر ۱۲ امام

امام اول: حضرت علی (ع)

پدر: ابوطالب فرزند عبدالمطلب

مادر: فاطمه بنت اسد بن هاشم

لقب: وصی، مرتضی

ولادت: سال سی ام پس از (عام الفیل) در بیت الله الحرام ، کعبه

شهادت: در سال چهلم هجری به دست عبدالرحمن بن ملجم (یکی از خوارج) به شهادت رسید ودر بیرون کوفه در نجف اشرف دفن گردید

امام دوم: حسن بن علی بن ابی طالب (ع)

مادر: فاطمه زهرا (علیهاالسلام) دختر گرامی رسول الله (ص)

لقب: سبط اکبر، مجتبی

ولادت: نیمه ماه رمضان سال سوم هجری در مدینه

شهادت: در بیست و هشتم صفر سال پنجاهم هجری به شهادت رسید ودر بقیع در مدینه منوره دفن گردید.

امام سوم: حسین بن علی بن ابی طالب (ع)

مادر: فاطمه زهرا (علیهاالسلام) دختر گرامی رسول الله (ص)

لقب: سبط، شهید کربلا، سید الشهداء

ولادت: سوم شعبان سال چهارم هجری در مدینه

شهادت: در دهم محرم سال ۶۱ هجری با یارانش در کربلا به دست یزیدیان به شهادت رسید. مزار مرقد آن حضرت هم اکنون در کربلا یکی از شهرهای عراق است.

امام چهارم: علی بن الحسین (ع)

مادر: شهر بانو

لقب: زین العابدین، سجاد

ولادت: سال ۳۳ یا ۳۷ یا ۳۸ هجری در مدینه

شهادت: در سال ۹۴ هجری به شهادت رسید و در بقیع کنار کاکایش امام حسن دفن گردید.

امام پنجم: محمد بن علی (ع)

مادر: ام عبدالله دختر امام حسن بن علی (ع)

کنیه: ابوجعفر

لقب: باقر

ولادت: سال ۵۷ هجری در مدینه

شهادت: در سال ۱۱۷ یا ۱۱۴ هجری در مدینه به شهادت رسید و در بقیع در کنار پدرش زین العابدین (ع) دفن گردید.

امام ششم: جعفر بن محمد

مادر: ام مروه

لقب: صادق

ولادت: سال ۷۳ هجری قمری در مدینه

شهادت: در سال ۱۴۸ هجری قمری به شهادت رسید و در بقیع در کنار پدرش امام باقر (ع) دفن گردید.

فصل اول

درس نهم: (بخش اول)

عنوان: امامان خود را بشناسیم

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

هدف: شناخت امام اول تا امام سوم از امامان دوازده گانه

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان بتوانند نام امام اول تا امام سوم را بیان کنند.
- شاگردان محل ولادت و محل دفن امام اول تا امام سوم را بدانند.

معنای لغات و اصطلاحات

معصوم: دور از گناه

روش تدریس: توضیح انفرادی توسط معلم محترم، گروهی

مواد ممد درسی: چارتی که شامل نام ۱۲ امام می باشد.

جریان درس

وقت	فعالیت معلم	فعالیت شاگرد
۵ دقیقه	- سلام و احوالپرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری؛ دیدن کارخانه گی. - معلم محترم با طرح سوالات زیر درس گذشته را ارزیابی می کند: • چه کسی می تواند وظیفه امامان را توضیح دهد؟ • کی می تواند بگوید دوچیز گرانبهاکه پیامبر خدا برای ما باقی گذاشته است چیست؟	- شاگردان به صحبت های معلم محترم گوش می دهند. - شاگردان جواب میدهند.
۲۰دقیقه	- معلم محترم برای شاگردان تولید انگیزه می کند با بیان تاریخچه مختصر از زندگینامه امامان با استفاده از دانش لازمی. - معلم محترم چارتی را که از نام امامان آماده شده است روی تخته قرار دهد، ابتدا نام هریک از امامان و نام پدر و مادر آن حضرات را می خواند و شاگردان نیز تکرار میکنند. - معلم محترم از یکی از شاگردان خواسته تا به نوبت جلو صنف آمده و نام یک یک امامان با نام پدر و مادر آن امام را روی تخته نوشته نموده و بخواند.	- شاگردان متوجه چارت می باشند. - یکی از شاگردان پیش صنف آمده و به درس جواب می دهد.

۱۰دقیقه	- معلم محترم به گروهها هدایت میدهد تا متن درس را یاد بگیرند و از هر گروه یک نفر را جلو صنف خواسته تا متن درس را بلند بخواند. - معلم گروههارا ارزیابی می کند و مورد تشویق قرار میدهد.	- شاگردان به فعالیت می پردازد.
۱۰دقیقه	**ارزیابی:** ■ چه کسی میتواند نام پدر و مادر امام اول را توضیح دهد؟ ■ چه کسی میتواند کنیه و لقب امام سوم را بیان کند؟ ■ کدام یک از شما علاقمند است تا در مورد زندگی نامه یکی از امامان معلومات دهد؟ **خلاصه:** خداوند مهربان برای هدایت انسان ها پیامبران را فرستاد بعد از رحلت پیامبر افراد معصوم و درستکاری که امام نامیده میشد هدایت مردم را به عهده گرفتند. امامان از اهل بیت پیامبر هستند و تعداد آنها به دوازده تن میرسد. اولین آنها حضرت علی (ع) و آخرین آنها مهدی صاحب زمان (عج) است که زنده است و مـا منتظر ظـهور آن امام می باشیم.	■ شاگردان جواب می دهند.

کار خانگی

- شاگردان در خانه، درس را حفظ میکنند.

درس نهم: (بخش دوم)

عنوان: امامان خود را بشناسیم

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

هدف: شناخت امام چهارم تا امام ششم از امامان دوازده گانه

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان بتوانند نام ، نام پدر و مادر امام چهارم تا امام ششم را بیان کنند.
- شاگردان محل ولادت و محل دفن امام چهارم تا امام ششم را بدانند.

معنای لغات و اصطلاحات

زین العابدین: زینت عبادت کنندگان

روش تدریس: توضیح انفرادی توسط معلم محترم، گروهی

مواد ممد درسی: چارتی که شامل نام ۱۲ امام می باشد.

جریان درس

وقت	فعالیت معلم	فعالیت شاگرد
۵ دقیقه ۲۰دقیقه ۱۰دقیقه	- سلام و احوالپرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری؛ دیدن کارخانه گی. - معلم محترم با طرح سوالات زیر درس گذشته را ارزیابی می کند: • چه کسی می تواند محل ولادت امامان (اول، دوم وسوم) را توضیح دهد؟ • کی می تواند بگوید محل دفن امام اول و دوم کجا است؟ - معلم محترم برای شاگردان تولید انگیزه می کند با بیان تاریخچه مختصر از زندگینامه امامان با استفاده از دانش لازمی. - معلم محترم چارتی را که از نام امامان آماده شده است روی تخته قرار دهد، ابتدا نام هریک از امامان و نام پدر و مادر آن حضرات را می خواند و شاگردان نیز تکرار میکنند. - معلم محترم از یکی از شاگردان خواسته تا به نوبت جلو صنف آمده و نام یک یک امامان با نام پدر و مادر آن امام را روی تخته نوشته نموده و بخواند. - معلم محترم به گروهها هدایت میدهد تا متن درس را یاد بگیرند و از هر گروه یک نفر را جلو صنف خواسته تا متن درس را بلند بخواند. - معلم گروههارا ارزیابی می کند و مورد تشویق قرار میدهد.	- شاگردان جواب میدهند. - شاگردان متوجه چارت می باشند. - یکی از شاگردان پیش صنف آمده و به درس جواب می دهد. - شاگردان به فعالیت می پردازد.
۱۰دقیقه	**ارزیابی:** ■ چه کسی میتواند نام پدر و مادر امام چهارم را توضیح دهد؟ ■ چه کسی میتواند کنیه و لقب امام پنجم را بیان کند؟ ■ کدام یک از شما علاقمند است تا در مورد زندگی نامه یکی از امامان معلومات دهد؟	■ شاگردان جواب می دهند.

کار خانگی

- شاگردان در خانه،درس را حفظ می کنند.

معلومات لازم برای معلم

امام هفتم: موسی بن جعفر (ع)

مادر: حمیده

لقب : کاظم

ولادت: سال ۱۲۸ هجری قمری در مدینه

شهادت: در سال ۱۸۳ هجری قمری در محبس خلیفه هارون الرشید در بند او به شهادت رسید و در قبرستان قریش واقع در بخش غربی بغداد امروز معروف به شهر کاظمین دفن گردید علت نام گذاری موجودیت مرقد دو امام(امام موسی ابن جعفر و امام محمدتقی ابن علی علیهما السلام) در آن شهراست.

امام هشتم: علی بن موسی (ع)

مادر: تکتم

لقب: رضا

ولادت: سال ۱۴۸ هجری قمری در مدینه منوره

شهادت: در سال ۲۰۳ هجری قمری به شهادت رسید و در شهر طوس خراسان (مشهد ایران) به خاک سپرده شد.

امام نهم: محمد بن علی (ع)

مادر: سکینه

لقب: جواد

ولادت: سال ۱۹۵ هجری قمری در مدینه منوره

شهادت: در سال ۲۲۰ هجری قمری در بغداد به شهادت رسید و در کنار جدش موسی بن جعفر (ع) به خاک سپرده شد.

امام دهم: علی بن محمد (ع)

مادر: سمانه

لقب: هادی

ولادت: سال ۲۱۴ هجری قمری در مدینه منوره

شهادت: در سال ۲۵۴ به شهادت رسید و در شهر سامرای عراق به خاک سپرده شد.

امام یازدهم: حسن بن علی (ع)

مادر: سوسن

لقب: عسکری (چون در محل عسکریه عراق زندگی نموده است)

ولادت: سال ۲۳۱ هجری قمری در سامرا

شهادت: در سال ۲۶۰ هجری قمری به شهادت رسید و در سامرا دفن گردید.

امام دوازدهم: حجۀ بن الحسن – عجل الله فرجه

مادر: نرجس (نرگس)

لقب: قائم، منتظر، خلف؛ مهدی، صاحب الزمان

ولادت: سال ۲۵۵ هجری قمری در سامرا.

این حضرت آخرین امام دوازده گانه است که تاکنون زنده است این امام بزرگوار دو غیبت داشته است یک غیبت صغرا که مدت (۶۹) سال طول کشید و در این مدت نایبان خاص چهار نفر بودند که با امام دیدار نموده وهدایات آن حضرت را به مردم میرساندند نایبان خاص امام عبارت بودند از(عثمان بن سعید اسدی ، محمد بن عثمان بن سعید ، حسین بن روح نوبختی و علی بن محمد سمری) دوم غیبت کبری که امام (ع) بعد از رحلت آخرین نایبش ، به اذن پروردگار غیبت کبرایش آغاز میگردد که امروز غایب و از دیده ها پنهان است تا هرگاه خدای متعال بخواهد به فرمان او قیام کند و جهان را پر از عدل و داد نماید.

درس دهم: (بخش اول)

عنوان: امامان خود را بشاسیم

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

هدف: آشنایی با امام هفتم، هشتم و نهم.

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان بتوانند نام ، نام پدر و مادر امام هفتم ،هشتم و نهم را بدانند.
- شاگردان محل ولادت و محل دفن سه امام را بدانند.

معنای لغات و اصطلاحات

کاظم: فرو برنده خشم

روش تدریس:توضیح انفرادی توسط استاد، گروهی

مواد ممد درسی: چارتی که شامل نام ۱۲ امام می باشد.

جریان درس

وقت	فعالیت معلم	فعالیت شاگرد
۵ دقیقه	- سلام و احوالپرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری؛ دیدن کارخانه گی. - معلم محترم با طرح سوالات زیر درس گذشته را ارزیابی می کند: • چه کسی می تواند محل ولادت و محل دفن امام پنجم را بیان کند؟ • کی می تواند بگوید امام ششم چه نام داشت؟	- شاگردان به صحبت های معلم محترم گوش می دهند و جواب میدهند.
۲۰دقیقه	– معلم محترم برای شاگردان تولید انگیزه می کند با بیان تاریخچه مختصر از زندگینامه امامان با استفاده از دانش لازمی. - معلم محترم نام هریک از سه امـام را روی تخته می نویسد ومتن درس را می خواند و شاگردان نیز تکرار میکنند. - معلم محترم درس را برای شاگردان تشریح می کند.	- شـاگردان مـتوجه چـارت می باشند.
۱۰دقیقه	- معلم محترم به گروهها هدایت میدهد تا مشحصات سه امام را یاد بگیرند و از هر گروه یک نفر را جلو صنف خواسته تا در باره یکی از سه امام توضیح بدهد. - معلم گروهھارا ارزیابی می کند و مورد تشویق قرار میدهد.	- شاگردان به فعالیت می پردازد.
۱۰دقیقه	**ارزیابی:**	■ شاگردان جواب می دهند.

	■ چه کسی میتواند محل دفن امام هفبم را توضیح دهد؟ ■ چه کسی میتواند محل شهادت و دفن امام هشتم را بیان کند؟ ■ کدام یک از شما علاقمند است تا در مورد زندگی نامه یکی از سه امام معلومات دهد؟	

کار خانگی

- شاگردان در خانه، خصوصیات سه امام را که در درس آمده حفظ نمایند.

درس دهم: (بخش دوم)

عنوان: امامان خود را بشاسیم

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

هدف: آشنایی با امام دهم،یازدهم و دوازدهم.

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان بتوانند نام ، نام پدر و مادر امام دهم،یازدهم و دوازدهم را بدانند.
- شاگردان محل ولادت و محل دفن سه امام را بدانند.

معنای لغات و اصطلاحات

نقی: پاک ، نکو و خالص

روش تدریس: توضیح انفرادی توسط استاد، گروهی

مواد ممد درسی

جریان درس:

وقت	فعالیت معلم	فعالیت شاگرد
۵ دقیقه	- سلام و احوالپرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری؛ دیدن کارخانه گی. - معلم محترم با طرح سوالات زیر درس گذشته را ارزیابی می کند: ● چه کسی می تواند محل ولادت و محل دفن امام هشتم را بیان کند؟ ● کی می تواند بگوید امام نهم چه نام داشت؟	- شاگردان به صحبت های معلم محترم گوش می دهند و جواب میدهند.
۲۰دقیقه	- معلم محترم برای شاگردان تولید انگیزه می کند با بیان تاریخچه مختصر از زندگینامه بعض از امامان با استفاده از	- شاگردان متوجه توضیحات استاد

۱۰دقیقه	دانش لازمی. - معلم محترم نام سه امام را روی تخته می نویسد، ابتدا متن درس را می خواند و شاگردان نیز تکرار میکنند. - معلم محترم به گروهها هدایت میدهد تا مشحصات سه امام را یاد بگیرند و از هر گروه یک نفر را جلو صنف خواسته تا در باره یکی از سه امام توضیح بدهد. - معلم گروههارا ارزیابی می کند و مورد تشویق قرار میدهد.	بوده و در فعالیت های درس سهم میگیرند. - شاگردان به فعالیت می پردازد.
۱۰دقیقه	**ارزیابی** ■ چه کسی میتواند محل دفن امام دهم را توضیح دهد؟ ■ چه کسی میتواند محل شهادت و دفن امام یازدهم را بیان کند؟ ■ کدام یک از شما علاقمند است تا در مورد زندگی نامه یکی از سه امام معلومات دهد؟	■ شاگردان جواب می دهند.

کار خانگی:

- شاگردان در خانه، خصوصیات سه امام را که در درس آمده حفظ نمایند.

معلومات لازمی برای معلم

ماهیت عالم برزخ؛

آیا وضعیت افراد در عالم برزخ ثابت است؟

در برزخ زمان وجود دارد، شب و روز وجود دارد، صبح و شب وجود دارد...، برزخی ها به اندازه منزلت خود، از دنیا و از بستگان خود بازدید می کنند، در شرایطی، امکان دید و بازدید و اجتماع با همدیگر را دارند، با یکدیگر گفتگو می کنند.

عالم برزخ، مادی صرف نیست، بلکه مثالی است، بعضی آثار جهان مادی در آنجا حضور دارند؛ برای مثال، در آنجا امکان کمال وجود دارد، وضعیت فرد در عالم برزخ الزاماً ثابت و یکسان باقی نمی ماند، ممکن است بهتر یا بدتر شود و این بستگی دارد به آنچه که در این دنیا بر جای گذاشته است.

در بحث از نگرش های اسلامی به بسیاری از مباحث نگرش به زندگی نیز اشاره هایی شده است که در این نوشتار به اختصار مطالبی یاد آوری می شود.

الف) استمرار داشتن زندگی از دنیا به سوی آخرت

مرگ پایان زندگی نیست. بسیاری از ما انسان ها ممکن است به این شناخت رسیده باشیم که مرگ پایان زندگی نیست، اما ایمان به این مطلب و درونی سازی آن، امری فراتر از شناخت است. لازم است به این نگرش (هماهنگی سه بعد شناخت و عواطف و آمادگی رفتاری) برسیم که زندگی مستمر است. خداوند در موارد متعددی که افراد اطمینان لازم را نداشتند، برای آنها زمینه های باور قطعی را فراهم کرده است و در قرآن به آنها اشاره ای شده است از جمله آنکه: « کسی (عزیز) از قریه ای می گذشت در حالی که خانه هایشان ویران شده و سقف هایش فرو ریخته

بود، او با شگفتی گفت چگونه خدا (اهالی) این قریه را پس از مرگ زنده خواهد کرد؟ پس خداوند او را به مدت صد سال میراند، سپس او را زنده کرد و پرسید چقدر درنگ داشته ای؟ گفت یک روز یا بخشی از آن، خداوند فرمود:« اما صد سال در اینجا متوقف بوده ای، به غذا و آبت بنگر، هنوز فاسد نشده اند. اما الاغت پوسیده و خاک شده است، ما خواستیم تا زنده شدن تو نشانه ای برای مردم باشد، به استخوان ها بنگر که چگونه آنها را از زمین بلند می کنیم سپس روی هم سوار می کنیم و گوشت(و پوست) بر آن می رویانیم». عزیز، چون این امر برایش آشکار شد گفت:« می دانم که خدا بر هر کاری تواناست». و نیز حضرت ابراهیم(ع) گفت: « پروردگارا به من نشان بده چگونه مردگان را زنده می کنی؟» خدا فرمود:«مگر ایمان نیاورده ای؟» گفت: «چرا، ولی می خواهم دلم آرامش یابد». فرمود «پس چهار پرنده برگیر و آنها را پیش خود ریز ریز کن سپس بر هر کوهی پاره ای از آنها را قرار ده، آنگاه آنها را به سوی خود فراخوان، آنها شتابان سوی تو خواهند آمد و بدان که خداوند توانای حکیم است». ابراهیم چنین کرد و دلش آرام گرفت. از این نمونه ها در قرآن بسیار است.

ما به هنگام مرگ، نابود نمی شویم، بر خلاف آنچه بعضی معتقد بودند و به پیامبر(ص) هم می گفتند، ما در زمین گم نمی شویم بلکه خداوند و فرشتگان او ما را به طور کامل تحویل می گیرند و ما به سوی پروردگار باز می گردیم. انسان ها به هنگام مرگ، بر حسب خوب یا بد بودنشان، دو گروه از فرشتگان را خواهند دید، انسان های خوب فرشتگان رحمت را می بینند و مرگ بر آنها آسان می شود و انسان های بد، فرشتگان عذاب را می بینند و مرگ بر آنها سخت و آزاردهنده خواهد بود.

ب) مراحلی از زندگی گذشته است و مراحلی در پیش است

ما پس از مرگ وارد مرحله جدیدی از زندگی خواهیم شد که آن را « زندگی برزخی»می نامیم. وقتی کفار حیات پس از مرگ را در خود احساس می کنند، شک و تردید آنها به یقین تبدیل می شود و می گویند: «بار الها ما را دوبار[در دنیا و برزخ] میراندی و دوبار[در دنیا و آخرت] زنده کردی، اینک ما به گناهان خود اعتراف می کنیم، آیا راهی هست که ما از این مصیبت خارج شویم؟».

هنگام خواب، قالب مادی آدمی باقی می ماند و در بستر خفته است و قالب برزخی است که از انسان خارج می شود و ممکن است جاهای مختلف برود. عالم برزخ، مادی صرف نیست، بلکه مثالی است، بعضی آثار جهان مادی در آنجا حضور دارند؛ برای مثال، در آنجا امکان کمال وجود دارد، وضعیت فرد در عالم برزخ الزاماً ثابت و یکسان باقی نمی ماند، ممکن است بهتر یا بدتر شود و این بستگی دارد به آنچه که در این دنیا بر جای گذاشته است.(اموری همانند: باقیات الصالحاتی مثل حفر چاه آب، درختکاری، جوی سازی، ساختن و تعمیر کردن کوچه، خیابان و مدرسه و...).

در عالم برزخ، عذاب و پاداش وجود دارد. افراد تمایل پیدا می کنند که به دنیا برگردند و کارهای نیک بیشتری انجام دهند، اما دیگر ممکن نیست، جهان برزخ از عالم طبیعت جدا و گسسته نیست که در انتهای این دنیا به جائی برسیم و این جهان نیز با دیواری بسیار بزرگ از طبیعت جدا گردد، بلکه دنیا و برزخ [مانند دو روی یک سکه] متصل و به هم پیوسته است.

درس یازدهم

عنوان: عالم برزخ

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

هدف: آشنایی مختصر با عالم برزخ

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان بتوانند با عالم برزخ آشنایی مختصر پیداکنند.

معنای لغات و اصطلاحات

برزخ: حایل میان دو چیز(عالم برزخ میگویند چون حایل بین دنیا و آخرت است)

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط استاد، سؤال و جواب

مواد ممد درسی

جریان درس:

وقت	فعالیت معلم	فعالیت شاگرد
۵ دقیقه ۲۰دقیقه ۱۰دقیقه	- سلام و احوالپرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری؛ دیدن کارخانه گی. - معلم محترم با طرح سوالات زیر درس گذشته را ارزیابی می کند: • چه کسی می تواند نام و نام پدر امام یازدهم را بگوید؟ • کی می تواند بگوید که محل دفن امام دهم کجا است؟ - معلم محترم با طرح این سؤال برای شاگردان تولید انگیزه می کند درباره عالم برزخ چه میدانید؟ - معلم محترم عنوان درس را روی تخته نوشته نموده، ابتدا متن درس را خوانده و شاگردان نیز تکرار میکنند و سپس برای شاگردان توضیح میدهد. - معلم محترم به گروهها هدایت میدهد تا متن درس را یاد بگیرند و از هر گروه یک نفر را جلو صنف خواسته تا درس بلند بخواند. - معلم گروههارا ارزیابی می کند و مورد تشویق قرار میدهد.	- شاگردان به حرفهای معلم توجه نموده و جواب میدهند. - شاگردان متوجه تخته کتاب می باشند. - شاگردان به فعالیت می پردازد.
۱۰دقیقه	**ارزیابی:** ■ چه کسی میتواند در باره عالم برزخ توضیح دهد؟ ■ چه کسی میتواند معنی برزخ را بگوید؟ **خلاصه** انسان با مرگ نابود نمیشود زمانیکه از دنیا میرود تا روز	■ شاگردان جواب می دهند.

	قیامت درجهان دیگری بنام عالم برزخ زندگی میکند. عالم برزخ ازعالم غیب است جائیست که ارواح مرده گان در انتظار قیامت وحسابدهی تا آنروز در آنجا بسر میبرند. انسانها وقت که میمیرد روحش از بدن جدا شده در عالم برزخ به زندگی خویش ادامه میدهد.	

کار خانگی

- شاگردان در خانه، خلا صه درس را در دو سطر در کتابچه خود بنویسند.

دانش لازمی برای معلم

یکی از مهمترین مباحث در ادیان مسئله معاد است. معاد کلمه عربی برگرفته از«عود»است به معنای بازگشتن و رستاخیز و دوباره برخواستن. معاد در مرحله بعد از عالم برزخ واقع می شود و باور به رستاخیز یکی از اصول دین اسلام است.ولی برخی معاد را تنها جسمانی می دانند و برخی روحانی و اصل معاد مورد قبول همه مسلمانان است و اختلاف تنها در این باب است. در سایر ادیان نیز چه توحیدی و چه غیر توحیدی بحث معاد به اشکال مختلف مطرح است. ضرورت وجود معاد برای اینست که خداوند متعال هر چیزی را که خلق نموده است عبث و بیهوده نیافریده است. یکی از دلایل ضرورت معاد اینست که خداوند مارا مکلف به انجام تکالیفی نموده است تا آنرا صحیح انجام دهیم و برای جزا و پاداش تکالیف یک روزی را معین نموده است و آنروز همان روز قیامت و معاد میباشد که موجودات در دادگاه عدل الهی قرار گرفته و از آنها حساب و کتاب گرفته میشود.

این جهان که در آن زندگی می کنیم در حقیقت یک مزرعه ای است که هرچیزی در آن کشت نماییم همان را درو میکنیم یعنی هر عمل نیک و بدی را در این جهان انجام دهیم نتیجه و پاداش آنرا در آخرت میبینیم اگرچه آن عمل به اندازهء دانه ارزن باشد. (**فَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ** - پس هر کس هموزن ذرّه‌ای کار خیر انجام دهد آن را می‌بیند- **وَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ**- و هر کس هموزن ذرّه‌ای کار بد کرده آن را می‌بیند)سوره الزلزال آیه ۷ و ۸

هرکسی جزای عملش را ولو به اندازه دانه ارزن باشد می بیند. چه خیر باشد چه شر، وجود قیامت حقیقت دارد. یک نظر اجمالی به آیات قرآن مجید نشان می‌دهد که در میان مسائل عقیدتی هیچ مسأله‌ای در اسلام بعد از توحید به اهمیت مسأله معاد و اعتقاد به حیات بعد از مرگ، و حسابرسی اعمال بندگان و پاداش و کیفر و اجرای عدالت نیست .وجود حدود ۱۲۰۰ آیه درباره معاد در مجموع قرآن مجید که قریب به یک سوم آیات قرآن را تشکیل می‌دهد، و اینکه تقریباً در تمام صفحات قرآن بدون استثنا، ذکری از معاد به میان آمده، و این که بسیاری از سوره‌های اواخر قرآن به طور کامل، یا به طور عمده، درباره معاد و مقدمات و علائم و نتایج آن سخن می‌گوید، شاهد گویای این مدعی است.در جای جای قرآن مجید بعد از موضوع ایمان به خدا، ایمان به جهان دیگر آمده و تقریباً در ۳۰ آیه دو موضوع را قرین هم قرار داده. **و يؤمنون باللّه و اليوم الاخر** یا تعبیری شبیه آن فرموده است و در بیش از ۱۰۰ مورد اشاره به اليوم الاخرة یا الاخرة فرمود است. با این اشاره به قرآن باز می گردیم و به آیات زیر گوش جان فرا می دهیم:

۱-« **اللَّهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ ۚ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ ۗ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا** - خداوند، معبودی جز او نیست! و به یقین، همه شما را در روز رستاخیز -که شکی در آن نیست- جمع می‌کند! و کیست که از خداوند، راستگوتر باشد؟ (سوره نساء، آیه ۸۷).

۲-« **زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَن لَّن يُبْعَثُوا ۚ قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ ۚ وَذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ** - کافران پنداشتند که هرگز برانگیخته نخواهند شد، بگو: «آری به پروردگارم سوگند که همه شما (در قیامت) برانگیخته خواهید شد، سپس آنچه را عمل می‌کردید به شما خبر داده می‌شود، و این برای خداوند آسان است!» (سوره تغابن، آیه ۷).

۳-« **رَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَّا رَيْبَ فِيهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ** - پروردگارا! تو مردم را، برای روزی که تردیدی در آن نیست، جمع خواهی کرد؛ زیرا خداوند، از وعده خود، تخلّف نمی‌کند. (ما به تو و رحمت بی‌پایانت، و به وعده رستاخیز و قیامت ایمان داریم.)» (سوره آل عمران، آیه ۹)

در آیات فوق مسأله معاد و حیات پس از مرگ با تأکیدات فراوانی به صورتهای مختلف مطرح شده است، و همه بیانگر اهمیت خاصی است که قرآن برای این مسأله قائل است.برای مثال در نخستین آیه، سخن از اجتماع قطعی انسانها در آن روزی که هیچ شک و تردیدی در آن نیست به میان آمده می فرماید: «هیچ معبودی جز الله نیست، و به طور قطع همه شما را در روز قیامت که شک و تردیدی در آن راه ندارد جمع می کند» **«الله لا اله إلا هو ليجمعنكم الى يوم القيامة لا ريب فيه»**.سپس برای تأکید بیشتر می افزاید: «چه کسی از خدا راستگوتر است»؟! «و من اصدق من الله حديثا».وآیاتی هم در مورد منکرین معاد آمده. از جمله: «آگاه باشید کسانی که در قیامت تردید می کنند در گمراهی عمیقی هستند» **«ألا إن الذين يمارون فی الساعة لفی ضلال بعيد»**(سوره شوری آیه ۱۸.).با توجه به آیات بالا روشن می شود که معاد یکی از اصول اساسی و پایه های دین اسلام است.

درس دوازدهم

عنوان: معاد

وقت: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

هدف

آشنایی با مفهوم و چگونگی معاد

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان با معنی معاد آشنا شوند
- شاگردان بدانند که قیامت به چه روزی گفته میشود.

روش تدریس: توضیح انفرادی توسط استاد

معنای لغات و اصطلاحات

معاد: از ریشه عود به معنای بازگشت

جریان درس:

وقت	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان
۵دقیقه	- سلام و احوالپرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری - معلم محترم جهت ارزیابی درس گذشته سوالات زیر را مطرح میکند • چه کسی می تواند در باره عالم برزخ توضیح بدهد. • چه کسی می تواند بگوید معنای برزخ چیست؟	- شاگردان به سخنان معلم محترم گوش نموده و پاسخ می دهند.
۲۰دقیقه	- معلم محترم جهت تولید انگیزه از شاگردان سوال می کند. • آیا پنجمین اصل از اصول پنجگانه را می توانید نام ببرید؟ • بعد از پاسخ دادن شاگردان معلم محترم عنوان درس را از شاگردان گرفته و روی تخته می نویسد. - معلم محترم با استفاده از دانش لازمی معلومات به شاگردان میدهد. - معلم محترم از شاگردان میخواهد که درس را خاموشانه بخوانند. - معلم محترم از چند شاگرد می خواهد که درس را به نوبت بخوانند. - معلم به شاگردان هدایت می دهدکه در مورد عنوان درس یک جمله در دفترچه خود بنویسد.	- شاگردان پاسخ میدهند. - شاگردان خاموشانه درس را می خوانند. - یکی از شاگردان میخواند و دیگران گوش میدهند.
۱۰دقیقه	- معلم محترم از شاگردان می خواهد که جمله ای که در	

	دفترچه خود نوشته اند جلوی صنف آمده و برای هم صنفی های خود بخواند.	
۱۰دقیقه	**ارزیابی** ■ چه کسی میتواند بگوید که به روز قیامت چی گفته می شود؟ ■ چه کسی میتواند در یک جمله در مورد معاد روی تخته بنویسد؟ ■ چه کسی علاقمند است که در مورد روز قیامت صحبت کند؟ ■ کی میتواند در مورد اهمیت عدالت خداوند در روز قیامت توضیح دهد؟ **خلاصه:** معاد یعنی زنده شدن در روز قیامت که پنجمین اصل از اصول پنجگانه دین و مذهب ما است. در روز قیامت همه انسانها دوباره زنده می شوند و چون خداوند عادل است و به هیچ کس ظلم نمی کند و در روز قیامت به نیکوکاران پاداش و به گـناهکاران عذاب مـیدهد و هرکس دراین دنـیا چه کار خوب و چه کار بد انجام دهد در روز قیامت نتیجه آن را می بینند.	■ شاگردان جواب میدهند.

کارخانگی

- شاگردان در خانه درس را بخوانند و در مورد نیکوکاران و بدکاران با افراد فامیل خود گفتگو کنند.

دانش لازمی برای معلم

موجودات عالم دو نوع آفریده شده اند، یک نوع که می توان آنها را دید و با چشم مشاهده نمود، مثل زمین، حیوانات، درختان، انسانها، نور خورشید و ماه، نوع دیگری موجودات هستند که قابل دیدن نیستند و ما آنها را دیده نمی توانیم مثل هوایی که آن را تنفس میکنیم اما دیده نمی شود، ملایک که موجود هستند اما دیده نمی شوند و سایر موجودات نامرئی. باید توجه داشت همه موجودات نسبت به خدا آشکار هستند و هیچ موجودی از او غایب نیست و تقسیم موجودات به غیب و آشکار نسبت به ما انسان ها است و هر موجودی که فراتر از حس و ادراک حسی انسان باشد، نسبت به او غیب محسوب می شود. بعضی از حقایق غیبی که در روایات آمده و در اسلام، ایمان به آنها واجب شمرده شده است عبارتند از:

۱- خداوند؛ هر چند خداوند از هر پیدایی پیداتر است و آشکارتر از او یافت نمی شود و به فرمایش امام حسین در دعای عرفه «هیچ وقت تو غایب نبوده ای تا نیازمند دلیلی باشی تا بر وجودت دلالت نماید»؛ ولی چون از دیدگان ظاهری پنهان است بر او غیب اطلاق می شود.

۲- وحی

۳- امام عصرحضرت مهدی (ع): در روایتی از امام صادق (ع) قیام حضرت امام عصر (ع) از مصادیق غیب شناسانده شده است.

۴- ملائکه: ملائک زیادی وجود دارند اما از این میان ۴ تن مشهور می باشند.

حضرت جبرئیل(ع) که وظیفه رساندن وحی و پیام الهی را به پیامبران بردوش داشته است.

حضرت میکائیل(ع) که وظیفه تقسیم روزی انسانها و موجودات دیگر را به عهده دارد.

حضرت عزرائیل(ع) که وظیفه دارد جان و روح انسانها را قبض نماید.

حضرت اسرافیل(ع) که تمام موجودات با صدای صور یا بلند گـوی او می میرند و در روز قیامت دوباره او در صور خود می دمد و همگی موجودات دوباره زنده می شوند.

۵- بهشت و جهنم

۶- عقاب و ثواب؛ برخی از مفسرین؛ مانند طبرسی و زمخشری در تفسیر آیه «الذین یخشون ربهم بالغیب» گفته اند: یعنی این که از خدا می ترسند و حال آن که عذاب خدا را نمی بینند.

۷- قیامت و احوال آن: مهمترین غیبی که در موارد فراوان از آن به عنوان غیب؛ یاد شده، قیامت است. در روایتی امام باقر (ع) در ذیل آیه ۳ سوره بقره ایمان به غیب را این گونه تفسیر می فرماید: «(مؤمنان کسانی هستند که) تصدیق می کنند روز حشر و نشر را و وعد و وعید را».

باید چشم بصیرت و دانایی را تقویت نمود تا به وجود آنها پی برد، جهان آخرت آمدنی است و باید وقوع آنرا با چشم بصیرت و دانایی پیش بینی کرد. ملائک فراوانی وجود دارند که همواره مراقب اعمال و کردار ما انسانها می باشد که با چشم عادی دیده نمی شوند و باید با دیده عقل و بصیرت به وجود آنها را پی برد و تصدیق نمود.

ما مسلمانان باید به وجود این موجودات ایمان داشته باشیم موجودات غیبی که یکی از آنها شیطان می باشد و شیطان همواره در فکر گمراهی انسانها است، ما باید خود را از شر وسوسه های او نجات بدهیم.

درس سیزدهم

عنوان: جهان غیب

یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

هدف: آشنایی با مفهوم غیب و درک ضرورت ایمان به امور غیبی.

نکات مهم رسیدن به هدف:

- شاگردان به مفهوم غیب آشنا شوند.

لغات و اصطلاحات

غیب: پنهان **هستی:** موجود

روش تدریس: توضیح انفرادی توسط معلم محترم، سوال و جواب.

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان
۵دقیقه	- سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف و شاگردان، گرفتن حاضری . - معلم محترم برای مرور درس گذشته و ارزیابی آن به طرح چنین سوالاتی می پردازد. – معاد چه معنی دارد؟ – چه کسانی به بهشت و چه کسانی به جهنم میروند؟	- شاگردان به حرفهای معلم توجه میکنند و جواب می دهند.
۲۰دقیقه	- معلم در آغاز درس جهت ایجاد انگیزه در شاگردان به طرح سوالات انگیزه یی می پردازد. - آیا تا به حال نام ملایکه را شنیده اید؟ - آیا می توانید نام چند موجود غیبی را نام بگیرید؟ - معلم بعد از دریافت جواب ها، عنوان درس را به کمک شاگردان روی تخته می نویسد. - معلم درس جهان غیب را برای شاگردان میخواند. - معلم محترم درس را تکرار نموده با استفاده از دانش لازمی برای شاگردان درباره جهان غیب معلومات می دهد.	- شاگردان به توضیحات معلم محترم خوب گوش داده و فعالیت های درس را انجام میدهند.
۱۰دقیقه	- معلم لغات مشکل درس را روی تخته می نویسد و معنی میکند.	

	- معلم از شاگردان معنی لغات جدید را می پرسد و از هر یک از آنان می خواهد که آنچه را از درس امروز آموخته اند بیان کنند.	
۱۰دقیقه	**ارزیابی** ■ موجوداتی که دیده نمی شود چه نامیده می شوند کی می گوید؟ ■ کی میتواند نام خالق قدرتمند جهان را روی تخته بنویسد؟ ■ آیا علاقه دارید در مورد موجودات غیبی بیشتر بدانید؟ ■ ما از کجا می فهمیم که خدا خیلی توانا است؟ **خلاصه درس:** عالم هستی بسیار بزرگ بوده و در آن انواع موجودات وجود دارند خداوند بزرگ بعضی از موجودات را طوری آفریده است که انسان آنها را دیده نمی تواند و ما مسلمانها باید به آن باور داشته باشیم.	■ شاگردان به پرسش ها توجه نموده و جواب می دهند.

کار خانه گی

- معلم محترم از شاگردان می خواهد از روی درس یکبار بنویسند و نام چند موجود را که خداوند خلق کرده، نوشته و به صنف بیاورند.

سوالات ارزیابی فصل اول عقاید

۱- اصول دین را نام ببرید؟

۲- سومین اصل از اصول دین چه نام دارد؟

۳- انسان با گفتن کلمه طیبه (لاالله الاالله محمد رسول الله) مسلمان.....

۴- درباره اهمیت کلمه طیبه یک خط بنویسید؟

۵- خداوند تمام نعمات را برای چه کسانی آفریده است؟

۶- خداوند پیامبران را برای چه کاری فرستاده است؟

۷- آیا خداوند عادل است چرا؟

۸- خداوند انسانهای ...... را دوست ندارد؟

۹- قرآن کریم به کدام پیامبر نازل شده است؟

حضرت عیسی ☐ حضرت ابراهیم ☐ حضرت محمد ☐ حضرت موسی ☐

۱۰- به پیش جمله های درست علامت ✓ و به پیش جمله های غلط **✕** بگذارید.

آخرین پیامبر ما مسلمانان حضرت محمد است.

کتاب آسمانی که بر حضرت محمد نازل شده است زبور نام دارد.

حضرت محمد زادگاه خود مدینه را ترک کرد و به مکه مهاجرت نمود.

خداوند به ما مسلمانان دستور داده است که بر پیامبر اسلام صلوات بفرستیم.

۱۱- امامان از نسل کی میباشند؟

۱۲- ما چند امام داریم ۵ تای آنرا نام ببرید؟

۱۳- محل دفن امام اول و امام سوم را بیان کنید.

۱۴- محل دفن امام هشتم را بگویید.

۱۵- معاد چه معنی میدهد؟

☐ روز جشن و خوشی ☐ روز آخرت ☐ روز قیامت ☐ روز مردن انسانها

۱۶- چرا خداوند انسانهای خوب را به بهشت برده و آدمهای بد را به جهنم می اندازد؟

۱۷- کدام این موجودات غیبی می باشد.

درختان ☐ آسمانها ☐ ستارگان ☐ ملائک ☐

۱۸- قبض روح و گرفتن جان وظیفه این ملک خداوند است.

☐ حضرت جبرئیل ☐ حضرت میکائیل ☐ حضرت عزرائیل ☐ حضرت اسرافیل

۱۹- درباره روز قیامت سه سطر بنویسید؟

فصل دوم: احکام

دانش لازمی برای معلم:

اصول دین پایه‌های اعتقادی دین است که نخست باید به آن‌ها ایمان آورد و سپس به فروعی که از آن بر خواسته‌است پای‌بند بود. اصول دین مربوط به اعتقاد است و فروع دین مربوط به عمل و رفتار انسانها است
بر اساس مذهب شیعه فروع دین ده مورد می باشد. یعنی درخت اسلام ۵ ریشه دارد و ۱۰ شاخه ، این ده شاخه عبارتند از:

۱- نماز ۲- روزه ۳- زکات ۴- خمس ۵- حج ۶- جهاد ۷- امر به معروف ۸- نهی از منکر ۹- تولی ۱۰- تبری

این ده مورد که از آنها به عنوان فروع دین یاد می شود همان احکام و دستورات عملی می باشند. اگر فرد یا افرادی نماز نخوانند ، روزه نگیرند و هیچ کدام از این ده مورد را انجام ندهند می توانیم با قاطعیت بگوییم اعتقاد به یگانگی خدا و شاهد بودن او تعالی بر اعمال و رفتارها و اعتقاد به وجود روزی به نام قیامت نداشته و یا این اعتقاد بسیار ضعیف می باشد و در مقابل افرادی که در انجام فروع دین تلاش نموده و به آنها را به صورت تکلیف برای خود می دانند ، اعتقادی قوی به یگانگی خداوند متعال و وقوع روز رستاخیز دارند.

احکام یا دستورات عملی . یا همان ده شاخه که به نام فروع دین است ، از آیات قرآن کریم و روایات رسیده از امامان معصوم (ع) بدست می آید . جهت فهم بهتر می توان گفت برای شناخت تکلیف هر مسلمان در برابر نماز ، روزه، خمس و غیره لازم است تا فردی که آشنا به آیات و روایات می باشد احکام الهی را از لابلای منابع دینی در آورده که به هر کدام از این احکام، فتوی گفته می شود. چگونگی نماز خواندن ، روزه گرفتن و مسائل مربوط به آن را مجتهد و یا همان عالم دینی مسلط بر قرآن و روایات و برخی علوم دیگر از منابع مربوطه استخراج کرده و در کتابهایی به نام رساله های عملیه (توضیح المسایل) نوشته و در اختیار مردم قرار می دهد تا ایشان تکلیف خود را در برابر چگونگی انجام این ده مورد بدانند و به خطا نروند.

استخراج احکام الهی کار بسیار دشواری بوده و به آن سادگی و راحتی که عده ای تصور می کنند نمی باشد. به طور مثال برای آنکه بدانیم وضو گرفتن چگونه بوده و چگونه نماز بخوانیم لازم است تا شما بر چندین علم خاص دینی مسلط گردیده که به عنوان مثال می توان این علوم را نام برد. تفسیر آیات قرآن کریم و تسلط بر آیات شریفه، علم رجال (در شناخت راویان احادیث از زمان امام معصوم تا کنون) ، علم درایه، علم اصول فقه، علم قواعد فقه، آشنایی کامل و تسلط بر ادبیات عرب، علم حدیث شناسی و ... . کسانی که علاقمند هستند تا تخصص فقهی بگیرند نیاز است تا سالیان مدیدی در حوزه های علمیه (مدارس دینی) تحت نظر اساتید زبر دست تعلیم دیده تا بتوانند جزئیات آن ده شاخه دین یا همان فروع دین را در آورده و به عموم مسلمین عرضه دارند.

درس چهاردهم: بخش اول

عنوان: فروع دین

وقت: یک ساعت درسی (۴۵دقیقه ای)

هدف

- آشنایی با انواع فروع دین.

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان بتوانند اقسام فروع دین را بیان کنند.
- شاگردان با اقسام فروع دین آشنا شوند.

معنای لغات و اصطلاحات

بالغ: کسی که به سن جوانی رسیده باشد

عاقل: کسی که دارای عق وشعور باشد(خوبی و بدی خود را بفهمد)

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط استاد، سؤال و جواب

مواد ممد درسی

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری. - معلم محترم جهت ارزیابی درس گذشته سؤالات زیر را مطرح می کند. - موجودات غیبی که ما مسلمانان به آن ایمان داریم را نام ببرید؟ - مشهور ترین ملائک را نام ببرید.	- شاگردان به صحبت های معلم محترم گوش نموده و جواب میدهند.
۲۰دقیقه	- معلم محترم جهت تولید انگیزه از شاگردان سؤالهای زیر را مطرح می کند. - فروع دین چند تا می باشد؟ - آیا میتوانید فروع دین را نام ببرید؟ - معلم محترم عنوان درس را روی تخته می نویسد و درس را میخواند . - معلم محترم فروع دین را برای شاگردان توضیح میدهد	- شاگردان گوش می دهند و در فعالیت ها سهم میگیرند.
۱۰دقیقه	- سپس از چند شاگرد می خواهد تا درس را بخوانند.	

	- معلم محترم از شاگردان می خواهد تا به صورت جوره ای در مورد درس از یکدیگر سوال و جواب نمایند و معلم محترم بر کار آنها نظارت کرده و آنها را رهنمایی و تشویق می نماید.	
۱۰دقیقه	**ارزیابی** ■ کی میتواند در مورد معنای فروع دین صحبت کند. ■ چه کسی میتواند اقسام فروع دین بگوید ؟ ■ کدام یک از شما علاقمند است اقسام فروع دین را توضیح دهد؟ **خلاصه:** دین اسلام پنج اصل دارد (توحید، عدل، نبوت، امامت و معاد) وده شاخه یافرع دارد که فروع دین یاد می شود(نماز،روزه ،زکات،خمس،حج بیت الله،جهاد، امر بمعروف،نهی از منکر، تولی، تبری) هر فرد یا افرادی آن ده تا را قبول نداشته باشد از دین اسلام خارج است.	- شاگردان به دقت گوش داده و جواب میدهند.

کارخانه گی

- شاگردان در خانه درس را بخوانند و یاد بگیرند و در مورد فروع دین با پدر و مادرخود گفت و گو کنند و نتیجهٔ گفتگوی خود را در صنف بیان نمایند.

درس چهاردهم: بخش دوم

عنوان: فروع دین

وقت: یک ساعت درسی (۴۵دقیقه ای)

هدف

- آشنایی با اقسام فروع دین.

نکات مهم رسیدن به هدف

■شاگردان بتوانند اقسام فروع دین را بیان کنند.

■شاگردان با اقسام فوع دین آشنا شوند.

معنای لغات و اصطلاحات

فرمان: امر و دستور

مستحقین: فقیر و مسکین که ذکات به آنها میرسد.

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط استاد، سؤال و جواب

مواد ممد درسی

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه ۲۰دقیقه ۱۰دقیقه	سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری. - معلم محترم جهت ارزیابی درس گذشته سؤالات زیر را مطرح می کند. - فروع دین چیست ؟ - معلم محترم جهت تولید انگیزه از شاگردان سؤالهای زیر را مطرح می کند. - معنای تولی چیست؟ - آیا میدانید تبری چه معنا دارد؟ - معلم محترم عنوان درس را روی تخته می نویسد و درس را میخواند . - معلم محترم درس را با صدای بلند می خواند و تکرار میکند. - سپس از چند شاگرد می خواهد تا درس را بخوانند. - معلم محترم از شاگردان می خواهد تا به صورت جوره ای در مورد درس از یکدیگر سوال و جواب نمایند و معلم محترم بر کار آنها نظارت کرده و آنها را رهنمایی و تشویق می نماید.	- شاگردان به صحبت های معلم محترم گوش می دهند و جواب میدهند. . - شاگردان گوش می دهند و به فعالیت های درس شرکت می کنند.
۱۰دقیقه	**ارزیابی** ■ کی میتواند در امر به معروف صحبت کند. ■ چه کسی میتواند بگوید که نهی از منکر چیست و در مورد آن توضیح دهد؟	شاگردان جواب میدهند.

کارخانه گی

- شاگردان در خانه درس را بخوانند و یاد بگیرند و در مورد فروع دین با ملا امام مسجد خود گفت و گو کنند و نتیجهٔ گفتگوی خود را در صنف بیان نمایند.

معلومات لازمی برای معلم

این معلومات لازمی برای تمامی دروس وضو نوشته شده است.

از جملهٔ واجباتی که هر مسلمان باید انجام بدهد وضو است. یعنی پیش از اینکه فریضه و واجب دیگری که نماز است انجام دهد حتماً پیش از آن وضو بگیرد، پس وضو بعنوان مقدمهٔ عمل واجب، واجب می شود.

در باره اهمیت وضو در روایات تاکید زیاد شده است که به چند روایت به عنوان نمونه اشاره میگردد:

زراره از ابوجعفر(ع) نقل می کند که فرمود: «**لاصلاةَ اِلا بطهور**» یعنی نماز بدون طهارت صحیح نیست.

و نیز در روایت دیگری از حضرت باقر(ع) آمده است: یا زراره «**الوضو فریضةٌ**» ای زراره! وضو گرفتن فریضه و واجب است.

حدیث دیگری از امام صادق (ع) است که میفرماید: الوضوء شطر الایمان. وضو گرفتن بخشی از ایمان است. (وسایل الشیعه ابواب وضو صفحه ۲۵۶ و ۲۵۷)

فلسفه وجوب وضو در دو چیز میباشد:

۱- اینکه با صدور حدث عضوی از انسان ناپاک می شود با وضو گرفتن آن حدث ازبین رفته و پاک می گردد. و از طرف دیگر آلودگی های معنوی که از آن به خبث یعنی آلودگی باطنی یاد شده است. جسم و روح انسان با وضو پاک می شود. چنانچه قرآن میفرماید: و **یُنَزِّلُ عَلَیُکُم مِنَ السَماءِ ماءً لِیُطَهِّرَکُم بهِ وَیُذهِبَ عَنکُم رجزاَلشَّیطانِ ولِیَربُطَ عَلی قُلوبِکُم و یُثَبِتَ بهِ الَا قدامَ.** سوره انفال آیه ۱۱ خداوند آبی از آسمان برای شما میفرستد تا شما را توسط آن پاک کند و پلیدی های شیطان را از شما دور سازد و دلهایتان را محکم و گامهای تان را استوار دارد.

انسان وقتی در برابر خداوند بزرگ میایستد باید از دو جهت پاک باشد هم از نظر ظاهری و هم از نظر معنوی تا درمقابل خداوند بایستد و با او راز و نیاز نماید، هدف اسلام از این همه تأکید و تشویق بر طهارت این است که مومن همیشه پاکیزه از چرکهای مادی و معنوی باشد و روح او نیز پاک و تزکیه گردد، زیرا مقصود از تشریع طهارت تنها بعد مادی محسوس آن نیست بلکه طهارت روحی نیز جزء هدف است. طهارت ظاهری زایل ساختن نجاست از جامه، بدن، و مانند آن است که به وسیله آب، آفتاب، زمین پاک میشود.

اما طهارت معنوی با وضو، غسل، تیمم و مشرف شدن به دین اسلام حاصل می گردد. با طهارت است که انسان برای نماز و طواف واجب، دست زدن به نوشتهٔ قران و مانند آن مهیا و آماده می گردد.

هر چیزی برای درست انجام شدن آدابی دارد، پس وضو گرفتن هم آداب و روشی دارد و اداب وضو را خداوند در قرآن بیان میفرماید:

«**فَأَغُسلُوا وُجُوهَکُم و أَیُدِیَکُم اِلیَ المَرَافِقِ وَ اَمُسَحُوا برءوُسَکُم وَ اَرُجُلَکُمُ إِلیَ الکَعُبَیُنِ**». سوره المائدة- آیة ۶

در وضو گرفتن **شرط اول** نیت می باشد اگر نیت وضو را نکند وضوی انسان باطل است چنانچه پیامبر(ص) میفرماید: «**انماالاعمال بالنیات**» یعنی هر عملی در گرو نیت آن عمل است اگر انسان نیت نکند وضویش باطل است.

شرط دوم: شستن صورت، یعنی انسان در وقت وضو گرفتن صورتش را از بالای پیشانی به طرف پایین از جائیکه موی سر میروید تا زنخ و پهنای آن به اندازهٔ مابین انگشت شست و انگشت وسطی میباشد و ملاک در روئیدن موی سر انسانهای معمولی و در پهنای دست هم دست انسانهای معمولی میباشد.

شرط سوم: شستن دست راست از آرنج تا سر انگشتان.

شرط چهارم: شستن دست چپ از آرنج تا سر انگشتان

شرط پنجم: مسح سر از بالا به طرف پائین: یعنی یک قسمت از چهار قسمت سر که همان قسمت پیش سر میباشد به هر اندازه که با انگشتانش مسح کند کافی است.

شرط ششم: مسح پاها یعنی پشت پاها را تابند هر دو پای مسح کنند و پهنای مسح به هر اندازه ای باشد اشکال ندارد.

شرط هفتم: ترتیب : یعنی اعمال را به ترتیب انجام دهد اول صورت بعد دستها بعد مسح سر و بعد مسح پاها.

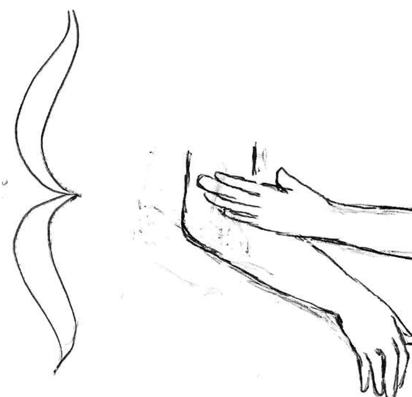
شرط هشتم: موالات یعنی پی در پی اعمال را انجام دهد بدین معنی که وقفه ایکه باعث به هم خوردن وضو می شود انجام ندهد.

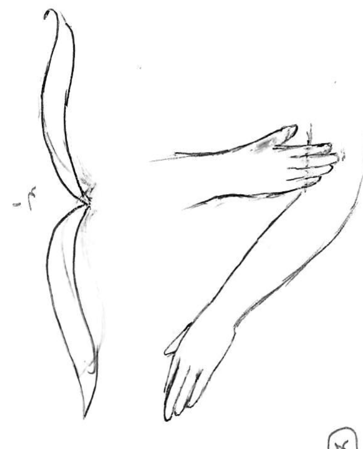
۱- نیت: زمانی که میخواهیم وضو بگیریم نیت می کنیم که وضو می گیریم قربتاً الی الله.

۲- شستن صورت: طول آن از محل روئیدن مو در پیشانی تا زیر زنخ است و عرض آن به اندازهٔ بین شست و انگشت میانه.

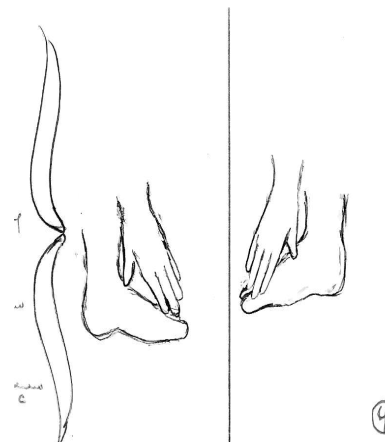
۳- شستن دست راست از آرنج تا سر انگشتان.

۴– شستن دست چپ از ارنج تا سر انگشتان.

۵– مسح پیش سر را از بالا به پایین مسح می کنیم.

٦– مسح پاها، اول روی پای راست را از سر انگشتان تا بند پا با دست راست مسح می کنیم و سپس پای چپ را با دست چپ به همین صورت مسح می کنیم.

درس پانزدهم: بخش اول

عنوان: واجبات وضو

وقت: یک ساعت درسی (۴۵دقیقه ای)

هدف

- آشنایی با واجبات وضو.

نکات مهم رسیدن به هدف

■شاگردان بتوانند فرق بین مستحبات و واجبات وضو را بیان کنند.

■شاگردان با واجبات وضو آشنا شوند.

معنای لغات و اصطلاحات

نیت: قصد کردن

روش تدریس:

توضیح انفرادی توسط معلم محترم، تمثیلی، جوره ای

مواد ممد درسی: چارت وضو گرفتن.

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری. - معلم محترم جهت ارزیابی درس گذشته سؤالات زیر را مطرح می کند. - معنای فروع دین چیست؟ - اقسام فروع دین را نام ببرید.	- شاگردان با دقت به سخنان معلم جواب میدهند و جواب میدهند.
۲۰دقیقه	- معلم محترم جهت تولید انگیزه از شاگردان سؤالهای زیر را مطرح می کند. - برای اینکه نماز بخوانیم ابتدا چه کاری باید انجام دهیم؟ - آیا تا به حال به وضو گرفتن افراد خانواده تان توجه کرده اید؟ - معلم محترم عنوان درس را روی تخته می نویسد و درس را میخواند. - معلم محترم درباره وضو گرفتن که در سال گذشته شاگردان آموخته اند برای آنها دوباره توضیح می دهد و خود معلم به صورت تمثیلی وضو گرفتن را نشان می دهد و سپس از یک الی دو شاگرد می خواهد تا	- شاگردان گوش می دهند و در فعالیت های درسی سهم میگیرند.

۱۰دقیقه	پیش صنف آمده و وضو گرفتن را عملاً نشان دهند. (با استفاده از چارت وضو) - معلم محترم بعد از فراگیری وضو توسط شاگردان درس جدید را با صدای بلند می خواند و تکرار میکند. - سپس از چند شاگرد می خواهد تا درس را بخوانند. - معلم محترم از شاگردان می خواهد تا به صورت جوره ای در مورد درس از یکدیگر سوال و جواب نمایند و معلم محترم بر کار آنها نظارت کرده و آنها را رهنمایی و تشویق می نماید.	
۱۰دقیقه	**ارزیابی** ■ کی میتواند در مورد وضو صحبت کند. ■ چه کسی میتواند بگوید که کارهای که در وضو انجام میدهیم به چند قسم است و در مورد آن توضیح دهد؟ ■ کدام یک از شما علاقمند است که وضو گرفتن را عملاً نشان دهد؟ ■ کی میتواند بگوید که چرا رعایت واجبات وضو اهمیت دارد؟ **خلاصه** کار های که در وضو انجام میدهیم به دو قسم است. یکی، کارهایی که انجام دادن آن واجب است و اگر آن را ترک کنیم و انجام ندهیم وضو باطل می شود قسم دوم کارهایی است که انجام دادن آن مستحب است یعنی اگر انجام دهیم بهتر است و اگر انجام ندهیم وضو باطل نمی شود.	- شاگردان جواب میدهند. - شاگردان به دقت گوش داده درس را جمع بندی مینمایند.

کارخانه گی

- شاگردان در خانه درس را بخوانند و یاد بگیرند و در مورد واجبات وضو با ملا امام مسجد خود گفت و گو کنند و نتیجهٔ گفتگوی خود را در صنف بیان نمایند.

درس پانزدهم: بخش دوم

عنوان: واجبات وضو

وقت: یک ساعت درسی (۴۵دقیقه ای)

هدف

- آشنایی با واجبات وضو.

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان بتوانند واجبات وضو را بیان کنند.
- شاگردان بتوانند در مورد هریک از واجبات وضو توضیح دهند.

معنای لغات و اصطلاحات

- **قربتاً الی الله :** نزدیک شدن به خدا

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط معلم، سؤال و جواب، تمثیلی

مواد ممد درسی: چارت واجبات وضو.

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	سلام و احوالپرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری. - معلم محترم جهت ارزیابی درس گذشته سؤالات زیر را مطرح می کند مثلاً. - کی میتواند بگوید که کارهایی که در وضو باید انجام دهیم به چند قسم است؟ - به کارهای که در وضو انجام دادن آن واجب است چه می گویند؟	- شاگردان به صحبت های معلم محترم گوش داده و جواب میدهند.
۲۰دقیقه	- معلم محترم برای تولید انگیزه برای درس جدید میپرسد: - آیا میتوانید بگوئید که در انجام دادن وضو چه کارهایی را انجام می دهید؟ - معلم محترم عنوان درس را نوشته و چارت واجبات وضو را روی تخته قرار می دهد. - معلم محترم درس را با صدای بلند می خواند و تکرار میکند (از سطر ۱۱ تا ۲۳) - معلم محترم از شاگردان میخواهد که با	- شاگردان به توضیحات معلم گوش داده و در فعالیت های درسی سهم میگیرند.

۱۰دقیقه	استفاده از چارت وضو واجبات وضو را خوب یاد گیرند و سپس از چند شاگرد خواسته تا پیش صنف آمده و با استفاده از چارت واجبات نماز را توضیح دهد. - معلم محترم شاگردان را به گروههای مناسب تقسیم کرده و به آنها هدایت میدهد که با استفاده از چارت وضو- وضو گرفتن را در گروه یاد بگیرند و تمثیل کنند. - معلم محترم از گروهها خواسته تا یک نفر پیش صنف آمده و وضو گرفتن را به روش تمثیلی برای دیگر همصنفی های خود تمثیل کنند. - معلم محترم گروههایی را که وضو گرفتن را خوب تمثیل می کنند مورد تشویق قرار می دهد.	- یکی از شاگردان جواب میدهد.
۱۰دقیقه	**ارزیابی** ■ چه کسی میتواند درس را صحیح بخواند. ■ کی میتواند درست وضو بگیرد؟ ■ کی علاقمند است که واجبات وضو را یاد بگیرد؟ ■ چه کسی اهمیت ترتیب و موالات را بیان میکند؟ **خلاصه:** کارهایی که در وضو واجب است ۱- نیت ۲- شستن صورت ۳- شستن دست راست ۴- شستن دست چپ ۵- مسح سر ۶- مسح پاها ۷- ترتیب ۸- موالات است که انجام آن ضروری می باشد.	- شاگردان به سؤالات توجه نموده جواب میدهند.

کارخانه گی

- شاگردان در خانه درس را خوب بخوانند و وضو گرفتن را خوب یاد بگیرند و در مورد واجبات وضو با اعضای فامیل گفتگو کند و آن را حفظ نمایند.

درس شانزدهم

عنوان: مستحبات وضو

وقت: یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه

هدف

- آشنایی با مستحبات وضو.

نکات مهم رسیدن به هدف:

- شاگردان با مستحبات وضو آشنا شوند.
- شاگردان مستحبات وضو را نام گرفته بتوانند.

معنای لغات و اصطلاحات

مشقّت: سختی

روش تدریس:

توضیح انفرادی توسط استاد، سوال و جواب

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	- سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف،توجه به نظافت شاگردان، گرفتن حاضری. - معلم محترم با مطرح کردن چند سوال به ارزیابی درس گذشته می پردازد: - واجبات وضو چند تا است؟ - موالات چه معنی دارد؟	- شاگردان به حرفهای معلم توجه می کنند و جواب میدهند.
۲۰دقیقه	- معلم در ابتدا درس را یکبار با صدای بلند می خواند و سپس از شاگران می خواهد درس را آهسته بخوانند. - معلم از یکی از شاگردان می خواهد درس را با صدای بلند بخوانند. - معلم درباره مستحبات وضو برای شاگردان توضیح می دهد.	- شاگردان به توضیحات معلم توجه کرده و در فعالیت های درسی سهم میگیرند.
۱۰دقیقه	- معلم به رفع اشکالات درسی شاگردان میپردازد. - معلم درباره موضوع درس سوالاتی را مطرح کرده و شاگردان جواب میدهند.	

۱۰دقیقه	**ارزیابی** ■ چه کسی مستحبات وضو را نام می برد؟ ■ مضمضه چه معنی دارد و چه کسی آنرا روی تخته می نویسد؟ ■ به نظر شما انجام ندادن مستحبات وضو را باطل می کند؟ ■ اهمیت انجام دادن مستحبات وضو در چیست؟ **خلاصه:** - مستحبات وضو ۵ مورد است که اگر آنها را انجام ندهیم وضو باطل نمی شود اما اگر انجام بدهیم ثواب فراوان دارد. مستحبات وضو عبارتند از: مسواک، گفتن بسم الله، شستن دو دست، مضمضه و استنشاق.	■ شاگردان جواب میدهند.

کارخانه گی

- معلم محترم از شاگردان می خواهد که از روی درس یکبار بنویسند و درباره مستحبات وضو از والدین خود معلومات بخواهند.

دانش لازمی برای معلم

ده چیز، نجاسات را پاک می‌کند و آنها را مطهرات گویند: اول: آب. دوم: زمین. سوم:آفتاب. چهارم: استحاله. پنجم: انتقال. ششم: اسلام. هفتم: تبعیت. هشتم: برطرف شدن عین نجاست. نهم: استبراء حیوان نجاستخوار. دهم: غایب شدن مسلمان. و احکام اینها در ادامه می آید.

۱- آب با چهار شرط، چیز نجس را پاک می‌کند: اول: آنکه مطلق باشد. پس آب مضاف مانند گلاب و عرق بید، چیز نجس را پاک نمی‌کند. دوم: آنکه پاک باشد.سوم: آنکه وقتی چیز نجس را می‌شویند آب مضاف نشود و بو یا رنگ یا مزه نجاست هم نگیرد. چهارم: آنکه بعد از آب کشیدن چیز نجس، عین نجاست در آن نباشد.

ظرف نجس را با آب قلیل باید سه مرتبه شست، بلکه در کر و جاری هم احتیاط سه مرتبه است، اگر چه ارجح در کر و جاری یک مرتبه است. ولی ظرفی که سگ لیسیده یا از آن ظرف آب یا چیز روان دیگر خورده، باید اول با خاک پاک،خاک مال کرد و بعد بنابر احتیاط واجب دو مرتبه در کر یا جاری یا با آب قلیل شست. و همچنین ظرفی را که آب دهان سگ در آن ریخته، بنابر احتیاط واجب بایدپیش از شستن خاک مال کرد.

۲- زمین با سه شرط، کف پا و ته کفش نجس را پاک می‌کند: اول: آنکه زمین پاک باشد. دوم: آنکه خشک باشد. سوم: آنکه اگر عین نجس مثل خون و بول، یا متنجس مثل گلی که نجس شده در کف پا و ته کفش باشد، به واسطه راه رفتن یا مالیدن پا به زمین برطرف شود. و نیز زمین باید خاک یا سنگ یا آجر فرش و مانند اینها باشد، و با راه رفتن روی فرش و حصیر و سبزه، کف پا و ته کفش نجس پاک نمی‌شود.

۳- آفتاب، زمین و ساختمان و چیزهایی که مانند درب و پنجره در ساختمان به کار برده شده و همچنین میخی را که به دیوار کوبیده‌اند و جزو ساختمان حساب می‌شود، با شش شرط پاک می‌کند: اول: آنکه چیز نجس به طوری تر باشد که اگر چیز دیگری به آن برسد تر شود. پس اگر خشک باشد، باید به وسیله‌ای آن را تر کنند تا آفتاب خشک کند. دوم: آنکه اگر عین نجاست در آن چیز باشد، پیش از تابیدن آفتاب، آن را برطرف کنند. سوم: آنکه چیزی از تابیدن آفتاب جلوگیری نکند. پس اگر آفتاب از پشت پرده یا ابر و مانند اینها بتابد و چیز نجس را خشک کند، آن چیز پاک نمی‌شود. ولی اگر ابر به قدری نازک باشد که از تابیدن آفتاب جلوگیری نکند، اشکال ندارد. چهارم: آنکه آفتاب به تنهایی چیز نجس را خشک کند. پس اگر مثلا چیز نجس به واسطه باد و آفتاب خشک شود، پاک نمی‌گردد، ولی اگر باد به قدری کم باشد، که نگویند به خشک شدن چیز نجس کمک کرده، اشکال ندارد. پنجم: آنکه آفتاب مقداری از بنا و ساختمان را که نجاست به‌آن فرو رفته، یک مرتبه خشک کند. پس اگر یک مرتبه بر زمین و ساختمان نجس بتابد، و روی آن را خشک کند و دفعه دیگر زیر آن را خشک نماید، فقط روی آن پاک می‌شود و زیر آن نجس می‌ماند. ششم: آنکه مابین روی زمین یا ساختمان که آفتاب به آن می‌تابد، با داخل آن، هوا یا جسم پاک دیگری فاصله نباشد.

۴- اگر جنس چیز نجس به طوری عوض شود که به صورت چیز پاکی در آید، پاک می‌شود و می‌گویند استحاله شده است. مثل آن که چوب نجس بسوزد و خاکستر گردد، یا سگ در نمکزار فرو رود و نمک شود. ولی اگر جنس آن عوض شود، مثل آن که گندم نجس را آرد کنند یا نان بپزند، پاک نمی‌شود.

۵- آب انگوری که جوش آمده، پیش از آنکه ثلثان شود، یعنی دو قسمت آن کم شود و یک قسمت آن بماند، نجس نیست ولی خوردن آن حرام است. ولی اگر ثابت‌شود که مست کننده است، حرام و نجس می‌باشد و فقط به سرکه شدن پاک و حلال می‌شود.

۶- اگر خون بدن انسان یا خون حیوانی که خون جهنده دارد، یعنی حیوانی که وقتی رگ آن را ببرند، خون از آن جستن می‌کند، به بدن حیوانی که خون جهنده ندارد، برود و خون آن حیوان حساب شود پاک می‌گردد، و این را انتقال گویند. پس خونی که زالو از انسان می‌مکد، چون خون زالو به آن گفته نمی‌شود و می‌گویند خون انسان است، نجس می‌باشد.

۷- اگر کافر شهادتین بگوید، یعنی بگوید: **"اشهد ان لا اله الا الله و اشهد ان محمدا رسول الله"**، مسلمان می‌شود، و بعد از مسلمان شدن، بدن و آب دهان و بینی و عرق او پاک است. ولی اگر موقع مسلمان شدن، عین نجاست به بدن او بوده، باید برطرف کند و جای آن را آب بکشد. ولی اگر پیش از مسلمان شدن، عین نجاست برطرف شده باشد، لازم نیست جای آن را آب بکشد.

۸- اگر شراب سرکه شود، ظرف آن هم تا جایی که شراب موقع جوش آمدن به‌آن جا رسیده، پاک می‌شود. و کهنه و چیزی هم که معمولا روی آن می‌گذارند، اگر به آن رطوبت نجس شود، پاک می‌گردد. بلکه اگر موقع جوشیدن سر برود و پشت ظرف به آن آلوده شود، بعد از سرکه شدن، پشت ظرف هم پاک می‌شود.

تخته یا سنگی که روی آن میت را غسل می‌دهند، و پارچه‌ای که با آن عورت میت را می‌پوشانند، و دست کسی که او را غسل می‌دهد.

۹- اگر بدن حیوان به عین نجس مثل خون، یا متنجس مثل آب نجس، آلوده شود،چنانچه آنها برطرف شود، بدن آن حیوان پاک می‌شود. و همچنین است باطن بدن انسان مثل داخل دهان و بینی. مثلا اگر خونی از لای دندان بیرون آید و در آب دهان از بین برود، آب کشیدن داخل دهان لازم نیست. ولی اگر دندان عاریه در دهان نجس

شود، باید آن را آب بکشند، به احتیاط واجب. بول و غائط حیوانی که به خوردن نجاست انسان عادت کرده، نجس است. و اگر بخواهند پاک شود باید آن را استبراء کنند، یعنی تا مدتی که بعد از آن مدت دیگر نجاستخوار به آن نگویند، نگذارند نجاست بخورد و غذای پاک به آن بدهند. و بنابر احتیاط واجب باید شتر نجاستخوار را چهل روز و گاو را بیست روز و گوسفند را ده روز و مرغابی را پنج روز و مرغ خانگی را سه روز، از خوردن نجاست جلوگیری کنند، و غذای پاک به آنها بدهند.

۱۰- اگر بدن یا لباس مسلمان یا چیز دیگری که مانند ظرف و فرش در اختیار او است نجس شود و آن مسلمان غایب گردد، اگر انسان احتمال بدهد که آن چیز را آب کشیده یا یه واسطه آنکه مثلا آن چیز در آب جاری افتاده پاک شده است، اجتناب از آن لازم نیست.

درس هفدهم

عنوان: نجاسات و مطهرات

وقت: یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه

هدف

- آگاهی از نجاسات و مطهرات.

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان بتوانند از اشیاء نجس آگاهی پیدا کنند و مطهرات را بشناسند.
- شاگردان بتوانند اشیاء نجس ومطهرات را برای دیگران معرفی بتوانند.

معنای لغات و اصطلاحات

مطهرات: پاک کننده ها

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط معلم محترم، سوال و جواب

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	- سلام و احوالپرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری. - معلم محترم جهت ارزیابی درس گذشته چند سؤال مطرح می کند مثلاً: - مستحبات وضو را نام ببرید؟ - آیا می توانید یک حدیث از پیامبر در مورد مسواک زدن بگویید؟	- شاگردان به حرفهای معلم توجه می کنند و جواب میدهند.
۲۰دقیقه	- معلم محترم جهت تولید انگیزه از شاگردان چنین سوالاتی را سؤال می کند. - کی میتواند اشیاء نجس را نام ببرد؟ - معلم محترم عنوان درس را روی تخته نوشته و درس را با صدای بلند می خواند و تکرار می کند. - معلم محـترم در مورد مفهوم درس با شاگردان گفـتگو می کند و به روش سوال و جواب از شاگردان سوال می کند. - نجاسات کدام ها اند؟	- شاگردان اول گوش میدهند و در فعالیت های درس شرکت می کنند.
۱۰دقیقه	- معلم محترم از شاگردان میخواهد که بصورت دو نفری با یکدیگر در مورد متن درس گفتگو کنند و از	- شاگردان بطور جوره یی باهم گفتگو میکنند.

	یکدیگر سؤال و جواب نمایند. - معلم محترم از شاگردان می خواهد که نتیجه گفتگوی خود را در یک جمله نوشته و به پیش صنف آمده و بخوانید.	- یکی از شاگردان نتیجهٔ گفتگوی خود را در یک جمله برای همصنفی های خود می خواند.
۱۰دقیقه	**ارزیابی:** ■ کی میتواند نجاسات را نام ببرد؟ ■ چه کسی میتواند بگوید که کافر چه وقت پاک می شود؟ **خلاصه:** **۱- نجاسات موارد ذیل** ۱- ادرار (بول) ۲- مدفوع (غایط) ۳- مردار ۴- خون ۵- سگ ۶- خوک ۷- شرا ب ۸- کافر ۹- عرق شتر که نجاست میخورد و بعض موارد دیگر. **۲- مطهرات موارد زیر است** ۱- آب ۲- زمین ۳-آفتاب ۳- استحاله ۵-انتقال ۶- اسلام تبعیت ۷-برطرف شدن نجاست استبراء حیوان نجاست خوار	■ شاگردان به پرسش ها توجه نموده و جواب میدهند.

کارخانه گی

- شاگردان در خانه درس را خوب بخوانند و خلاصه درس را در دو سطر بنویسند.

درس هجدهم

عنوان: احکام مطهرات

وقت: یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه

هدف

- آشنایی با احکام مطهرات.

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان بتوانند بیان کنند که آب در چه شرایط پاک کننده است.
- شاگردان با احکام مطهرات آشنا شوند.

معنای لغات و اصطلاحات

مطهرات: پاک کننده ها

مخلوط: یک جا شدن چیزی با چیز دیگر

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط معلم محترم، سوال و جواب

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	- سلام و احوالپرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری. - معلم محترم جهت ارزیابی درس گذشته چند سؤال مطرح می کند مثلاً: - مطهرات را نام ببرید؟ - آیا می توانید توضیح دهید که آفتاب چه چیزی را پاک میکند؟	- شاگردان به حرفهای معلم توجه می کنند و جواب میدهند.
۲۰دقیقه	- معلم محترم جهت تولید انگیزه از شاگردان چنین سؤال می کند. - کی میتواند پیش صنف آمده و دو نوع آب را توضیح دهد؟ - معلم محترم عنوان درس را روی تخته نوشته و درس را با صدای بلند می خواند و تکرار می کند. - معلم محترم در مورد مفهوم درس با شاگردان گفتگو می کند و به روش سوال و جواب از شاگردان سوال می کند. - تبعیت با چه شرایط پاک کننده است؟	- شاگردان اول گوش میدهند و در فعالیت های درسی سهم میگیرند.

۱۰دقیقه	- انتقال چگونه پاک کننده است؟ - معلم محترم از شاگردان میخواهد که بصورت دو نفری با یکدیگر در مورد وضو گرفتن و مبطلات آن گفتگو کنند و از یکدیگر سؤال و جواب نمایند. - معلم محترم از شاگردان می خواهد که نتیجه گفتگوی خود را در یک جمله نوشته و به پیش صنف آمده و بخوانید.	- شاگردان بطور جوره یی باهم گفتگو میکنند. - یکی از شاگردان نتیجهٔ گفتگوی خود را در یک جمله برای همصنفی های خود می خواند.
۱۰دقیقه	**ارزیابی** ■ کی میتواند بگوید که آب با چه شرایط پاک کننده است؟ ■ چه کسی میتواند بگوید که انتقال چگونه پاک کننده است؟ ■ چه کسی میتواند بگوید که تبعیت چیست؟ **خلاصه:** - آب دو قسم است ۱- آب مطلق این آب پاک کننده‌است ۲- آب مضاف این آب پاک کننده نیست. -آفتاب پاک کننده زمین و دیوار می باشد. - زمین پاک کننده زیر بوت می باشد. - استحاله، استبراء ، تبعیت و بر طرف شدن عین نجاست از جمله پاک کننده ها است.	■ شاگردان جواب میدهند.

کارخانه گی

- شاگردان در خانه درس را خوب بخوانند و در مورد احکام مطهرات با اعضای خانواده خود گفتگو نماید.

دانش لازمی برای معلم

موارد وجوب وضو

س . اموری که واجب است وضو از برای آن، چند چیز است؟

ج . چهار چیز است:

اوّل: «نماز واجب». و در حکم آن است اجزای فراموش شده نماز و سجود سهو و نمازهای احتیاط.

دوّم: «طوافِ واجب» اگر چه این طواف در ضمن حجّ و عُمره مستحبی باشد. و شرط است وضو، در صحّت هر یک از این دو؛ بلکه شرط است وضو، در صحّت هر نماز مستحبّی.

سوّم: مسّ کتابت «قرآن» و اسم جلاله و اسما و صفات خاصّه خداوند عالم، که واجبِ بالاصاله باشد، مثلاً در آوردن از چنگ کافر یا از مزبله نعوذ باللّه ، یا بالعرض، مثل نذر و شبه آن. و بهتر است وضو داشتن در مس اسمای انبیا و حضرت سیّدهٔ النساء فاطمه الزهرا ـ علیهاالسلام ـ و ائمّه ـ علیهم السلام ـ و مَسّ اسمای ملایک.

چهارم: «نذر» و «عهد» و «قَسَم».

۲ . مبطلات وضو

س . مبطلات وضو چند چیز است؟

ج . دوازده چیز است: اوّل: بول. دوّم : غایط. سوّم: باد معده یا روده که از مقعد خارج شود چه با صدا باشد یا بی صدا؛ پس ضرر ندارد بادی که از فرج زنان بیرون بیاید. چهارم: خواب که غالب شود بر چشم و گوش. پنجم: دیوانگی. ششم: بیهوشی. هفتم: مستی. هشتم: رطوبت مشتبه که بیرون بیاید از حشفه در حال استبرا نمودن از بول یا پیش از آن، چه فاصله در میان بول و رطوبت باشد یا نه. نهم: استحاضه، خواه قلیله باشد یا کثیره یا متوسّطه. دهم: حیض. یازدهم: نفاس. دوازدهم: مسّ میّت علی الاحوط؛ و امّا جنابت اگر چه ناقض و شکننده وضو هست، لکن فقط موجب غسلِ است و به آن غسل، نماز و نحو آن را به عمل می آورد بدون وضو. و امّا در هر یک از استحاضه کثیره و متوسّطه و حیض و نفاس و مسّ میّت اگر چه غسل لازم است ولکن با غسل تنهایی، نمی تواند نماز بخواند، بلکه برای نماز واجب است وضو نیز بگیرد.

درس نزدهم

عنوان: موجبات ومبطلات وضو

وقت: یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه

هدف

- آشنایی با موجبات و مبطلات وضو.

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان بتوانند بیان کنند که در چه مواقعی وضو گرفتن واجب است.
- شاگردان با مبطلات وضو آشنا شوند.

معنای لغات و اصطلاحات

دوام: ادامه

مبطلات: باطل کننده ها

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط معلم محترم، سوال و جواب

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	- سلام و احوالپرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری. - معلم محترم جهت ارزیابی درس گذشته چند سؤال مطرح می کند مثلاً: - زمین با چه شرایط پاک کننده است؟ - آفتاب چه چیزی را پاک می کند؟	- شاگردان به حرفهای معلم توجه می کنندو جواب میدهند.
۲۰دقیقه	- معلم محترم جهت تولید انگیزه از شاگردان چنین سوالاتی را میپرسد . - کی میتواند بگوید برای چه چیزهای باید وضو گرفت ؟ - معلم محترم عنوان درس را روی تخته نوشته و درس را با صدای بلند می خواند و تکرار می کند. - معلم محـترم در مورد مفهوم درس با شاگردان گفـتگو می کند و به روش سوال و جواب از شاگردان سوال می کند. - در چه مواقعی باید وضو بگیریم؟ - چرا بدون وضو دست زدن به خط قرآن کریم	- شاگردان به توضیحات معلم محترم خوب گوش میدهند و در فعالیت های درسی شرکت می کنند.

۱۰دقیقه	حرام است؟ - معلم محترم از شاگردان میخواهد که بصورت دو نفری با یکدیگر در مورد وضو گرفتن و مبطلات آن گفتگو کنند و از یکدیگر سؤال و جواب نمایند. - معلم محترم از شاگردان می خواهد که نتیجه گفتگوی خود را در یک جمله نوشته و به پیش صنف آمده و بخوانید.	- شاگردان بطور جوره یی باهم گفتگو میکنند. - یکی از شاگردان نتیجۀ گفتگوی خود را در یک جمله برای همصنفی های خود می خواند.
۱۰دقیقه	**ارزیابی** ■ کی میتواند بگوید که وضو گرفتن در چه مواقعی واجب میشود؟ ■ چه کسی میتواند بگوید که چرا وقتی می خواهیم خط قرآن کریم را لمس کنیم باید وضو داشته باشیم؟ ■ آیا علاقمند هستید که همیشه با وضو باشید؟ **خلاصه:** - یکی از کارهای که ثواب دارد وضو گرفتن است که بدون وضو گرفتن نماز باطل است و یا بدون وضو دست زدن به خط قرآن کریم حرام است و دست زدن به اسمای خداوند و نام پیغمبر(ص) وائمه معصوم(ع) جایز نیست و باید وضو بگیرد.	■ شاگردان جواب میدهند.

کارخانه گی

- شاگردان در خانه درس را خوب بخوانند و در مورد موجبات وضو با اعضای خانواده خود گفتگو نماید.

دانش لازمی برای معلم گرامی

بخش نماز

جهان را آفریدگاری است دانا و توانا که موجودات را به گونه ای زیبا آفریده و همه را از نعمتهای مورد نیازشان برخوردار کرده است.آنگاه از میان آنان، انسان را برگزید و از نعمت عقل بهره مندش ساخت، و به او قوه انتخاب و اختیار عطا کرد تا بتواند به کمک آن، راه نیک و بد را تشخیص دهد، از زشتیها دوری کند و به خوبی ها رو آورد وبدینوسیله سعادت دنیا و روز واپسین را تأمین کند.آیا تا کنون با خود اندیشیده ایم که چگونه می توانیم شکر این همه نعمت را به جا آوریم؟

و آیا هیچگاه به این فکر بوده ایم که چگونه می توانیم آفریدگار بزرگ را سپاس گوییم، وظیفه انسانی خود را به انجام رسانیم وفرمانش را اطاعت کنیم؟

نماز، شکر نعمت های بیکران الهی و توجه به قدرت بی پایان اوست.
نماز، نزدیکترین شیوه ارتباط با خالق یکتا وجلوه ای است از بندگی انسان در پیشگاه او. نماز، عالی ترین ذکر خدا، موجب آرامش و اطمینان قلبها، مایه صفای باطن و روشنی روح و روان است.
نماز، همچون نهر آبی است که نمازگزار، روزی پنج مرتبه خود را در آن شستشو می دهد. نماز، بسیج همگانی انسانهای وارسته، در هر صبح و شام و در هر جماعت و جمعه است. نماز، در بین واجبات، اهمیت بسیار دارد و نمازگزار نزد خداوند دارای مقامی است بس والا و ارزشمند
زاهدی بود که روز ها و شب ها درغاری در دل کوه برای عبادت میرفت و در آن جا با خداوند یکتا راز و نیاز میکرد ، روزی عده ای از مردم پیش او رفته و گفـتند که ای زاهد تو از اینکه تنها در این دل کوه شب و روز را می گذرانی احساس خستگی و تنهایی نمی کنی، زاهد تامل کرده گفت چرا تنها باشم و احساس تنهایی کنم، خدا همیشه با من است، هر وقت بخواهم با خدا صحبت کنم نماز می خوانم و هر وقت بخواهم که خدا با من صحبت کند قرآن می خوانم.
براستی چگونه انسان احساس تنهایی کند وقتی خداوند به او دستور داده است که نماز خوانده و با خدایش گپ بزند، نماز صحبت با خداست و احساس نزدیکی به او از این طریق صورت میگیرد.
نماز خواندن باعث آرامش روحی و روانی می شود، زیرا در نماز صحبت با خدا و گفتگو با آن خالق یکتا و یگانه است.
(اَلابِذکرالله تطمئن القلوب) یاد خدا آرامش قلب هاست، نماز یاد خداوند است، خداوند در قرآن دستور داده است که نماز بخوانید و چنین است که نماز بر تمام مسلمانان واجب است.
نماز ستون دین است و قبولی تمام طاعات و عبادات به قبولی نماز بستگی دارد.
نماز واقعی انسان را از هر گونه گناه باز می دارد، در قرآن کریم آمده است که (**اِنَ الصَّلاةَ تَنْهیٰ عَنٌ الفَحٌشاءِ والمُنٌکر**) سوره عنکبوت آیهٔ ۴۵ نماز واقعی انسان را از هرگونه کار زشت و گناه باز می دارد، نماز واقعی چنین است و هیچگاه نماز گزار واقعی بسوی گناه نمی رود.
در زمان پیامبر اسلام جوانی بود که گاهگاهی مرتکب گناه می شد اما در نماز جماعت نیز حاضر می شد خبر به پیامبر(ص) رسید پیامبر(ص) فرمود روزی نماز، این جوان را از گناهانش باز می دارد و چنین نیز شد.
در اجتماع نیز نماز آثار و فوائد خود را دارد. چون جامعه ما اکثراً مسلمان هستند. مردم به آدم نماز گذار اطمینان بیشتری دارند تا آدمی که نماز نمی خواند. مقوله ای است که نماز آرامش امروز و آسایش فردا است.
اما چگونه نمازی انسان را این چنین از گناه باز میدارد؟
نمازی که در آن حواس انسان کاملاً متوجه خداوند متعال باشد، نه اینکه زبان نماز بخواند و فکر ما به مسائل دیگر مشغول باشد، نماز با خلوص نیت یعنی اینکه از ته دل با خدایمان گپ بزنیم و تمام هوشمان به حرفهایی است که با خدایمان می زنیم چنین نمازی انسان را به ملکوت می رساند. نه اینکه هر چیزی که یادمان رفته است در نماز به یاد مان بیاید و چنین نمازی آن نماز واقعی نخواهد بود.
نماز خواندن عقیده ما را به اسلام محکم تر می سازد همچنان که رابطه ما را با خداوند نزدیک تر میسازد. وقتی انسان نماز بخواند یعنی اینکه به مسلمانی خود باور دارد و همین نماز مثل زنجیری رابطه انسان با دین را محکم می نماید و نمی گذارد که ما از دین اسلام دور شویم. نماز مثل چتری است که برما سایه افگنده است تا از همان ایمان به خدا که اصل مسلمانی ما است دور نشویم.

خدا به بنده گانش فرمان داده که روزی پنج بار نماز بخوانند و خدای متعال در حقیقت نیازی به نماز ما ندارد بلکه این ما هستیم که سخت به او محتاجیم، ما روزی پنج بار با رفتن به درگاه او بنده گی خود را ثابت کرده و او نیزبما توجه می کند و برکت در زنده گی ما می اندازد.
چون در نماز ما در مقابل خالق هستی قرار میگیریم باید پاکیزه باشیم، وضوداشته باشیم و با خضوع و خشوع به درگاه او حاضر شویم سزاوار است که انسان نماز را در اول وقت ادا نماید و کسی که نماز را سبک بشمارد مانند کسی است که نماز نمی خواند. پیامبر اکرم(ص) می فرماید: کسی که به نماز اهمیت ندهد و آن را سبک بشمارد سزاوار عذاب در آخرت می باشد. روزی حضرت پیامبر در مسجد بودند مردی وارد شده و مشغول نماز خواندن شد و رکوع و سجودش را کاملاً بجا نیاورد، حضرت فرمودند اگر این مرد در حالی که نمازش چنین است از دنیا برود به دین من از دنیا نرفته است، پس انسان باید مواظب باشد که با عجله و شتابزدگی نمازنخواند و در حال نماز به یاد خدا باشد و وقار و خشوع خود را حفظ نماید زیرا در مقابل خالق یگانه قرار دارد.

درس بیستم

عنوان: فواید نماز

وقت: یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه

هدف

- آشنایی با فواید نماز.

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان بدانند که در وقت نماز خواندن با چه کسی صحبت می کنند.
- بفهمند که چرا نماز می خوانند.

معنای لغات واصطلاحات

والاترین: برترین، بهترین

اوج می گیرد: بالا می رود

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط معلم محترم، سوال و جواب، گروهی

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	- سلام و احوالپرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری، دیدن کارخانه گی. - معلم به ارزیابی درس گذشته با طرح سؤال می پردازد از قبیل: - مبطلات وضو چند تا است؟ - چه نوع خوابیدن وضو را باطل میکند؟	- شاگردان به صحبت های معلم توجه نموده جواب میدهند.
	- معلم در ابتدای درس جدید، جهت ایجاد علاقه در شاگردان چند سوال انگیزه ای از شاگردان پرسان می کند مانند: - آیا شما نماز خواندن را بلد هستید؟ - به نظر شما ما مسلمانان چرا نماز میخوانیم؟	- شاگردان به سوالات انگیزه ای از ذهن خود جواب می دهند.
۱۰دقیقه	- معلم درس را با صدای بلند می خواند. - معلم محترم از شاگردان میخواهد که درس را آرام بخوانند و اگر کدام مشکلی دارند از او پرسان کنند.	- شاگردان با مرور درس مشکلات خود را رفع می کنند.
۲۰دقیقه	- معلم محترم از یکی از شاگردان میخواهد که درس	

	را با صدای بلند بخواند. - معلم گرامی شاگردان را به چند گروه تقسیم می کند و از آنها می خواهد درباره اهمیت نماز بین خود گپ بزنند. - معلم گرامی از نماینده گروهها میخواهد نتیجه بحث خود را پیش صنف بخوانند. - معلم محترم با استفاده از دانش لازمی درباره اهمیت نماز صحبت کرده و شاگردان را تشویق به خواندن نماز میکند.	- شاگردان به چند گروه تقسیم میشوند. - نماینده گروهها خلاصه گفتگوی خود را ارائه می کنند.
۱۰دقیقه	**ارزیابی:** ■ ما مسلمانان در شبانه روز چند وقت نماز میخوانیم کی جواب میدهد؟ ■ که میگوید ما در نماز با چه کسی صحبت میکنیم؟ ■ آیاعلاقه دارید که نماز بخوانید؟ ■ خواندن نماز برای ما چی فواید دارد؟ **خلاصه:** - ما دریک شبانه روز ۵ وقت نماز میخوانیم، در نماز ما در مقابل خداوند قرار داشته با او صحبت می کنیم و عبادت خدا باعث خوشبختی ما می شود. ما نیاز فراوان به خداوند متعال داریم.	شاگردان جواب میدهند.

کارخانه گی

- معلم گرامی از شاگردان می خواهد از روی درس یکبار بنویسند.

درس بیست و یکم

عنوان: شرایط صحت نماز

وقت: یک ساعت درسی (۴۵دقیقه ای)

هدف

- آشنایی با شرایط صحت نماز.

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان شرایط صحت نماز را یاد بگیرند.

معنای لغات و اصطلاحات

ملاقات: دیدار، دیدن

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط معلم محترم، گروهی

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	- سلام و احوالپرسی، ترتیب و تنظیم صنف،گرفتن حاضری. - معلم گرامی به ارزیابی درس گذشته با مطرح نمودن سوالاتی می پردازد مثلاً: - نماز انسان را از چه چیز باز میدارد؟ - معلم محترم قبل از شروع درس جدید برای تولید انگیزه از شاگردان سوال می کند: - آیا بدون وضو میتوان نماز خواند؟	- شاگردان نظم را رعایت می کنند و به پرسش ها جواب میدهند.
۲۰دقیقه	- معلم محترم ، درس را برای شاگردان میخوانند. - معلم محترم از شاگردان میخواهد تا یک نفر از آنان در پیش صنف آمده درس را با صدای بلند بخواند. - معلم گرامی شاگردان را به چند گروه مساوی تقسیم می کنند تا آنها درس را بین خود بخوانند. - معلم گرامی از کار گروهی نظارت می کند و مشکلات درسی آنها را حل می نماید. - معلم محترم از یکی از گروپها می خواهد که شرایط صحت نماز را پیش صنف ارائه کند.	- شاگردان به توضیحات معلم محترم گوش داده و در فعالیت های درسی شرکت می کنند.
۱۰دقیقه	- معلم گرامی ارائه دو شرط صحت نماز را میان	

	گروهها بصورت مسابقه ایی برگزار می کند. - معلم محترم گروه های فوق را مورد تشویق قرار میدهد. - معلم گرامی از سهیم بودن تمام شاگردان در گروهها اطمینان حاصل می کند.	
۱۰دقیقه	**ارزیابی:** ■ کی گفته میتواند که ما در روز چند بار نماز میخوانیم؟ ■ از بین شما چه کسی دو شرط از شرایط صحت نماز را بیان میدارد؟ ■ آیا علاقه دارید که نماز بخوانید؟ ■ نماز خواندن در زنده گی چه تاثیری دارد؟ **خلاصه:** - ما روز پنج وقت به پیشگاه خداوند رفته و نماز میخوانیم و دو شرط صحت نماز ، وضو داشتن و پاکیزه گی لباس میباشد.	■ شاگردان به پرسشها توجه نموده و جواب میدهند.

کارخانه گی

- شاگردان دو شرط اول صحت نماز را یاد بگیرند طوری که بتوانند آنرا در مقابل صنف بگویند.

درس بیست و دوم: بخش اول

عنوان: واجبات و ارکان نماز

وقت: یک ساعت درسی (۴۵دقیقه ای)

هدف

- آشنایی با واجبات نماز.

نکات مهم رسیدن به هدف:

- شاگردان بتوانند در مورد واجبات نماز معلومات دهند.
- شاگردان بتوانند واجبات و ارکان نماز را توضیح دهند.

معنای لغات و اصطلاحات

غیر الزامی: غیر ضروری

عمداً: به قصد یا قصداً

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط معلم محترم، سوال و جواب، گروهی

مواد ممد درسی: چارت مربوط به واجبات و ارکان نماز.

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	- سلام و احوالپرسی، ترتیب و تنظیم صنف،گرفتن حاضری، دیدن و یا پرسیدن کارخانه گی. - معلم محترم با طرح چند سوال درس گذشته را ارزیابی می کند. - چه کسی میتواند شرایط صحت نماز را نام ببرد؟ - چه کسی میتواند در مورد غصبی نبودن مکان نماز گذار توضیح دهد؟	- شاگردان به سخنان معلم توجه نموده و جواب میدهند.
۲۰دقیقه	- معلم محترم بعد از ارزیابی درس برای شروع کردن درس جدید تولید انگیزه می نماید. - آیا تا به حال با والدین خود نماز خوانده اید؟ - اگر در هنگام نماز خواندن غذا بخورید آیا نماز شما صحیح است؟ - معلم محترم عنوان درس را روی تخته نوشته و	- شاگردان به سخنان معلم محترم توجه نموده و

در فعالیت های درسی شرکت میکنند.	درس واجبات و ارکان نماز را با صدای بلند برای شاگردان می خواند و تکرار می کند. - معلم محترم با استفاده از دانش لازمی متن درس را با زبان ساده برای شاگردان تشریح می نماید. - معلم محترم چارت مربوط به واجبات و ارکان نماز را روی تخته قرار داده و هر کدام را جداگانه خوانده و توضیح می دهد و فرق بین آن دو را مشخص می سازد. - معلم محترم به شاگردان فرصت میدهد تا درس را بخوانند و سپس از یک الی چند نفر می خواهد تا پیش صنف آمده و درس را بخوانند. - معلم محترم در مورد درس از شاگردان سوال می نماید و شاگردان جواب میدهند.	۱۰دقیقه
■ شاگردان به پرسشها توجه نموده و جواب میدهند.	**ارزیابی** ■ چه کسی میتواند درس را صحیح بخواند؟ ■ چه کسی می تواند واجبات و ارکان نماز را توضیح دهد؟ ■ رعایت واجبات و ارکان نماز در نماز خواندن چه اهمیتی دارد؟ **خلاصه:** کارهایی که ما در هنگام نماز خواندن انجام می دهیم یا لازم هستند یا غیر لازم. کارهای غیرلازم را مستحبات نماز می گویند. کارهای لازم به دو قسمت واجبات و ارکان تقسیم می شود. واجبات: کارهایی که اگرسهوا ترک شود نماز باطل نمی شود ولی اگر عمداً ترک شود نماز باطل می شود. ارکان: کارهایی که اگر به عمد یا غیر عمد ترک شود نماز باطل می شود.	۱۰دقیقه

کارخانه گی

- شاگردان درس را در خانه خوانده واجبات و ارکان نماز را در کتابچه خود بنویسند. و آن را یاد بگیرند.

درس بیست و دوم: بخش دوم

عنوان: واجبات و ارکان نماز

وقت: یک ساعت درسی (۴۵دقیقه ای)

هدف

- آشنایی با واجبات و ارکان نماز.

نکات مهم رسیدن به هدف:

- شاگردان بتوانند واجبات و ارکان نماز را بیان کنند.
- شاگردان بتوانند در مورد هریک از واجبات نماز توضیح دهند.

معنای لغات و اصطلاحات

اجزا: بخشها، قسمتها

روش تدریس:

توضیح انفرادی توسط معلم محترم، سوال و جواب، گروهی

مواد ممد درسی: چارت مربوط به واجبات و ارکان نماز.

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	- سلام و احوالپرسی، ترتیب و تنظیم صنف،گرفتن حاضری و دیدن کارخانه گی. - معلم محترم از درس گذشته سوال می نماید. - چه کسی میتواند در مورد واجبات نماز توضیح دهد؟ - چه کسی میتواند در مورد ارکان نماز توضیح دهد؟	- شاگردان به حرفهای معلم محترم توجه نموده و جواب میدهند.
۲۰دقیقه	- معلم محترم عنوان درس را روی تخته می نویسد و بعد از آن درس جدید را میخواند و تکرار می کند. - معلم محترم چارت مربوط به ارکان و واجبات نماز را روی تخته قرار داده و از روی آن درس را تشریح می کند. - معلم محترم به شاگردان فرصت میدهد تا درس را بخوانند و سپس از یکی از شاگردان	- شاگردان به توضیحات استاد محترم خوب گوش داده و در فعالیت های درسی سهم میگیرند.
۱۰دقیقه	خواسته تا پیش صنف آمده و از روی چارت بخواند.	

	- معلم محترم به گروههای تنظیم شده هدایت می دهد تا در مورد ارکان وواجبات نماز باهم گفتگو کرده و واجبات و ارکان نماز را یاد بگیرند. - از هر گروه یک نفر پیش تخته آمده و از روی چارت در مورد واجبات و ارکان نماز توضیح می دهد. - معلم محترم بر کار گروهها نظارت کرده و آنان را راهنمایی و تشویق می نماید.	- شاگردان در گروهها فعالیت نموده و مطابق هدایت استاد محترم عمل میکنند .
۱۰دقیقه	**ارزیابی:** ■ کی میتواند در مورد واجبات نماز توضیح دهد؟ ■ چه کسی میتواند واجبات نماز را روی تخته بنویسد؟ ■ چقدر علاقه دارید تا واجبات نماز را خوب اجرا نمایید؟ ■ اهمیت یادگیری واجبات و ارکان نماز را بگویید؟ **خلاصه:** - کارهای که در نماز لازم است انجام دهیم به دو گروه واجبات و ارکان تقسیم می شود. واجبات: ۱-نیت ۲- قیام ۳- تکبیر ۴- قرائت ۵- رکوع ۶- سجود ۷- ذکر ۸- سلام دادن بعد از تشهد آخر نماز ۹- ترتیب ۱۰- موالات. ارکان: ۱- نیت ۲- تکبیرهٔ الاحرام ۳- قیام در وقت گفتن تکبیرهٔ الاحرام و قبل از رکوع ۴- رکوع ۵- سجود	■ شاگردان به پرسشها توجه نموده و جواب میدهد.

کارخانه گی

- شاگردان ارکان و واجبات نماز را یاد گرفته و در کتابچه خود بنویسند.

اوقات نماز

نماز صبح : اول وقت آن آغاز پهن شدن سفیده صبح و آخر وقت مخصوص نماز صبح هنگام طلوع خورشید می‌باشد. از اول وقت تا شروع سرخی شفق در طرف مشرق وقت فضیلت نماز صبح است.

نماز ظهر : از زوال ظهر، هنگامی که سایه شاخص به طرف مشرق شروع به زیادتر شدن کند وقت نماز ظهر و به مقدار چهار رکعت مانده به مغرب آخرین وقت اقامه نماز ظهر می‌باشد. از اول ظهر به اندازه چهار رکعت وقت مخصوص نماز ظهر می‌باشد. وقت فضیلت نماز ظهر تا موقعی است که سایه شاخص به اندازه خود شاخص شود (منظور سایه ای است که از ظهر به بعد پیدا می شود. پس از وقت مخصوص نماز ظهر(به مقدار چهار رکعت از اول زوال گذشته) تا چهار رکعت مانده به‌مغرب وقت مشترک بین نماز ظهر و عصر می باشد.

نماز عصر: پس از نماز ظهر(به مقدار چهار رکعت از اول زوال گذشته) تا مغرب. وقت خواندن نماز عصر می باشد. و وقت فضیلت عصر از موقعی که سایه شاخص به اندازه خود آن است تا موقعی که به اندازه دو برابر آن شود به مقدار چهار رکعت مانده تا مغرب وقت مخصوص نماز عصر می باشد.

نماز مغرب : وقت فضیلت نماز مغرب از غروب است تا ناپدید شدن حمره مغربیّه (رنگ سرخی که بعد از غروب آفتاب در مغرب ظاهر می شود. وقت مخصوص نماز مغرب از اول مغرب به اندازه سه رکعت نماز می باشد و بعد از اندازه سه رکعت تا به مقدار چهار رکعت مانده به نیمه شب وقت مشترک بین مغرب و عشاء است. از زوال سرخی طرف مغرب تا یک سوم شب به مقدار چهار رکعت مانده تا نیمه شب. وقت فضیلت نماز عشاء می باشد وبه اندازه چهار رکعت مانده به نیمه شب وقت مخصوص نماز عشاء می باشد.

اگر کسی نماز مغرب و نماز عشا را از نیمه شب تأخیر انداخت از روی ناچاری مانند خواب، یا فراموشی و مانند آن، یا عمدا" تأخیر انداخته باشد .احتیاط این است که تا طلوع فجر، نماز مغرب و عشا را به قصد مافی‌الذمه بخواند واگر تا طلوع فجر، به مقدار هر دو نماز وقت باقی نمانده باشد احتیاطا" نماز عشا را به جا آورد و احتیاط بیشتر این است که نماز مغرب و عشاء را پس از وقت به ترتیب قضا کند.

درس بیست و سوم

عنوان: اوقات نماز های پنج گانه

وقت: یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه

هدف

- آشنایی با اوقات نماز های پنج گانه.

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان به وقت صحیح نماز صبح و نماز ظهر آشنا شوند.
- شاگردان اوقات نماز را تشخیص داده بتوانند.

معنای لغات و اصطلاحات

متمایل شدن: کج شدن، خم شدن

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط معلم محترم، جوره یی

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	- سلام و احوالپرسی، ترتیب و تنظیم صنف،گرفتن حاضری .... - معلم محترم برای ارزیابی درس گذشته سوالاتی را از درس قبلی مطرح می کند. - کارهای غیر الزامی در نماز را چی میگویند؟ توضیح دهید؟ - واجبات نماز چند تا است نام ببرید؟ - ارکان نماز چند چیز است نام ببرید؟	- شاگردان به حرفهای معلم توجه می کنند و جواب میدهند.
۲۰دقیقه	- معلم محترم جهت تولید انگیزه برای شروع درس جدید از شاگردان سوال می کند: - کی میداند که ما مسلمانان در یک شبانه روز چند بار نماز می خوانیم؟ - چه کسی میتواند وقت صحیح هر نماز را بگوید؟ - معلم محترم عنوان درس را روی تخته نوشته و درس را با صدای بلند می خواند و تکرار می کند.	- شاگردان به توضیحات معلم محترم گوش داده و در فعالیت ها سهم میگیرند.
۱۰دقیقه	- معلم محترم از شاگردان میخواهد که درس را	

	به صورت جوره ای با یکدیگر بخوانند و در مورد درس با یکدیگر گفتگو و سوال و جواب نمایند. - معلم محترم از شاگردان میخواهد که درباره گفتگوی خود یک سطر نوشته و نوشتهٔ خود را در پیش صنف بخواند. - معلم در اخیر یکبار درس را خوانده و درباره وقت نماز صبح و ظهر معلومات برای شاگردان ارائه می کند.	
۱۰دقیقه	**ارزیابی:** ■ در یک شبانه روز چند نوبت نماز می خوانیم کی میگوید؟ ■ چه کسی می تواند وقت صحیح نماز صبح و نماز ظهر را بیان کند؟ ■ کدامیک از شما علاقمند است که وقت صحیح هر نماز را یاد بگیرد؟ ■ چه کسی میتواند اهمیت نماز اول وقت را بگوید؟ **خلاصه:** - ما مسلمانان در یک شبانه روز پنج وقت نماز میخوانیم که هر نماز در وقت معیّن خوانده می شود. اولین نماز مسلمانان در شبانه روز نماز صبح است که از طلوع فجر تا طلوع آفتاب است. دومین نماز نماز ظهر است که از زمانی که خورشید از وسط آسمان به طرف غروب متمایل می شود.	■ شاگردان به پرسشها توجه نموده و جواب میدهند.

کارخانه گی:

- شاگردان درس را خوب بخوانند و اوقات صحیح نماز صبح و نماز ظهر را یاد گرفته در کتابچه خود بنویسند.

درس بیست و چهارم

عنوان: رکعات نماز

وقت: یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه

هدف

- آشنایی با تعداد رکعات نماز های پنجگانه.

نکات مهم رسیدن به هدف:

- شاگردان فرق میان نماز های واجب و مستحب را یاد بگیرند.
- شاگردان با وقت و رکعات نماز های واجب آشنا شوند.

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط استاد، سوال و جواب و کار گروهی

مواد ممد درسی: چارت اوقات نماز های پنجگانه.

چارت رکعات نماز

نماز صبح	دو رکعت
نماز ظهر	چهار رکعت
نماز عصر	چهار رکعت
نماز مغرب	سه رکعت
نماز عشاء	چهار رکعت

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	- سلام و احوالپرسی، ترتیب و تنظیم صنف،گرفتن حاضری .... - معلم به ارزیابی درس گذشته با طرح چند سوال می پردازد: - وقت نماز مغرب را چه کسی می گوید؟ - بهترین وقت ادای نماز چی وقت است؟	- شاگردان به سخنان معلم گوش داده و جواب میدهند.
۲۰دقیقه	- معلم در ابتدای درس جدید برای علاقمندی شاگردان به درس به طرح چند سوال انگیزه ایی می پردازد از قبیل: - ما در شبانه روز چند رکعت نماز میخوانیم؟ - معلم درس را با صدای بلند میخواند ووقت نماز های پنج گانه را روی تخته می نویسد.	- شاگردان به توضیحات معلم گوش داده و به فعالیت ها سهم میگیرند.

زمان	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان
۱۰دقیقه	- معلم شاگردان را به خواندن آهسته درس فرا میخواند . - معلم از یکی از شاگردان می خواهد درس را با صدای بلند بخواند و دیگران گوش بدهند. - معلم با استفاده از چارت تعداد رکعات نماز ها را برای شاگردان توضیح می دهد. - معلم از شاگردان می خواهد که اوقات نماز های پنجگانه را در کتابچه های خود بنویسند. - معلم شاگردان را به چـند گروه تقسیم کرده و از آنها می خواهد درباره تعداد رکعات نماز با یکدیگر گفتگو کرده یاد بگیرند. - معلم از فعالیت و اشتراک تمام شاگردان در کار گروهی اطمینان حاصل میکند. - معلم محترم از هر گروه یک نفر را پیش صنف خواسته تا با استفاده از چارت در مورد رکعات نماز توضیح دهد. - معلم شاگردان را مورد تشویق قرار میدهد.	- شاگردان به چند گروه تقسیم می شوند.
۱۰دقیقه	**ارزیابی** ■ کی میگوید نماز صبح چند رکعت است؟ ■ کدامیک از شما اوقات نماز را بروی تخته می نویسد؟ ■ کدام یک از شما علاقمند است تا در مورد رکعات نماز توضیح دهد؟ ■ چرا نباید نماز های واجب را ترک نمود؟ **خلاصه:** - نماز ها بر دو قسم هستند واجب و مستحب، اگر نماز های واجب را ترک کنیم گناه دارد اما نماز های مستحب را اگر نخوانیم گناه ندارد، رکعات نماز واجب یومیه قرار دیل است نماز صبح ۲رکعت، نماز ظهر ۴رکعت، نماز عصر ۴رکعت، نماز مغرب ۳رکعت و نماز عشاء ۴ رکعت.	■ شاگردان به پرسشها توجه نموده و جواب میدهند.

کارخانه گی

- معلم محترم از شاگردان می خواهد که از روی درس یکبار بنویسند و تعداد رکعات نماز را حفظ کنند.

درس بیست و پنجم

عنوان: ادای نماز چهار رکعتی

وقت: یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه ای

هدف

-آموزش نماز چهار رکعتی.

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان با خواندن نماز چهار رکعتی آشنا شوند.
- شاگردان نماز چهار رکعتی را به صورت درست خوانده بتواند.

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط معلم محترم، نمایشنامه وتمثیلی

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	- سلام و احوالپرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری، دیدن کارخانه گی .... - معلم محترم جهت ارزیابی درس گذشته چند سؤال مطرح می کند مثلاً: - رکعات نماز های پنج گانه را نام ببرید؟ - کی میتواند تسبیحات اربعه را بگوید؟	- شاگردان به سخنان معلم محترم گوش داده و جواب میدهند.
۲۰دقیقه	- معلم محترم بعد از ارزیابی درس گذشته جهت تولید انگیزه باطرح چند سؤال درس را شروع می کند. - کی میتواند پیش صنف آمده و چهار رکعت نماز بخواند؟ - معلم محترم عنوان درس را روی تخته نوشته و درس را با صدای بلند می خواند و تکرار میکند. - معلم محترم ۲ رکعت نماز صبح را برای شاگردان به روش تمثیلی نشان میدهد (شاگردان در صنف دوم نماز صبح را یاد گرفته اند) - معلم محترم از یکی ار شاگردان می خواهد که به پیش صنف آمده ۲ رکعت نماز صبح را تمثیل	- شاگردان خاموشانه گوش داده و در فعالیت ها سهم میگیرند.

۱۰دقیقه	نماید. - معلم محترم روش خواندن نماز های چهار رکعتی را آموزش می دهد. - معلم محترم از شاگردان می خواهد که دو نفر، دو نفر خواندن نماز چهاررکعتی را با یکدیگر تمرین و تکرار کنند.	- شاگردان گوش میدهند و یاد میگیرند. - شاگردان دو دو نفر می شوند و ۲ رکعت نماز را با یکدیگر تمثیل می کنند.
۱۰دقیقه	**ارزیابی** ■ کی میتواند درباره نماز دو رکعتی توضیح بدهد ؟ ■ کی میتواند سوره حمد و اخلاص را بخواند؟ ■ چه کسی علاقمند است تاخواندن نماز چهار رکعتی را به دیگران یاد بدهد؟ ■ آیا یاد گرفتن نماز دو رکعتی ما را در یاد گیری نماز های چهار رکعتی کمک می کند؟ **خلاصه:** - نماز دو رکعتی یاد گرفته اید در چهار رکعتی هم اول بعد از خواندن حمد و سوره اخلاص به رکوع رفته و بعد سجده می کنیم و در رکعت دوم بعد از خواندن حمد و سوره اخلاص قنوت را می خوانیم و بعد به رکوع و سجود می رویم و بعد تشهد می خوانیم و بعد می ایستیم و دو رکعت سوم و چهارم را ادا می کنیم.	■ شاگردان به پرسشها توجه نموده و جواب میدهند.

کارخانه گی

- شاگردان در خانه درس را خوب بخوانند و نماز چهار رکعتی را باکمک والدین خود یاد بگیرند.

سوالات ارزیابی فصل دوم

۱- فروع دین چند تا است؟
۲- واحبات وضو را نام ببرید؟
۳- مستحبات به چه نوع کارهایی می گویند؟
۴- موالات به چه معنی است؟

الف- پشت سر هم انجام دادن امور☐ ب- یکی در میان انجام دادن کارها ☐

ج- یکی بعد از دیگری انجام دادن ☐ د- همه موارد ☐

۴- مستحبات وضو را نام ببرید؟

۵- مضمضه به چه معنی است توضیح دهید؟

۶- در چه مواردی باید وضو گرفت ۲ مورد آنرا بیان کنید؟

۷- مبطلات وضو را بیان کنید؟

۸- فواید فردی نماز خواندن را بیان کنید؟

۹- ....عمود و ستون دین است.

۱۰- ......والاترین نوع عبادت خداوند است.

۱۱- فواید اجتماعی نماز خواندن را بیان کنید؟

۱۲- شرایط صحت نماز را بیان کنید؟

۱۳- منظور از رعایت پوشش اسلامی در نماز را توضیح دهید؟

۱۴- کارهای غیر لازم در هنگام نماز خواندن به نام.......... یاد می شود.

۱۵- واجبات را تعریف کنید ؟

۱۷- ارکان نماز را توضیح دهید؟

۱۸- منظور از تکبیرۀ الاحرام در نماز چه می باشد؟

۱۹- ارکان نماز را نام ببرید؟

۲۰- وقت صحیح خواندن نماز صبح را بگویید؟

۲۱- وقت صحیح خواندن نماز ظهر را بگوئید؟

۲۲- وقت خواندن نماز عصر تا کی می باشد؟

۲۳- وقت خواندن نماز مغرب و عشاء را بیان کنید؟

۲۴- بهترین وقت برای نماز خواندن کدام است؟

در اول صبح ☐ بعد از غروب آفتاب ☐ قبل از آذان ☐ اول وقت بعد از پایان یافتن آذان ☐

۲۵- نماز ها چند قسم هستند نام ببرید؟

۲۶- نماز صبح چند رکعت است؟

۳رکعت ☐ ۵ رکعت ☐ ۲ رکعت ☐ ۴ رکعت ☐

۲۷- رکعات نماز های پنج گانه را بیان کنید.

۲۸- تسبیحات اربعه در کدام قسمت نماز خوانده میشود؟

۲۹- آیا می توانید نام ۴ مورد را از نجاسات را بیان کنید؟

۳۰- نام چند تا از مطهرات را بیان کنید.

۳۱- نام بهترین پاک کننده چیست.

خاک ☐ آب ☐ آفتاب ☐ همه موارد ☐

فصل سوم

آداب و اخلاق

حقوق والدین

دانش لازمی برای معلم

نخستین مربیان ما در زنده گی و دلسوز ترین افراد نسبت به فرزندان پدر و مادر می باشند. والدین ما بخاطر خوشبختی فرزندان خود تلاش فراوانی می کنند. سختی های زنده گی را تحمل می کند تا بچه های آنها راحت زنده گی کنند. یک مادر بخاطر پرستاری از طفل خود چه شبهایی که بیدار می ماند تا فرزندش بخوابد و چه بسا پدرانی که برای آسایش فرزندان خود جانشان را از دست داده اند؛ لذا والدین حقوق زیادی به گردن فرزندان خود دارند که باید به آن توجه جدی نماییم .

و در فرهنگ دینی نیز احسان و نیکی به پدر و مادر از اهمیت خاصی برخوردار است. در چهار سوره از قرآن کریم، بلافاصله پس از توحید و پرستش خداوند، امر به احسان به پدر و مادر شده است و این خود نشانگر جایگاه ویژه والدین نزد خداوند است. به عنوان نمونه در سوره اسراء آیه ۲۳ چنین آمده است»:(**وَقَضَىٰ رَبُّکَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا**) « خداوند حکم فرموده است که جز او را نپرستید و در حق پدر و مادر نیکی کنید.» در سوره بقره، آیه ۸۳ نیز آمده است (**وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا**) « و (به یاد آورید) زمانی را که از بنی اسرائیل پیمان گرفتیم که جز خداوند یگانه را پرستش نکنید؛ و به پدر و مادر احسان ونیکی کنید» و همین مضمون در سوره های نساء، آیه ۳۶، انعام، آیه ۱۵۱ مطرح شده است .

خداوند در سوره لقمان آیه ۱۴ می‌فرماید »:**وَوَصَّيْنَا الْإِنسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ أَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْکَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ**) « و ما به انسان درباره پدر و مادرش سفارش کردیم؛ مادرش او را با ناتوانی روی ناتوانی حمل کرد (به هنگام بارداری هر روز رنج و ناراحتی تازه‌ای را متحمّل می‌شد)، و دوران شیرخوارگی او در دو سال پایان می‌یابد؛ (آری به او توصیه کردم) که برای من و برای پدر و مادرت شکر بجا آور که بازگشت (همه شما) به سوی من است.) و نیز در سوره اسراء آیه ۲۵ می‌فرماید:«هنگامی که پدر و مادرت به سن پیری رسیدند نسبت به آنها بی احترامی نکن و با آنها در نهایت فروتنی و کریمانه سخن بگو».

گذشته از دستورات عمومی نسبت به احترام و نیکی در حق پدر و مادر به طور مستقل درباره مادر نیز سفارش‌های موکدی شده است.

امام صادق علیه السلام فرمود : مردی خدمت رسول خدا آمد و پرسید:«ای رسول خدا به چه کسی نیکی کنم؟ پیامبر فرمود: «به مادرت» مرد پرسید: «پس از مادر به چه کسی نیکی کنم؟» فرمود:«به مادرت»

مرد پرسید:«دیگر به چه کسی نیکی کنم؟ «رسول خدا فرمود:«به مادرت» برای بار چهارم پرسید: به چه کسی نیکی و احسان کنم. پیامبر فرمود:«به پدرت»

بنا بر این فرزندان در قدم اول باید احترام والدین خود را داشته باشند و حتی برای لحظه یی موجب ناراحتی آنها نگردند. خداوند در قرآن کریم می فرماید (**وَلا تَقُل لَهُما أُفٍ**) شما حق ندارید که حتی در جواب والدین خود از کلمه أُف استفاده کنید.

وقتی پدر و مادر چیزی میگویند حتی خداوند از بکار بردن کلمه اف هم در مقابل آنها ما را بر حذر داشته است. باید همواره به صحبت های آنها با آرامی گوش کرده و حرفهای آنها را عملی نماییم، والدین هیچگاه به ضرر فرزندان خود کاری نمی کنند و اگر هم گاهی ناراحت می شوند نیز فقط بخاطر اولاد شان است که مبادا به راههای منحرف کشیده شوند.
توجه و نیکی کردن به پدر و مادر موجب خوشبختی ما می شود. رضایت خداوند در رضایت پدر و مادر نهفته است و طبق احادیث شریف احترام به پدر و مادر موجب برکت در زنده گی می شود.

درس بیست و ششم

درس بیست و ششم

عنوان: حقوق والدین

وقت: یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه ای

هدف

-آشنایی با حقوق والدین.

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان بتوانند چند حق از حقوق والدین را بگویند.
- شاگردان بتوانند شیوه رفتار با پدر و مادر را بیان کنند.

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط استاد، سوال و جواب، گروهی

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه ۲۰دقیقه	- سلام و احوالپرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری، دیدن کارخانه گی .... - معلم محترم با طرح سوالات زیر به ارزیابی درس گذشته می پردازد. - چه کسی میتواند بگوید در رکعات سوم و چهارم نماز چهارکعتی کدام ذکر خوانده می شود؟ - معلم محترم با طرح سوالات انگیزه ای زیر در شاگردان ایجاد انگیزه می نماید. - آیا شما پدر و مادر تان را دوست دارید؟ - شما چه کمکی به پدر و مادر تان میکنید؟ - معلم محترم به کمک شاگردان عنوان درس (حقوق والدین) را روی تخته می نویسد.	- شاگردان با علاقه گوش داده و جواب میدهند. - شاگردان با علاقه گوش میدهند و در فعالیت های درسی سهم میگیرند.

۱۰دقیقه	- معلم محترم برای ایجاد دلچسپی بیشتر در شاگردان برای یاد گیری بهتر درس با آهنگ خوش شعر زیر را میخواند: با مادر خویش مهربان باش آماده خدمتش به جان باش باچشم ادب نگر پدر را از گفته او مپیچ سر را چون این دو شوند از تو خرسند خرسند شود ز تو خداوند - معلم محترم بعد از خواندن شعر شاگردان را متوجه درس می کند و با صدای بلند می خواند و تکرار میکند و در مورد احترام به پدر و مادر و حقوق والدین صحبت می نماید. - معلم محترم دو الی سه شاگرد را خواسته تا پیش صنف آمده درس را به نوبت بخوانند. - به شاگردان هدایت داده میشود تا درس را با یکدیگر بخوانند و در مورد حقوق والدین با یکدیگر به بحث و گفتگو بپردازند سپس از هر گروه یک نفر پیش روی صنف آمده و از همدیگر در مورد حقوق پدر و مادر سوال نمایند و جواب دریافت کنند. - معلم محترم به همراه شاگردان صنف برکار آنها نظارت کرده و در جواب دادن به آنها یاری میرساند. - معلم محترم تلاش می نماید تا تمام شاگردان در کار گروهی سهم بگیرند.	- شاگردان به فعالیت گروهی می پردازند.
۱۰دقیقه	**ارزیابی** ■ کدام یک از شما می تواند چند حق از حقوق والدین را نام ببرد ؟ ■ چه کسی میتواند چگونگی رفتار با پدر و مادر را بیان کند؟ ■ کدام یک از شما علاقمند است تا در مورد حقوق والدین یک جمله روی تخته بنویسد؟ ■ رعایت حقوق والدین چه تاثیری در زنده گی ما دارد؟ **خلاصه** - پدر و مادر حق زیادی بر فرزندان خود دارد. زیرا آنها زحمت بسیاری برای فرزندان کشیده اند ما باید با پدر و مادر خود به نیکی و مهربانی رفتار نماییم چرا که به گفته	- شاگردان به پرسشها توجه نموده و جواب میدهند.

	رسول اکرم: (رضای خداوند در رضای پدر و مادر است)	

کارخانه گی

– شاگردان در مورد حقوق والدین دو جمله در کتابچه های خود بنویسند.

«بِرُّالوالِدَینَ یَزیدُفیِ العُمرِ»

نیکی کردن به پدر ومادر عمر را زیاد میکند.

حقوق اقارب

دانش لازمی برای معلم

صله رحم، به معنای محبت، رسیدگی نسبت به اقارب و نزدیکان و دید و بازدید با آنهاست؛ اقارب به کسانی گفته می شود که از نظر خانواده گی با ما ارتباط دارند و در زنده گی ما باید با آنها روابطی خوب داشته و آن را حفظ کنیم.

پیامبر اسلام (ص) وقتی که به پیامبری مبعوث گردید در ابتدا به فرمان خداوند تمام اقارب خود را جمع نمود و اسلام را بر آنها عرضه داشت که این حرکت پیامبر نشانگر اهمیت اقارب و خانواده در اسلام می باشد.

خداوند متعال در قرآن کریم می فرماید (**و بالوالدین احسانا و ذی القربی...**) (به والدین خود و خویشان خود احسان و نیکی کنید)[5]

در این آیه خداوند دستور داده است که به پدر و مادر و خویشان خود که همان اقارب می باشند نیکی کنید.

اسلام نسبت به صله رحم و کمک و حمایت از خویشاوندان و اقارب اهمیت زیادی قائل شده است و قطع رحم و بریدن رابطه از خویشان و بستگان را شدیداً نهی کرده است. امیر المؤمنین حضرت علی (ع) میفرماید: **اِنَّ صِلَةَ الرحامِ لَمِن موجباتِ الاسلامِ وَ اِنَّ اللّهَ سُبحانَهُ اَمَرَ بِاِکرامِها وَ اِنَّهُ تَعالی یَصِلُ مَن وَصَلَها وَ یَقطَعُ مَن قَطَعَها وَ یُکرِم مَن اَکرَمَها؛**

به راستی که صله رحم از واجبات اسلام است و خدای سبحان، امر فرموده که آن را گرامی بدارند و خداوند متعال با هر کس که صله رحم کند، رابطه برقرار می کند و با هر کس که قطع رحم کند، قطع رابطه می کند و هر کس که صله رحم را گرامی بدارد، گرامی اش می دارد.[۶]

در فقه اسلامی، ارحام و خویشان نسبی از حقوق بیشتری نسبت به دیگران برخوردارند و به آن‌ها توجه زیادی شده است، مثلاً در مواردی که انسان حقوق مالی (نذر، صدقه، زکات و...) به عهده دارد، اگر میان بستگان وی افراد نیازمندی وجود داشته باشند، باید آن‌ها را بر دیگران مقدم بدارد. بنابراین صله رحم تنها در دید و بازدید خلاصه نمی‌شود بلکه باید این دید و باز دید همراه با مهر و محبت و صفا و صمیمیت باشد و برخی از علما، کمک مالی به ارحام (در صورت نیاز) را جزء صله ارحام می‌دانند.

---

[5] سورهٔ البقره آیهٔ ۸۳

- تصنیف غررالحکم و دررالکلم ص۴۰۵ ،ح۹۲۹۰

درس بیست و هفتم

عنوان: حقوق اقارب

وقت: یک ساعت درسی (۴۵دقیقه ای)

هدف

-آشنایی با حقوق اقارب و لزوم صله رحم.

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان بتوانند اصطلاح صله رحم را توضیح دهند.
- شاگردان به اهمیت ارتباط با اقارب آشنا شوند.

معنای لغات و اصطلاحات

اقارب: نزدیکان، خویشان

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط استاد محترم، سوال و جواب، گروهی

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	- سلام و احوالپرسی، تنظیم و مرتب ساختن صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانه گی اگر کارخانه گی دچار مشکل بود معلم آنرا تصحیح می کند. - معلم گرامی برای ارزیابی درس گذشته این سوال را از شاگردان می پرسد - آیا میدانید احترام به والدین از نظر اسلام چه قدر اهمیت دارد؟	- شاگردان گوش داده و جواب میدهند.
۲۰دقیقه	- در شروع درس جدید، با طرح این سوال از شاگردان جهت علاقه مندی آن ها به درس ایجاد انگیزه می کند. مثلاً: - اگر یکی از اقوام شما مریض شود شما چه کار می کنید؟ - معلم گرامی در ابتدا دربارهٔ اقارب صحبت میکند و می گوید که درس امروز ما درباره حقوق اقارب می باشد. - معلم گرامی درس را با صدای بلند میخواند و از شاگردان می خواهد که تکرار کنند.	- شاگردان توجه نموده در فعالیتهای درسی سهم میگیرند.

وقت	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان
۱۰دقیقه	- معلم محترم در مورد حقوق اقارب و صله رحم با آنان صحبت می کند. - معلم محترم از یکی از شاگردان میخواهد درس را با صدای بلند بخواند. - معلم گرامی لغاتی را که به نظر میرسد کمی مشکل است از شاگردان می پرسد و اگر یاد نداشتند خودش جواب میدهد. - معلم گرامی به شاگردان هدایت می دهد تا در گروههای خود به خواندن درس بپردازند و در مورد اهمیت رعایت حقوق اقارب با یکدیگر بحث و گفتگو نمایند. و سپس از هر گروه دو نفر پیش صنف آمده و در مورد حقوق اقارب برای همصنفان خود صحبت می کند و به سوال و جواب با همصنفان خود می پردازد. - معلم محترم بر کار شاگردان نظارت میکند و آنها را رهنمایی می کند.	- شاگردان فعالیت ها را مطابق هدایات استاد محترم انجام میدهند.
۱۰دقیقه	**ارزیابی** ■ چه کسی میتواند بگوید که اقارب چه حقی بر ما دارد ؟ ■ چه کسی میتواند در مورد صله رحم صحبت نماید؟ ■ به نظر شما چرا ما باید به حقوق اقارب خود آشنا شویم؟ ■ اهمیت رعایت حقوق اقارب در چیست؟ **خلاصه:** - خداوند به انسانها توصیه نموده است که با خویشاوندان و خانواده های نزدیک و اقوام خود روابط خوب داشته باشند. ما باید در غم و خوشی اقوام خود شریک شویم و از غیبت دربارۀ آنها پرهیز نماییم و با آنها روابط حسنه داشته باشیم.	■ شاگردان به پرسشها توجه نموده و جواب میدهند.

کارخانه گی

- معلم محترم از شاگردان میخواهد دوسطر درباره حقوق اقارب در کتابچه خود بنویسند.

علم و دانش با خلقت انسان به وجود آمد و همواره بشر در صدد آن بوده که بفهمد و درک نماید، علم و دانش در زندگی انسان دارای جایگاه خاص است. نقش علم در زندگی انسان این است که راه سعادت، تکامل و راه خود سازی و جامعه سازی را به انسان می آموزد. علم، انسان را توانا می کند که آینده را همان گونه که می خواهد بسازد. علم مانند ابزاری در اختیار انسان قرار می گیرد و طبیعت را آن چنان که انسان بخواهد و فرمان دهد می سازد.

پیامبر اکرم (ص) پیروانش را به فراگیری علم و دانش تشویق می کرد. کودکان اصحابش را وادار میکرد که سواد بیاموزند، برخی از یارانش را فرمان داد زبان سریانی بیاموزند. این تأکید و تشویق ها در باره علم سبب شد که مسلمانان با همت و سرعت بی نظیری به جست و جوی علم در همۀ جهان پرداختند، آثار علمی را هر کجا یافتند به دست آوردند و ترجمه کردند و خود به تحقیق پرداخته و یکی از شکوهمندترین تمدن ها و فرهنگ های تاریخ بشریت را آفریدند که به نام تمدن و فرهنگ اسلامی شناخته می شود

امروزه اهمیت علم و دانش بر بشریت مخفی نیست، همه مکاتب بشری و ادیان آسمانی بر کسب علم و دانش تأکید دارند و پیشرفت و ترقی در مسیر علم را افتخار بزرگ میدانند. لکن بدون تردید دین مبین اسلام بیش از هر دین و آیین دیگری به علم ارزش داده و انسان‌ها را به تعلیم و تعلّم فراخوانده است.

ده‌ها آیه در قرآن کریم و صدها حدیث در مجموعه ارزشمند سخنان اهل بیت عصمت (علیهم السلام) در بیان اهمیت علم، جایگاه، تعریف، اقسام، شرایط و مسائل علم و آموزش و نیز مذمت جهل و آثار آن آمده است. با نگاهی گذرا به این مجموعه ارزشمند و مقایسه آن با دیگر مکاتب، می‌توان دریافت که هیچ مکتبی این همه توصیف و تأکید، آن هم با این مضامین بلند و نورانی در باره علم ندارند.

تعریف علم

نکته ای که نباید از آن غفلت ورزید این است که تعریف علم در مکاتب مختلف متفاوت است هر چند که وجه مشترکی نیز بین همه آن ها وجود دارد؛ وجه مشترک آن ها این است که همه به دانستن چیزی که انسان قبلا نمی دانست، علم می گویند، اما اسلام به دانش و علم اهمیت بیشتر میدهد که جهت توحیدی داشته و بر خوف و خشیت انسان از خداوند(ج) بیافزاید. لذا قرآن کریم در آیه ۲۸ سوره فاطر می فرماید: «**إِنَّما یَخْشَی اللَّهَ مِنْ عِبادِهِ الْعُلَماءُ** ترجمه: [۷]از میان بندگان خدا، تنها عالمان از او می‌ترسند.» و در روایات متعددی از امام صادق (ع) نقل شده است که فرمود: «**کَفَی بِخَشْیَةِ اللَّهِ عِلْما**؛ علم برای خشیت و ترس از خدا کافی است.»[۸]

بنابر این تفاوت عمده اسلام با مکاتب بشری در تعریف علم این است که اسلام علم را به عنوان یک واژه مقدس در جهت رشد، تعالی و سعادت بشر به خدمت می گیرد و لذا جهت گیری الهی را در آن شرط می داند و مطلق دانستن را علم مفید نمی شمارد. از این رو اسلام علم را نوری می داند که خدا در قلب بندگانش قرار می دهد؛ «**العِلْمُ نورٌ یَقْذِفُهُ اللهُ فی قَلْبِ مَنْ یَشاء**»[۹] به همین دلیل است که خداوند متعال در قرآن کریم، تعلیم سحر و

[۷]- سوره فاطر آیه ۲۸

[۸]-بهار الانوار، ج ۲، ص ۲۷

[۹]-مصباح الشریعه ، ص ۱۶

جادو را شیطانی و باطل معرفی کرده است؛ «**وَ لکِنَّ الشَّیاطینَ کَفَرُوا یُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ**»[10] زیرا سحر انسان ها را در مسیر توحید پیش نمی برد و از نورانیت الهی برخوردار نیست و دانشی شیطانی است.
نکته بسیار جالب توجهی که در آموزه های دینی ما به چشم می خورد این است که اسلام دو نوع جهل و نادانی معرفی کرده است: یکی جهلی که در برابر علم است و دیگری جهلی که در برابر عقل است؛ در روایت معروف و مفصلی که امام صادق (ع) جنود عقل و جهل را بر شمرده و ضدیت آن ها را بیان فرمودند، علم را از جنود عقل شمرده و ضد آن را جهل دانستند و در عین حال ضد عقل را نیز جهل شمردند.۵ بنابر این اگر چه ندانستن جهل است، لکن مهم تر از آن این که خلاف عقل نیز جهل است. بنابر این علم در صورتی جهل نیست که مخالف عقل و شرع نباشد.
در نهج‌البلاغه، امیرمؤمنان (ع) علم را به دو قسم مطبوع و مسموع تقسیم کرده است؛[11] علم مطبوع یعنی علمی که در طبیعت، سرشت و فطرت انسان نهاده شده است و علم مسموع یعنی علمی که با شنیدن به دست می آید. علما و مفسران اسلامی نیز، علم را به دو قسم موهبتی یعنی خدادادی و اکتسابی تقسیم می کنند۷ و علم موهبتی را مصون از خطا و اشتباه می دانند و علوم انبیا را از این قسم به حساب می آورند، ولی علم اکتسابی را مصون از خطا نمی دانند. این تقسیم نیز به جهاتی مشابه آن تقسیم است. لکن آن چه مهم است این است که از دیدگاه اهل بیت (علیهم السلام) هر علمی که بتوان از نگاه اسلامی علم نامید، نوری است از جانب خداوند متعال که به روشن‌گری مؤمن می انجامد، حتی اگر این القای الهی به واسطه کسب و تلاش بنده مؤمن باشد و با هواس ظاهری به دست آمده باشد.

برتری علما

قرآن کریم در باره اهمیت علم، برتری علما و رفعت مقام آنان تصریح نموده و فرموده است: **یَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِینَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَ الَّذِینَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجاتٍ** ترجمه: [12]خداوند کسانی را که ایمان آورده‌اند و کسانی را که علم به آنان داده شده درجات عظیمی می‌بخشد.
واژه «دَرَجاتٍ» که مطلق و بدون تعیین حد خاص برای آن به کار رفته است، در ادبیات قرآن کریم حاکی از عظمت و بزرگی آن است. در تفسیر این آیه شریفه، ابوذر (رحمه الله) میفرماید پیامبر (صلّی الله علیه و آله) فرمود: ای اباذر طالب علم را خدا و ملائکه و پیامبران دوست می‌دارند. و علم را دوست نمی‌دارد مگر انسان با سعادت، پس خوشا به حال طالب علم، روز قیامت. و کسی که از خانه اش خارج شود تا دری از علم را به روی خود بگشاید، خداوند متعال به هر قدمش ثواب شهیدی از شهدای بدر را می‌نویسد و طالب علم حبیب خدا است. و کسی که علم را دوست داشته باشد، بهشت بر او واجب می‌شود و صبح و شام در رضای خدا به سر می‌برد و از دنیا خارج نمی‌شود مگر آن که از کوثر می‌نوشد و از میوه بهشت می‌خورد و در جنت رفیق حضرت خضر (ع) خواهد بود. سپس حضرت فرمود: همه این فضیلت ها، در متن این آیه قرآن نهفته است که فرمود: «**یَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِینَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَ الَّذِینَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجاتٍ**».[13]
تردیدی نیست که مقام علما نزد خداوند، همچون سایر مردم نیست و هرچه انسان عالم‌تر باشد، مقام و منزلت او نزد او بیشتر است. قرآن کریم علاوه بر آیه فوق در سوره زمر نیز به این مطلب مهم اشاره فرموده: «**هَلْ یَسْتَوِی الَّذِینَ یَعْلَمُونَ وَ الَّذِینَ لا یَعْلَمُونَ**؛ [14] آیا کسانی که می‌دانند با کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟!» و امام صادق علیه السلام

---

[10]-سوره بقره آیه ۱۰۲

[11]-نهج البلاغه ، ۵۳۴

[12]- سوره مجادله آیه ۱۱ -

[13]-تفسیر المیزان ،ج ۱۱، ص ۲۲۰

[14]-سوره مجادله آیه ۱۱

نیز فرموده است: «فَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِ الْقَمَرِ عَلَى سَائِرِ النُّجُومِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ؛[15] برتری عالم بر عابد مانند برتری ماه شب چهارده بر دیگر ستارگان است.

درس بیست و هشتم

عنوان: فایده های علم

وقت: یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه ای

هدف

-آشنایی با فوایید علم.

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان فایده های علم را یاد بگیرند.
- شاگردان علاقه بیشتر نسبت به درس و تعلیم پیدا کنند.

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط معلم محترم، سوال و جواب

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	- سلام و احوالپرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسیدن کارخانه گی .... - معلم محترم جهت ارزیابی درس گذشته چنین سوالاتی را مطرح می کند. - کی میتواند در مورد حقوق اقارب توضیح دهد؟ - معلم محترم برای تولید انگیزه درس جدید از شاگردان سوال می کند. - آیا فایده های علم ودانش را میدانید؟	- شاگردان به سخنان معلم محترم گوش داده و جواب میدهند.
۲۰دقیقه	- معلم محترم عنوان درس را روی تخته نوشته و درس را چند بار برای شاگردان میخواند . - معلم محترم شاگردان را دستور داده تا درس را خاموشانه بخوانند.	- شاگردان به توضیحات استاد محترم گوش داده و به هدایات او عمل میکند.
۱۰دقیقه	- معلم از شاگردان میخواهد تا یک نفر پیش روی تخته آمده درس را بلند بخواند.	

[15] -ترجمه مکارم ص ۵۴۳

	- معلم به شاگردان ضعیف بیشتر توجه میکند.	
۱۰دقیقه	**ارزیابی:** ■ چه کسی از شما دو تا از فایده های علم را گفته میتواند ؟ ■ کدام یک از شما یکی از فایده های علم را روی تخته می نویسد؟ ■ آیا دوست دارید که خوب درس بخوانید؟ چرا؟ ■ علم در اسلام چقدر اهمیت دارد؟ **خلاصه:** - علم برای انسان فوایید زیاد دارد بزرگان دین فرموده اند دانش بیاموزید که آموزش آن حسنه است ، با علم خداوند شناخته می شود ، به وسیله علم ، خداوند اطاعت وعبادت می شود و به وسیله علم صله ارحام انجام می شود و از حلال وحرام الهی آگاهی پیدا می شود	- شاگردان به پرسشها توجه نموده و جواب میدهند.

کارخانه گی

- معلم محترم به شاگردان هدایت داده تا فایده های علم را در کتابچه هایشان بنویسند.

درس بیست و نهم

عنوان: احترام به معلم

وقت: یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه ای

هدف

-آشنایی با حقوق معلم و وظایف شاگردان در برابر معلم.

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان از حقوق معلم محترم آگاهی پیدا کنند.
- شاگردان به معلمین محترم خود احترام بگذارند.

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط معلم محترم، سوال و جواب

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه ۲۰دقیقه ۱۰دقیقه	- سلام و احوالپرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسیدن کارخانه گی .... - معلم محترم جهت ارزیابی درس گذشته چنین سوال را مطرح می کند. - کی میتواند در مورد فایده های علم توضیح دهد؟ - معلم محترم برای تولید انگیزه درس جدید از شاگردان سوال می کند. - آیا میدانید معلم چه حقوق به گردن ما دارد؟ - معلم محترم عنوان درس را روی تخته نوشته و درس را چند بار برای شاگردان میخواند وتوضیح میدهد . - معلم محترم به شاگردان هدایت داده تا درس را خاموشانه بخواند. - معلم از شاگردان میخواهد تا در گروه های سه نفری درس را با هم بخوانند. - معلم به شاگردان ضعیف بیشتر توجه میکند.	- شاگردان به حرفهای استاد توجه نموده و جواب میدهند. - شاگردان به هدایات معلم عمل میکنند.
۱۰دقیقه	**ارزیابی:** درباره مقام معلم، حضرت رسول(ص) چه	- **شاگردان به پرسشها توجه نموده و جواب میدهند.**

	فرموده است؟ ■ آیا دوست دارید که برای آموختن علم به مکتب بروید؟ چرا؟ ■ علم در اسلام چقدر اهمیت دارد؟ خلاصه **مقام معلم :** اگر ارزش اشخاص با میزان ارزش کارشان تعیین شود، بدون تردید معلمان یکی از برجسته ترین مقام ها را به دست خواهند آورد؛ زیرا این طبقه مهم ترین و حساس ترین کارها را به عهده دارند و آثار کارشان را با کمتر طبقه ای می توان مقایسه کرد. در درجه نخست، خداوند متعال نخستین معلم است.	

کارخانه گی:

- معلم محترم به شاگردان هدایت داده تا متن درس را در کتابچه هایشان بنویسند.

دانش لازمی برای معلم

مسجد خانه خدا و محل عبادات، برترین و شریف ترین مکان زمین است. مرکز اتصال قلب و روح انسان به محبوب حقیقی و محل شنیدن دعوت پروردگار به سوی خیر و کمال است.

پس ادب در این است که بنده به خانه مولا رفته در آنجا با او سخن گوید که این منتی بس بزرگ از سوی خداوند بر بندگان است که ایشان را به خانه خویش دعوت کرده است. خداوند از آن رو مسجد را خانه خود معرفی نموده است؛ یعنی در آنجا با میهمانان خود ملاقات نموده و مسجد را محل انس و زیارت و پذیرائی از میهمانان خویش قرار داده است.

چه زیبا است وقتی مؤمن آهنگ مسجد می کند، همت خویش را در شناخت صاحب خانه قرار دهد و در حد امکان، آداب حضور را رعایت کند، که در قرب و نزدیکی به صاحب خانه بسیار مؤثر و کارآمد است. به راستی باید دید که در حضور پروردگار چگونه رفتار و ادبی باید داشت تا با رعایت ادب حضور درهای قبول به روی انسان گشوده شود.

لذا هنگامی که مسلمان قصد رفتن به مسجد را می کند، باید به اندازه توانایی اش در شناخت آداب حضور، کوشا باشد؛ زیرا هر چه معرفت بیشتر باشد، عمل با ارزش تر و مراعات ادب، سبب تقرب بنده به خدا می شود.

فقه اسلامی به منظور حفظ قداست و حرمت خاص مسجد برای مسلمانان وظایفی را لازم دانسته است و احکام و مقرراتی وضع کرده است. این دستورها در متون فقهی با عنوان احکام مسجد در سه محور مستحبات، مکروهات و محرمات از سوی فقهای اسلامی به طور مبسوط و مستدل مورد بحث و بررسی قرار گرفته است که قسمتی از آنها در باب کیفیت بنا و ساختمان مسجد، بخشی دیگر در باب آداب ورود و رفتن به مسجد و بعضی درباره کارهایی است که باید در مسجد از آنها اجتناب کرد.

آداب رفتن به سوی مسجد

لازم است هنگامی که مسلمان آهنگ رفتن به مسجد و قصد احرام حضور خانه خدا را می کند، به اندازه توانایی اش در شناخت آداب حضور، کوشا باشد؛ زیرا هر چه معرفت بیشتر باشد، عمل با ارزش تر و مراعات ادب، سبب تقرب بنده به خدا وند متعال می شود.

از آن‌جا که آداب مسجد و دستوراتی که در این زمینه از جانب شارع مقدس نام برده شده، زیاد است؛ از این رو در این معلومات بسیار مختصر تنها به نام برخی از آدابی که وارد شده، اشاره می شود:

از جمله بعضی از آدابی که انجام آنها نسبت به مسجد شایسته و نیکو است، عبارتند از: ,۱ انگیزه الهی داشتن در رفتن به مسجد. ,۲ طهارت روح. ,۳ پاکیزگی جسم و لباس. ,۳ استعاذه[۱] و خواندن دعا هنگام ورود به مسجد و خروج از آن. ,۴ خواندن نماز تحیّت و رو به قبله نشستن. ,۵ شتاب نکردن برای خارج شدن از مسجد.

در مقابل، اموری که بدون ضرورت، شایسته نیست. مانند: ,۱ عبور کردن از داخل مسجد بدون نماز خواندن در آن. ,۲ بلند کردن صدا. ,۳ سخن گفتن از مسائل دنیوی. ۴ معرّفی کردن گم شده و پرسش از آن. ,۵ خواندن اشعار بیهوده و بی محتوا. ,۶ تجارت در مسجد. ,۷ خوابیدن در مسجد همچنین مسجد رفتن کسی که بوی دهانش دیگران را آزار می دهد، مکروه است.

درس سی ام

عنوان: آداب مسجد

وقت: یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه ای

هدف

-آشنایی با آداب مسجد.

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان آداب مسجد را یاد بگیرند.
- شاگردان بدانند که رفتن به مسجد چقدر ثواب دارد.

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط معلم، سوال و جواب

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	- سلام و احوالپرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسیدن کارخانه گی .... - معلم محترم جهت ارزیابی درس گذشته چنین سوالاتی را مطرح می کند. - کی میتواند در مورد حقوق معلم توضیح دهد؟ - معلم محترم برای تولید انگیزه درس جدید از شاگردان سوال می کند. - آیا آداب رفتن به مسجد را میدانید؟	- شاگردانن به سخنان معلم خوب گوش داده و جواب میدهند.
۲۰دقیقه	- معلم محترم عنوان درس را روی تخته نوشته و درس را چند بار برای شاگردان میخواند . - معلم محترم به شاگردان هدایت داده تا درس را خاموشانه خوانده و تا حد توان سه تا از آداب مسجد را در کتابچه هایشان بنویسند و بعد از آن معلم محترم نوشته های آنان را بررسی می کند.	- شاگردان به توضیحات معلم محترم گوش داده و مطابق هدایات او عمل میکند.
۱۰دقیقه	- معلم گرامی از شاگردان میخواهد تا یک نفر پیش روی تخته آمده درس را بخواند. - معلم گرامی به شاگردان ضعیف بیشتر توجه میکند. - معلم محترم سه تا از آداب مورد تدریس را از شاگردان سوال می کند.	

۱۰دقیقه	**ارزیابی** ■ چه کسی از شما دو تا از آداب مسجد را گفته میتواند ؟ ■ کدام یک از شما یکی از آداب مسجد را روی تخته می نویسد؟ ■ آیا دوست دارید که برای ادای نماز به مسجد بروید؟ چرا؟ ■ مسجد در اسلام چقدر اهمیت دارد؟	– شاگردان به پرسشها توجه نموده و جواب میدهند.
۵دقیقه	**خلاصه** - مسجد در اسلام اهمیت دارد. مسجد خانه خداوند میباشد در خانه خدا نماز خواندن و عبادت کردن ثواب دارد و ما مسلمانان تا جایی که امکان دارد نماز های خود را در مسجد می خوانیم.	

کارخانه گی

– معلم محترم به شاگردان هدایت داده تا از آداب مسجد را در کتابچه هایشان بنویسند.

دانش لازمی برای معلم محترم

آداب راه رفتن

درست است که راه رفتن مسأله ساده ای است ، اما همین مسأله ساده می تواند بیانگر حالات درونی و اخلاقی و احیانا نشانه شخصیت انسان بوده باشد، چرا که روحیات و خلقیات انسان در لابلای همه اعمال او منعکس می شود و گاه یک عمل کوچک حاکی از یک روحیه ریشه دار است.

و از آنجا که اسلام تمام ابعاد زندگی را مورد توجه قرار داده در این زمینه نیز چیزی را فروگزار نکرده است . در قرآن و روایات در مورد راه رفتن هم رهنمودهایی آمده است که باید به آن توجه داشته باشیم تا مبادا به خاطر غفلت بازیچه شیطان شویم و در دسته ای قرار گیریم که مورد خشم خدا واقع شده اند .

خداوند در سوره مبارکه لقمان بسیاری از مباحث اخلاقی را به زبان لقمان حکیم که به پسرش موعظه میکند بیان میدارد ، در مورد راه رفتن میفرماید : « **وَ لا تُصعِّرْ خَدَّکَ لِلنَّاسِ وَ لا تَمْشِ فی الاَرْضِ مَرَحاً إِنَّ اللَّهَ لا یحِب کلَّ مخْتَال فَخُور (۱) ترجمه)** پسرم !) با بی اعتنائی از مردم روی مگردان ، و مغرورانه بر زمین راه مرو که خداوند هیچً متکبر مغروری را دوست ندارد.

وَ اقْصِدْ فی مَشیِک وَ اغْضض مِن صوْتِک إِنَّ أَنکرَ الاَصوَتِ لَصوْت الحمیر(۲) ترجمه) پسرم (در راه رفتن اعتدال را رعایت کن ، از صدای خود بکاه)و هرگز فریاد مزن) که زشت ترین صداها صدای خران است .

"تصعر" از ماده "صعر" در اصل یکنوع بیماری است که به شتر دست می دهد و گردن خود را کج می کند."مرح " (بر وزن فرح) به معنی غرور و مستی ناشی از کثرت نعمت است.

"مختال" از ماده خیال ، و "خیلاء" به معنی کسی است که با یک سلسله تخیلات و پندارها خود را بزرگ می بیند. "فخور" به معنی کسی است که نسبت به دیگران فخر فروشی می کند (تفاوت مختال و فخور در این است که اولی اشاره به تخیلات کبرآلود ذهنی است ، و دومی به اعمال کبر آمیز خارجی است).
و به این ترتیب لقمان حکیم در اینجا از دو صفت بسیار زشت ناپسند که مایه از هم پاشیدن روابط صمیمانه اجتماعی است اشاره می کند :یکی تکبر و بی اعتنائی ، و دیگر غرور و خودپسندی است که هر دو در این جهت مشترکند که انسان را در عالمی از توهم و پندار و خود برتربینی فرو می برند، و رابطه او را از دیگران قطع می کنند.
مخصوصا با توجه به ریشه لغوی "صعر" روشن می شود که این گونه صفات یکنوع بیماری روانی و اخلاقی است، یکنوع انحراف در تشخیص و تفکر است ، و گر نه یک انسان سالم از نظر روح و روان هرگز گرفتار اینگونه پندارها و تخیلات نمی شود.
ناگفته پیدا است که منظور "لقمان"، تنها مسأله روی گرداندن از مردم و یا راه رفتن مغرورانه نیست ، بلکه منظور مبارزه با تمام مظاهر تکبر و غرور است اما از آنجا که این گونه صفات قبل از هر چیز خود را در حرکات عادی و روزانه نشان می دهد، انگشت روی این مظاهر خاص گذارده است.
در آیه بعد دو برنامه دیگر اخلاقی را بیان کرده می گوید: پسرم ! در راه رفتنت اعتدال را رعایت کن .و در سخن گفتنت نیز رعایت اعتدال نما و از صدای خود بکاه و فریاد مزن چرا که زشت ترین صداها صدای خران است.
درواقع در این دو آیه از دو صفت ، نهی ، و به دو صفت ، امر شده : نهی از خود برتربینی ، و خودپسندی ، که یکی سبب می شود انسان نسبت به بندگان خدا تکبر کند، و دیگری سبب می شود که انسان خود را در حد کمال پندارد، و در نتیجه درهای تکامل را بروی خود ببندد هر چند خود را با دیگری مقایسه نکند.
گر چه این دو صفت غالبا توأمند، و ریشه مشترک دارند ولی گاه از هم جدا می شوند .و " امر" به رعایت اعتدال در "عمل" و "سخن" ، زیرا تکیه روی اعتدال در راه رفتن یا آهنگ صدا در حقیقت به عنوان مثال است.
و براستی کسی که این صفات چهارگانه را دارد انسان موفق و خوشبخت است ، در میان مردم محبوب ، و در پیشگاه خدا عزیز است .
این گونه صفات یکنوع بیماری روانی و اخلاقی است ، یکنوع انحراف در تشخیص و تفکر است ، و گر نه یک انسان سالم از نظر روح و روان هرگز گرفتار اینگونه پندارها و تخیلات نمی شود.

روایات در زمینه راه رفتن

در حدیثی از رسول خدا (صلی اللّه علیه و آله و سلّم) می خوانیم **: مَن مَشَی عَلَی الاَرض اختیالا لَعَنَه الارض ، و مَن تَحتَها، و مَن فَوقَها:** کسی که از روی غرور و تکبر، روی زمین راه رود زمین ، و کسانی که در زیر زمین خفته اند، و آنها که روی زمین هستند، همه او را لعنت می کنند.!
باز در حدیث دیگری از پیامبر اکرم (صلی اللّه علیه و آله و سلّم) می خوانیم : **نَهی اَن یختال الرجُل فی مشیه و قال مَن لبس ثوبا فاختال فیه خَسَفَ الله به مِن شفیر جهنم و کان قرین قارون لانه اول مَن اختال !**
پیامبر از راه رفتن مغرورانه و متکبرانه نهی کرد و فرمود: کسی که لباسی بپوشد و با آن کبر بورزد، خداوند او را در کنار دوزخ به قعر زمین می فرستد و همنشین قارون خواهد بود، چرا که او نخستین کسی بود که غرور و کبر را بنیاد نهاد.

درس سی ویکم

عنوان: آداب راه رفتن

وقت: یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه ای

هدف

- آشنایی با آداب راه رفتن.

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان آداب راه رفتن را یاد بگیرند.
- شاگردان بتوانند اعتدال را در راه رفتن رعایت کنند.

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط معلم، سوال و جواب

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	- سلام و احوالپرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسیدن کارخانه گی .... - معلم محترم جهت ارزیابی درس گذشته چنین سوالاتی را مطرح می کند. - کی میتواند در مورد آداب مسجد توضیح دهد؟	- شاگردانن به سخنان معلم محترم توجه نموده و جواب میدهند.
۲۰دقیقه	- معلم محترم برای تولید انگیزه درس جدید از شاگردان سوال می کند. - آیا در باره آداب راه رفتن چیزی میدانید؟ - معلم محترم عنوان درس را روی تخته نوشته و درس را چند بار برای شاگردان میخواند . - معلم محترم به شاگردان را هدایت می دهد تا درس را خاموشانه بخوانند.	- شاگردان به توضیحات معلم محترم توجه نموده و به هدایات او عمل میکنند.
۱۰دقیقه	- معلم از شاگردان میخواهد تا یک نفر پیش روی تخته آمده درس را بخواند. - معلم به شاگردان ضعیف بیشتر توجه میکند. - معلم محترم سه تا از آداب مورد تدریس را از شاگردان سوال می کند.	
۱۰دقیقه	**ارزیابی**	- شاگردان به پرسشها توجه نموده و جواب

	■ چه کسی از شما دو تا از آداب راه رفتن را گفته میتواند ؟ ■ کدام یک از شما یکی از آداب راه رفتن را روی تخته می نویسد؟ ■ آیا دوست دارید که مؤدبانه راه بروید؟ چرا؟ **خلاصه:** - در دین مقدس اسلام همه چیز ها هر چند خیلی ساده و معمولی باشد؛ مثل راه رفتن از خود حکم و آداب دارد. انسان باید با وقار وبدون چشم چرانی وچشم دوختن به اطراف خود راه برود ودر راه رفتن کسی را اذیت نکند وراه را بند نسازد و در راه رفتن بازی نکند.	میدهند.

کارخانه گی

- معلم محترم به شاگردان هدایت داده شود که درس را در کتابچه هایشان بنویسند.

دانش لازمی برای معلم محترم

خداوند متعال نعمت های زیادی را به بندگان داده است که هر یک از آنها شکر مخصوص به خود دارند. علاوه بر شکر زبانی هر نعمتی سزاوار شکر عملی است که عبارت است از استفاده کردن هر نعمت در جایی که خداوند فرموده است .

یکی از نعمت هایی که خداوند در قرآن کریم به آن اشاره کرده است؛ نعمت زبان است. زبان نعمتی است که نسبت به سایر اعضای بدن حجم کوچک دارد؛ اما کارآیی بسیار زیادی دارد و به همین دلیل گناهان زیادی را برای این عضو برشمرده اند .

درباره زبان و پیامد سخن صحیح و ناصحیح آیات و احادیث زیادی داریم که به برخی از آنها اشاره می کنیم .

۱- مواظب سخن گفتن خود باشید، چرا که همه سخنانتان نوشته می شود .

۲ـ گفتاری نیکوتر است که به سوی خداوند دعوت کند .

۳ـ آدمی زیر زبانش پنهان است .

۴ـ سلام کردن، بهترین شروع برای آغاز سخن با مؤمنان است .

۵ـ کسی راستگوتر از خداوند نیست .

۶ـ سلام بهترین جواب نادانان است .

۷ـ کسانی مورد شفاعت قرار می گیرند که گفتارشان مورد رضایت خداوند باشد .

۸ـ سلام، اولین سخن ملائکه هنگام قبض روح پاکان است .

۹ـ کسانی مورد شفاعت قرار می گیرند که گفتارشان مورد رضایت خداوند باشد .
۱۰ـ محکم و با دلیل حرف بزنید .
۱۱ـ در نصیحت دیگران با نرمی سخن گفتن احتمال تأثیرش بیشتر است .
۱۲ـ با پدر و مادر بزرگوارانه و با نرمی سخن بگویید .
۱۳ـ با مردم با نیکی سخن بگویید .
۱۴ـ سخن را بشنوید؛ اما به بهترین آن عمل کنید .

پیامبر اکرم(ص) فرموده اند :هنگامی که موسی بن عمران (ع) با حضرت خضر (ع) ملاقات کرد حضرت موسی(ع) به وی گفت: مرا نصیحت کن. حضرت خضر (ع) گفت: ای کسی که جویای دانش هستی! بدان که گوینده کمتر از شنونده خسته میشود، پس هیچ گاه اهل مجلس خود را خسته مکن .

حضرت علی(ع) فرموده اند: اگر دوست داری سلامت نفس داشته باشید و عیبهایت پوشانده باشد، گفتارت را کم کن و سکوتت را بسیار کن تا فکرت بسیار و دلت روشن شود و مردم از دست تو در امان باشند .

در حدیثی دیگر حضرت فرموده اند :هر کسی کلامش زیاد شود؛ اشتباهاتش زیاد میشود و هر کسی خطایش زیاد شود، شرم و حیایش کم میشود و کسی که حیایش کم شود ورع و پرهیزگاری اش کم می شود و هر کسی خداترسی اش کم شود، قلبش می میرد و کسی را که قلبش مرد، در آتش می اندازند .

درس سی و دوم

عنوان: آداب سخن گفتن

وقت: یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه ای

هدف

-آشنایی با آداب سخن گفتن.

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان آداب سخن گفتن را یاد بگیرند.
- شاگردان بتوانند مؤدبانه سخن بگویند.

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط معلم، سوال و جواب

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	- سلام و احوالپرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسیدن کارخانه گی .... - معلم محترم جهت ارزیابی درس گذشته چنین سوال را مطرح می کند. - کی میتواند در مورد آداب راه رفتن توضیح دهد؟ - معلم محترم برای تولید انگیزه درس جدید از شاگردان سوال می کند. - آیا با آداب سخن گفتن آشنایی دارید؟	- شاگردان به توضیحات معلم محترم توجه نموده و جواب میدهند.
۲۰دقیقه	- معلم محترم عنوان درس را روی تخته نوشته و درس را چند بار برای شاگردان میخواند . - معلم محترم شاگردان را رهنمایی میکند تا درس را خاموشانه بخواند.	- شاگردان به توضیحات معلم محترم گوش داده و به رهنمایی های معلم عمل میکند.
۱۰دقیقه	- معلم از شاگردان میخواهد تا یک نفر پیش روی تخته آمده درس را بخواند. - معلم به شاگردان ضعیف بیشتر توجه میکند. - معلم محترم سه تا از آداب مورد تدریس را از شاگردان سوال می کند.	
۱۰دقیقه	**ارزیابی** ■ چه کسی از شما دو تا از آداب سخن گفتن را گفته میتواند ؟	- شاگردان جواب میدهند.

	■ کدام یک از شما یکی از آداب سخن گفتن را روی تخته می نویسد؟ ■ آیا دوست دارید که به آداب سخن گفتن عمل کنید؟ **خلاصه** - سخن گفتن دارای آدابی است که هر انسان وبچه مسلمان باید بداند و مراعات کند و مراعات آداب سخن گفتن باعث رشد و تعالی انسان میگردد.	

کارخانه گی

- معلم محترم به شاگردان هدایت دهد دو تا از آداب سخن گفتن را در کتابچه هایشان بنویسند.

دانش لازمی برای معلم محترم

فواید مسواک زدن

امام صادق(ع) می فرماید: "مسواک نمودن ۱۲ فایده دارد:

- مسواک زدن پیروی از سنت پیامبر است.
- دهان را پاک می کند.
- سبب ازدیاد نور چشم می شود.
- باعث خشنودی خداوند می گردد.
- باعث سفید شدن و زیبایی دندان می شود.
- از پوسیدگی دندان ها جلوگیری می کند.
- لثه را محکم می سازد.
- اشتها را زیاد می نماید.
- بلغم را از بین می برد.
- حافظه را تقویت می نماید.
- حسنات انسان را در پیشگاه خدا زیاد می کند.
- فرشتگان نیز خرسند می شوند."

روش مسواک زدن

باید کودکان به مسواک نمودن تشویق کنیم راه اصلی برای علاقه‌مند کردن کودکان به مسواک زدن این است که این کار را برای آنها جالب نشان دهیم. از همین امروز شروع کنید و به دنبال راه‌های جذاب برای تشویق او باشید. بهتر است که کودک احساس کند مسواک زدن یک سرگرمی جالب است نه یک اجبار!

درس سی و سوم

عنوان: فایده های مسواک زدن

وقت: یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه ای

هدف

-آشنایی با فایده های مسواک کردن.

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان با فایده های مسواک کردن آشنا شوند.
- شاگردان به مسواک زدن علاقه مند شوند.

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط معلم محترم

مواد ممد درسی

چارت مربوط به مسواک کردن یک کودک یا نو جوان.

جریان درس

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	- سلام و احوالپرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانه گی، معلم با سوال از درس گذشته شاگردان را مورد ارزیابی قرار می دهد. - کی میتواند در مورد آداب سخن گفتن توضیح دهد؟	- شاگردان با دفت به حرفهای معلم محترم گوش داده و جواب میدهند.
۱۰دقیقه	- معلم محترم بعد از دریافت جواب از شاگردان چارت تهیه شده را روی تخته قرار می دهد و از شاگردان می پرسد که شما در این تصویر چه می بینید؟ - هریک از شاگردان به نوبت جواب میدهند. معلم از آنها سوال میکند آیا شما در یک شبانه روز دندان های خود بورس میکنید؟ - معلم محترم بعد از نشان دادن تصویر و سوال و جواب با شاگردان در مورد فایده های مسواک صحبت نموده و معلومات کافی به آنها می دهد (با استفاده از دانش لازمی) .	- شاگردان به دقت گوش می کنند و در جریان درس سهم میگیرند..
۱۰دقیقه	- معلم محترم به شاگردان فرصت میدهد تا در مورد مطالب گفته شده فکر نموده و اگر سوال و یا مشکلی دارند از معلم بپرسند.	

۱۰دقیقه	**ارزیابی** ■ کی میتواند در مورد فایده مسواک زدن توضیح دهد ؟ ■ کدام یک از شما میتواند طریقه مسواک کردن را بیان کند؟ ■ به نظر شما چرا ما باید دندان های خود را پاک نگاه کنیم؟ **خلاصه:** - مسواک کردن که یکی از بهترین نظافت است ما هرروز باید دندان های خود را برس و یا مسواک بزنیم تا هم اطاعت پروردگار کرده باشیم وهم دهان را ازبوی بد ودندان ها را از پوسیدگی نجات بدهیم.	■ شاگردان به پرسشها توجه نموده و جواب میدهند.

کارخانه گی

- شاگردان در مورد فایده های مسواک زدن یک سطر بنویسند.

دانش لازمی برای معلم

به تمامی محل زندگی محیط زیست گفته می شود هرچه در اطراف ما وجود دارد و بر زنده گی ما اثر می گذارد محیط زیست ما را تشکیل می دهد خورشید، هوا، گیاهان، جانوران، خانه، مکتب، آب، غذا، خاک و افرادی که با ما رابطه دارند همهٔ آنها جزء محیط زیست ما هستند محیط زیست جانداران مختلف شبیه به هم نیست بیشتر گیاهان و جانوران که در مناطق مختلف کره زمین زنده گی می کنند برای زنده گی کردن در همان منطقه ساخته شده اند. مثلاً جانورانی که در جنگل زنده گی می کنند نمی توانند به راحتی در بیابان زنده گی کند حتی جانداران و گیاهان داخل دریاها با جانوران و گیاهانی که در بحرها زنده گی می کنند تفاوت دارند.

همه چیزهایی که در طبیعت وجود دارند و مردم از آنها استفاده می کنند منابع طبیعی نامیده می شوند گیاهان و جانوران منابع طبیعی زنده و هوا، آب، و خاک منابع طبیعی غیر زنده هستند.

آلوده کردن محیط زیست فقط درباره مناطق وسیع مثل شهرها، جنگل ها و دریاها مطرح نیست بلکه حتی هنگامی که یک نفر در اتاق سگرت می کشد در حال آلوده کردن محیط زیست خود می باشد. اگر مواد اضافی فابریکه ها، کود های کیمیاوی که کشاورزان برای رفع آفات از آن ها استفاده می کنند وارد آب شوند آب را آلوده میکنند. سرازیر شدن کثافات خانه ها به درون آب ها نیز باعث آلودگی آبها می شود امروزه آلودگی دریا ها به صورت یک مشکل اساسی برای محیط زیست در آمده است.

پس باید تلاش کنیم که محیط اطراف خود را آلوده نکنیم و در تمامی محل های زندگی مانند خانه، کوچه، مکتب ، داخل صنف و شهر نظافت را رعایت کنیم چرا که خداوند نعمت های زیادی در اختیار ما قرار داده است که ما

قدرت شمارش آن را نداریم پس باید از این نعمتها به نحو احسن استفاده نماییم در قرآن کریم هم آمده است که (**وَاِن تَعُدّوا نِعّمَةَ الله لاتُحُصوُها تر جمه:** اگر بخواهید نعمت های خداوند را بشمارید آن قدر زیاد است که نمی توانید. سوره ابراهیم، آیۀ ۳۴

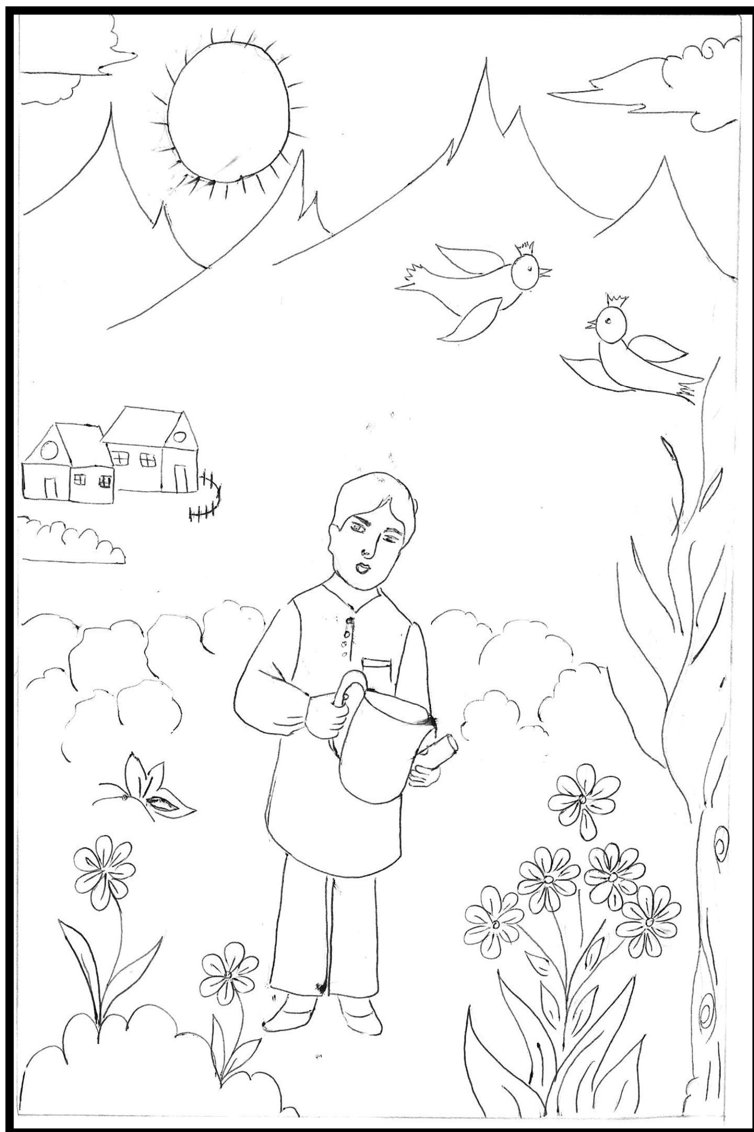
پس برای حفاظت از محیط زیست باید ابتدا دانش و آگاهی لازم برای عامه مردم داده شود مثلاً: در هنگام رفتن به باغها، جنگل ها و مناطق تفریحی مواظب باشند که به درختان آسیب نرسانند، شاخه های درختان را نشکنند و یا آتش روشن ننمایند، گل ها و چمن ها را از بین نبرند. کثافات خود را به هر سو پراگنده نسازند. با کاشتن درختان در مناطق خشک آن را سرسبز نمایند و کاشتن درخت در این مناطق چندین فایده دارد.

اول: محیط ما سرسبز و شاداب می شود.

دوم: آلودگی که در اثر دود و غبار فابریکه ها و موتر ها بوجود آمده به وسیله درختان کم می شود چرا که درختان کربن دی اکسید را گرفته و اکسیجن تحویل می دهند و هوا را تصفیه می کند.

سوم: درختانی که در هر منطقه غرس می شود باعث می گردد که از خطر سیل و بروز حوادث و یا بار آوردن ضرر های دیگر جلوگیری کند.

پس تلاش کنیم که پاکیزگی محیط خود را رعایت کنیم چرا که پیامبر اسلام فرموده اند: **«النظافۀ مِنَ الایمان»** نظافت و پاکیزه گی نشانه ایمان است.

درس سی و چهارم: بخش اول

عنوان: حفظ محیط زیست

وقت: یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه ای

هدف

-آشنایی با محیط زیست و وظایفی که در قبال آن داریم.

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان با محیط زیست اطراف خود آشنا شوند.
- شاگردان بتوانند راههای حفظ محیط زیست خود را بیان کنند.

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط استاد، سؤال و جواب

مواد ممد درسی

چارت مربوط به محیط زیست.

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	- سلام و احوالپرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانه گی، معلم با سوال از درس گذشته شاگردان را مورد ارزیابی قرار می دهد. - کی میتواند در مورد فایده های مسواک زدن توضیح دهد؟ - آیا شما به این وظیفه (مسواک زدن) عمل می کنید؟	- شاگردان به توضیحات معلم محترم توجه نموده و جواب میدهند.
۳۰دقیقه	- معلم محترم بعد از دریافت جواب از شاگردان چارت صفحه قبل را روی تخته قرار می دهد و از شاگردان می پرسد که شما در این تصویر چه می بینید؟ - هریک از شاگردان به نوبت جواب میدهند. معلم از آنها سوال میکند که اگر شما در یک باغ یا جنگل بروید چه رفتاری را نسبت به محیط اطراف خود انجام می دهید آیا به درختان، گل ها، پرنده گان و ... آسیب می رسانید؟ - شما برای نگهداری از محیط اطراف خود چه	- شاگردان به توضیحات معلم محترم توجه نموده و در فعالیت های درسی سهم میگیرند.

	نظر و پیشنهادی برای دوستان خود دارید؟. - معلم محترم بعد از نشان دادن تصویر و سوال و جواب با شاگردان در مورد سوالات: محیط زیست یعنی چه؟ - به کجا ها محیط زیست گفته میشود؟ - ما چطور می توانیم از محیط زیست خود نگهداری نماییم؟ - چطور ما میتوانیم محیط زیست را پاک نگاه کنیم؟ صحبت نموده و معلومات کافی به آنها می دهد (با استفاده از دانش لازمی) . - معلم محترم به شاگردان فرصت میدهد تا در مورد مطالب گفته شده فکر نموده و اگر سوال و یا مشکلی دارند از معلم بپرسند.	
۱۰دقیقه	**ارزیابی** ■ کی میتواند در مورد محیط زیست توضیح دهد ؟ ■ کدام یک از شما میتواند طریقه های نگهداری از محیط زیست را بیان کند؟ ■ به نظر شما چرا ما باید محیط زیست خود را پاک نگاه کنیم؟ ■ توجه نکردن به محیط زیست چه تاثیری در زنده گی ما دارد؟ **خلاصه** - محیط زیست یعنی محل زنده گی که شامل خانه، کوه، دشت، و...، می باشد و ما باید از محیط زیست خود به خوبی حفاظت کنیم و آن را پاک نگاه نماییم.	■ شاگردان به پرسشها توجه نموده و جواب میدهند.

کارخانه گی

- شاگردان در مورد نگهداری از محیط زیست خود با والدین خود بحث و گفتگو نمایند.

درس سی و پنجم: بخش اول

عنوان: ارزش صحت

وقت: یک ساعت درسی(۴۵ دقیقه ای)

هدف

-آشنایی با ارزش صحت.

نکات مهم رسیدن به هدف

- شاگردان با ارزش صحت آشنا شوند.
- شاگردان به صحت مندی توجه کنند.

روش تدریس

توضیح انفرادی توسط معلم محترم، سوال و جواب

جریان درس:

وقت	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگرد
۵ دقیقه	- سلام و احوالپرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و پرسیدن کارخانه گی - معلم محترم جهت ارزیابی درس گذشته از شاگردان سوال میکند. - منظور از محیط زیست چیست؟ - چرا ما باید محیط زیست خود را پاک نگهداری کنیم؟	- شاگردان نظم را رعایت می کنند و جواب میدهند.
۳۰دقیقه	- معلم محترم به خاطر ایجاد علاقه به درس جدید از شاگردان سوال می کند. - آیا تا به حال مریض شده اید؟ - آیا بعد از مریض شدن به ارزش سلامتی خود پی برده اید؟ - معلم محترم عنوان درس را روی تخته نوشته و درس را چند بار برای شاگردان میخواند. - معلم محترم به شاگردان هدایت داده تا درس را خاموشانه بخوانند. - معلم محترم از شاگردان میخواهد که پیش تخته آمده و درس را بخواند. - معلم محترم در مورد ارزش صحت با شاگردان	- شاگردان به توضیحات معلم محترم گوش داده و مطابق هدایات او عمل مینمایند.

	صحبت نموده و سپس از آنان سوالات زیر را می پرسد و از شاگردان می خواهد تا جواب بگویند. - آیا صحت داشتن برای شما ارزش دارد چرا؟ - خواندن غذای پاک چقدر روی صحت ما تاثیر دارد؟ - پاک نگهداشتن محل بود و باش ما چه تاثیری روی صحت دارد؟ - معلم به کمک شاگردان، جواب صحیح سوالات را داده و آنان را مورد راهنمایی و تشویق قرار می دهد.	
۵دقیقه ۵دقیقه	**ارزیابی** ■ کی گفته میتواند چرا سلامتی و صحت داشتن برای ما مفید است؟ ■ کدام یک از شما می تواند دو راه برای سلامتی را روی تخته بنویسد؟ ■ آیا دوست دارید که صحتمند باشید؟ چرا؟ ■ صحت مندی در زنده گی تان چه قدر تاثیر دارد؟ **خلاصه:** - صحت مندی و تندرستی یکی از نعمتهای است که خداوند به ما داده است و ما باید کوشش کنیم که صحتمند باشیم. یعنی غذای ما، محیط زیست و لباسهای ما باید پاک باشد.	■ شاگردان به سؤلات پاسخ میدهند.

کارخانه گی:

- شاگردان با افراد خانواده در مورد صحت و سلامتی و رعایت نظافت صحبت کنند و دو سطر در مورد صحت بنویسند.

سوالات ارزیابی فصل سوم

۵- در قرآن کریم در مورد نیکی با پدر و مادر چه سفارشی شده است؟

۴- اقارب یعنی چه؟ تعریف کنید؟

- صله رحم را تعریف کنید؟

۶- ذکات علم چیست؟

۷- در باره مقام معلم پیامبر گرامی چه فرموده است؟

۸- چرا مسجد اهمیت زیادی در اسلام دارد؟

۹- آداب رفتن به مسجد چیست؟

۶- ما در مقابل اقارب خود چگونه باید باشیم؟

۷- دشت، کوه، کوچه، جاده، حویلی، خانه ما.... ما هستند؟

۸- چرا باید محیط زیست خود را پاک و پاکیزه نگهداریم؟

۹- پیامبر بزرگوار اسلام در مورد پاکی و پاکیزه گی چه فرموده است؟

۱۰- دین مبین اسلام در مورد پاکی و پاکیزگی چه فرموده است؟

۱۱- ..... برای صحت بدن بسیار ضروری است؟

۱۲- در مورد اهمیت ورزش چند سطر بنویسید؟